

Юрий Панайотов

Теория на практиката

Разкази с очакван и неочакван край

София 2012

Юрий Панайотов

Теория на практиката

Разкази с очакван и неочакван край

Всяка прилика с лица и събития е случайна

София 2012

Редактор *Димитринка Ненова*
Предпечат *АЯ Прес*

© Всички права запазени, София, 2012 г.

ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

Срещу мене стоеше около петдесетгодишен мъж и пристъпваше от крак на крак.

– Аз... за интервюто... говорихме по телефона – смотолеви притеснено той.

– Разбира се. Седнете – поканих го аз. Отворих автобиографията му на монитора си и погледнах машинално към ЕГН-то му. Преди месец беше навършил петдесет и четири, но определено младееше. Прехвърлих набързо посочените данни в CV-то му и вдигнах поглед към него. Не беше помръднал след сядането си на стола срещу мен и само погледът му беше вторачен в миниатюрната електронна везна на бюрото ми.

– Харесва ли ви? – попитах, колкото да започна разговора отнякъде.

– Оригинална е... и толкова прецизна изработка, сякаш от човешка ръка не е докосвана... Може ли?

– Вземете я, но за съжаление вече не работи. Не знам какво ѝ стана. Носих я на майстори, но всеки казва: „Това не е за мен"... Подарък ми е от Япония, но явно ще си остане само спомен от пътуването ми. Тук никой не можа да я поправи.

Докато говорех, а той се взираше с детинска възхита в злополучната везна, аз използвах случая да го огледам – беше слаб, с посребрели слепоочия и гъсти черни вежди, които бяха надвиснали като миниатюрни навеси над вдлъбнатите му очни ябълки. Носеше дънки и светлосиня риза с къси ръкави, която определено подходеше на очите му с цвят на незабравка. Погледнах отново към автобиографията му, към „сухата статистика": Имаше двадесет и седем години трудов стаж, прослужен в... едно, две, три... седем предприятия и фирми. Роден на село, завършил техникум по електротехника в града и електроника и автоматика в Техническия институт в столицата. Имаше степен „Магистър". На последната си месторабота се беше задържал едва пет месеца.

– Защо напуснахте последната си работа? – започнах интервюто аз. Мъжът вдигна поглед от везната, срещна очите ми, после върна внимателно везната на мястото ѝ и чак тогава отговори:

– Беше скучна и еднообразна, неоценена, но най-вече напуснах за-

ради отношението към мен – некоректно.

– И все пак защо напуснахте? Може би са ви провокирали с нещо или не сте намерили общ език помежду си?...

– Може би, но поне опитах... Останах с впечатлението, че им трябва безгласна машина... Вижте, работата ми е да отстранявам повредите в роботизираните системи, но не смятам, че съм една от тях.

– Разбирам – кимнах с глава, като маркирах с отметка въпрос от анкетната карта пред себе си. – А как оценявате владението си на английски и немски език? Какво точно разбирате под „на професионално ниво“?

– Изкарал съм пълен курс на обучение – оправям се безпроблемно с техническите термини, както и в служебните и битови разговори, но никога не съм посещавал тези страни като турист и не познавам богатството на двата езика, сравнявайки се с професионален преводач, например. Чета свободно, разбирам всичко и мисля, че пиша без грешки... особено на английски...

Маркирах и продължих:

– Прави впечатление, че сред изброените личностни качества: лоялност, отговорност, организираност и коректност, пред последното – коректност, сте написали „взаимна“. Какво точно визирате?

– Убеден съм, че между работника и работодателя трябва да има доверие и коректност и тя трябва да е взаимна. В противен случай отношенията се градят на нестабилна основа, а това неминуемо води до трусове, което се отразява отрицателно най-вече на работата.

– Смятате ли, че ще се справите с посочените изисквания в длъжностната характеристика.

– Определено... Имам достатъчно знания и опит на подобна позиция.

– Посоченото работно време, както и клаузата за ненормиран работен ден при аварии и спешни ситуации... – дори не ме изчака да довърша.

– Няма проблеми – аз съм лоялен и коректен човек – щом се налага... – заяви с категорична убеденост той.

– Нека поговорим и за заплащането Ви. Какво очаквате в близък и дългосрочен план?

– По време на изпитателния срок очаквам малко над средното за бранша, а след това – обективна оценка на приноса ми и адекватно

заплащане на труда. – каза го бързо и без да си поема дъх. Останах с впечатление, че изразът е репетиран многократно.

– Благодаря Ви – изправих се аз. – Ще ви се обадя за информация, независимо от резултата, на посочения телефон... до седмица. Довиждане.

Мъжът се изправи от стола, после малко притеснено ми подаде ръка, а след секунда – две вече беше хванал дръжката на вратата. В последния момент нещо го накара да се обърне отново и каза:

– Казахте, че ще ми се обадите до седмица, независимо от резултата?

– Ще го направя. Гарантирам.

– Тогава, може ли да взема и да „погледна“ везната? Това е по моята част, а и в момента имам доста свободно време. Не мога да Ви обещавам нищо предварително, разбира се, но ще направя всичко по силите си...

– Вземете я... Все едно, така е безполезна, но държа да ми я върнете – скъп спомен ми е.

Мъжът се приближи отново до бюрото ми, взе една салфетка и старателно опакова везната, после я прибра в чантичката си.

– Довиждане... засега.

– Довиждане – отвърнах аз. – Ще се чуем.

Когато след два дни ми донесе везната в офиса, бях много приятно изненадана. Не само, че я беше поправил, но беше успял да възстанови и заводските ѝ настройки. Беше изправил почти невидимите изкривявания по корпуса, следствие от нескопосаните опити на други майстори да я отворят и дори беше шлифовал повърхността ѝ – изглеждаше като нова.

– Отлична работа! – възкликнах аз. – Не мога да повярвам, че това чудо пак работи. Колко ви дължа?

– Нищо... Беше ми приятно да се поровя в японска техника. Наистина изключителна „машинка“ – смутено добави той, а после допълни – Ще чакам да се обадите с решението си до края на седмицата...

Може би не обърнах достатъчно внимание на думите му, може би не оцених прецизността и точността на казаното, а може би просто отложих разговора, но така или иначе не се обадох през седмицата. Не се обадох и през следващата. Вината не беше изцяло моя, но истината беше, че трябваше да се обадя и да го информирам за причините.

Шефът не беше в страната и крайното решение отлежаваше върху бюрото му. Бях почти сигурна, че ще го одобри, но не исках да рискувам и да му давам напразни надежди – не и на него. Така започна третата седмица. Едва в сряда успях да получа одобрението на кандидатурата ми и горда от себе си позвъних:

– Здравейте! Обаждам се от „Човешки ресурси на...“

– Здравейте! – прекъсна ме познатият плътен мъжки глас.

– Искам да ви кажа, че кандидатурата ви за работа е одобрена и ви очаквам за оформяне на документите.

Отсреща не последва отговор.

– Ало?... Чуваме ли се? – отговорът му се забави още малко и само тежка въздишка достигна до ухото ми.

– Вижте... аз вече започнах работа... Вие казахте „до седмица“... Имате странна представа за време...

Думите му почти ме засегнаха. Почувствах се неловко. Сякаш аз бях кандидатствала за работа, а не той. В този момент ме връхлетя и споменът от предишния ни разговор. Погледнах на обещанието си в друга светлина – от негова гледна точка и осъзнах, че всъщност беше прав.

– Съжалявам, но... обстоятелствата не зависеха изцяло от мен, затова се забавих с отговора. – Почувствах се гузна, усетих, че се оправдавам. Настъпи кратка тишина, а после мъжът отвърна:

– И аз съжалявам, но това не ви оправдава. Вие сте лицето за връзка на компанията. Вие оглавявате „Човешки ресурси“. Трябва да наблюдавате повече на „човешки“, т. е. на човешината, отколкото на „ресурси“. Ако не спазвате собствените си обещания, как да повярвам, че ще бъдете коректни към работниците си?... Избрах друга фирма...

Вече съжалявах, че се обадох. Настроението ми беше паднало „под нулата“, но вътрешно в себе си чувствах, че е прав. „Избрах друга фирма“ още звучеше в ушите ми. Осъзнах, че досега винаги съм била от страната на избиращите, но днес за първи път усетих как се чувстват отхвърлените и непотърсените. Неизвестността е потискаща, често дори страшна. Да чакаш ли, да не чакаш ли и ако чакаш, колко трябва да чакаш? Докога, докъде е границата...

– Наистина много съжалявам... и се извинявам за пропуската си... – искрено поднесох извинението си.

– Така е било писано – отвърна примирено мъжът, пожела ми „при-

ятен ден" и затвори слушалката...

„Случват се такива работи“ – помислих си аз и някак си инстинктивно погледнах към везната на бюрото си: машинката работеше – той си беше свършил работата перфектно, а и беше успял да си намери нова работа – чудесно! Мислено му пожелах успех. Опитах се да продължа работата си, но в мен остана неприятната утайка, че за разлика от везната на бюрото ми, везната на отношенията ни не беше в равновесие...

АНГЕЛИ

Казваше се Иван, но всички му викахме „Контрата“. Може би, защото винаги беше опозиция, трудно се съгласяваше – вечно беше като прът в колелата и не приемаше нищо на доверие, т.е. все си беше контра. Никога не казваше твърдо „да“ или твърдо „не“ – първо въздишаше тежко-тежко и едва тогава отронваше с колебание: „може би“, или „ще си помисля“, или „нека да не избързваме“, още по-често: „ще видим“, или „да го оставим за по-късно, а?“, или пък: „сега не му е времето“, а най-често: „Не всичко изглежда така, както е...“. Можеше да подлуди всеки непознат, но... ние му бяхме свикнали, ето защо приемахме и дълбоките въздишки, и после размаха на последвалите му команди и действена активност. Контрата търсеше във всяко нещо скрит смисъл и трябва да признае, че за повечето неща беше прав...

Така стана и тогава. Пътувахме по нагорнището. Шофираше Контрата, а ние се бяхме разположили удобно по седалките на старото кабрио на баща му и се наслаждавахме на нежния полъх на вятъра и свежата зеленина наоколо. Пътят криволичеше нагоре, заобикаляйки поредната издадена скала. Отивахме на сватбата на Дидо – първия от нас, който реши да промени ергенския си статут.

– Дали той ѝ е предложил? – изведнъж попита Контрата, надвиквайки музиката от радиото.

– Разбира се – не се стърпях аз. – Паднал е на колене, вдигнал е умоляващо очи и с дрезгав от вълнение, но любвеобилен глас, е изрекъл възшебната фраза: „Ще се омъжиш ли за мене?“

Всички се изкикотиха пресилено, само Контрата продължи:

– Нямам предвид това. Искам да кажа, дали той ѝ е предложил на-истина, или тя го е подтикнала да го направи „несъзнателно“...

Смехът секна, а Пламен зае комично-целомъдрена поза:

– Нека ви кажа нещо за брака и за... последствията: „Младо момче попитало един мъдрец: „Кое е за предпочитане – да се ожени или да си остана ерген?“ и знаете ли какво отговорил старецът: „Няма значение. След двадесет години и в двата случая ще съжаляваш“.

Всички весело се изсмяхме пак...

Контрата остана все така сериозен, после даде мигач и без видима причина започна да търси подходящо място за спиране. Погледна ни малко странно в огледалото за обратно виждане и каза:

– Мисля, че не разбрахте подтекста на въпроса ми. Самото предложение и сватбата са следствие. Аз питам, кое ни кара да вземем това решение в даден момент от живота си и защо го смятаме за правилно или единствено възможно?

– Ами... да кажем, че ни връхлита любовта. Тя ни опиянява, заслепява и в крайна сметка – побеждава. А като се замисля и... май всичко, което завършва на „ава“ и „ява“ важи за нея – опита отново с шегата Пламен.

– Прав си – обади се и Стефан – Можем да включим и оглуява, и пощурява, и дори отрезвява, макар и на по-късен етап... Но на мен друго не ми е ясно – защо спираме? Толкова ли е трудно да караш и дълбокомислено да дърдориш едновременно? – обърна се той с въпрос към Контрата.

Спряхме на около двайсетина метра от началото на клисурата. „Входът“ беше човешко дело, но надвисналите скали над пътя недвусмислено говореха за самобитността на природния ваятел, а причудливите форми можеха да се сравнят и оприличат единствено на страж във времето. Ято птици изведнъж излетях от близките дървета и вдигайки невероятна врява, се издигна към небето. Контрата впери поглед в тях, изчака да поутихнат крясъците им, но дори и тогава не благоволи да отговори на въпроса, а чак след като угаси двигателя на колата, продължи „сватбарската“ си мисъл:

– Аз мисля...

В този момент оглушителен грохот ни накара стреснато да подскочим на място, усещайки с телата си неестествените вибрации, които разтърсиха старото возило. Грохотът заглуши за няколко секунди несхващащите крясъци на птиците, а после.... после всички погледнахме инстинктивно към надвисналите скали. За миг част от тях се бяха срутили и изтърколили на метри от нас, а ужасът от земния трясък и изненадата от случилото се, все още бяха изписани по лицата ни. По образувания се сипей все още се търкаляха отломки, но страшното беше свършило за секунди...

Стояхме замръзнали по местата си, вперили поглед в огромната камара камъни, преградила пътя ни, който само преди няколко секунди имаше съвсем обикновен и безопасен вид.

– Малей!... Може би все пак трябва да слезем от колата? – подхвърли Стефан.

– Може би... – въздъхна Контрата, а после, посочвайки към грамадата камъни, добави:

– Та-а... кой питаше: „Защо спряхме?“

– Я стига! – все още превъзбуден възкликна Пламен. – Да не искаш да кажеш, че си знаел?...

– Е... чак да съм знаел... – пое въздух Контрата.

– Не го вярвам. Използваш случая и ни будалкаш яко...

– Как ще обясниш защо спрях колата, а, професоре? Сега можеше да сме ей-там, под грамадата – нещо като прясна кайма в собствен сос.

– Ще обясниш ли? – с изненадващо и за мен променен глас попитах аз.

– Няма нищо за обяснение...

– И все пак нещо те е накарало да спреш. Защо спря? И защо спря точно тук? Защо не там, а тук?

– Не съм сигурен...

– Не си сигурен? Това ли ще кажеш само? Помисли малко. Защо спря колата? Все нещо те е накарало да спреш проклетата кола.

– Наистина не зная бе, човек! Просто спрях, но защо... Приеми, че не всичко изглежда така, както е – казвал съм го стотици пъти... и явно, както винаги съм бил прав.

– „Има нещо гнило в Дания!“ – вече успокоен се обади и Стефан. – Невъзможно е да си го знаел, а е невероятно да е съвпадение... И все пак ми е трудно да открия връзката...

– Защото няма такава! – контрира Контрата. После отвори своята врата и даде първата си команда:

– Да се захващаме за работа!

– Каква работа, бе човек? – попита изненадан от обрата Пламен. Беше най-пълнен от нас и всички знаехме, че физическата работа не беше от любимите му занимания.

– Първо ще сложим аварийния триъгълник от колата, а после ще разчистим поне едното платно... Или си мислиш да прелетим над камъните? Не бяхме ли тръгнали на сватба? – изстреля командите си Контрата.

– Да разчистим? Ние сме със сака и вратовръзки... Знаеш ли на какво ще станем? – запротестира Пламен.

– Хайде хвърляйте саката и стига сте се оплаквали... Хайде, Дидо ни чака... Ето тук, в лявата част, камъните са доста по-малко, а и са по-

дребни. Ще се справим за нула време! Гарантирам!

– Гарантираш!... – не се сдържа Пламен, но послушно свали сакото си. Последвахме го всички.

Скоро към нас се включиха баща и син, тръгнали неизвестно къде, но „паркирали“ по принуда зад кабриото. За около час бяхме направили просека към два метра, колкото да мине една кола.

– Някой обади ли се на „Пътна полиция“ или на „Гражданска защита“? – изведнъж попита Контрата. Всички само го погледнахме изморено.

– Много умно!... За всичко аз ли трябва да се грижа? – никой не му отговори и този път и след кратка пауза прозвуча следващата команда:

– Да направим тогава по една предупредителна пирамида от камъни от двете страни на пътя и да се мятате на колата. Хайде, размърдайте се... на сватба сме!

Дори Пламен не оспори решението му, а само послушно тръгна към лявата страна на шосето. След петнайсетина минути старото кабрио напусна клисурата и ускори ход на правия участък.

– Не й изкарвай душата – стара кола е! Спасихме се от едно нещастие – да не предизвикваме съдбата! – опита да надвика шума Пламен.

– „Ако ти е писано да умреш от куршум – няма да се удавиш!“ – философски контрира Контрата, като не намали скоростта на колата. – Дидо ни чака – трябва да наваксаме...

– Така и не ни каза какво те накара да спреш колата? – повторих въпроса си аз.

– Казах ти: „Не знам, не съм сигурен, а и сега не му е времето и мястото“.

– Стига си шикалкавил... Когато се качваш в колата, знаеш къде отиваш. Когато спиращ, би трябвало или да си пристигнал, или да знаеш защо спиращ. Никой от нас не е искал да спиращ – решението беше твое. Е-е, казвай, но без да увърташ повече!

– Казвай... казвай! Хайде изплюй камъчето най-после – обадиха се и другите един през друг.

Контрата ни погледна в огледалото и след кратко колебание започна:

– Спомняте ли си крясъците на птиците? – и без да дочака отговор продължи – Мисля, че в мига преди тези крясъци леко ми прилоша.

Беше просто за секунда, но усетих промяната. После крясъкът на птиците ме отрезви, но колебанието остана. Беше както при заслепяване от фарове – ответна реакция – намалих, а после спрях...

– Я стига – прилошало му! Кажете просто и ясно защо спря колата! Причината! – натъртих аз.

– Нали точно това ви обяснявам. Прилоша ми. Не зная защо, но в този момент гледах към птиците... Може би заради крясъците им, не зная?... Помня само, че погледнах към тях. Само, че... аз не видях птици... Знам, че няма да ми повярват... Всъщност, видях...ангели... Бяха ослепително бели и красиви, но...отлитаха. Разбирате ли? Те отлитаха, напускаха това място и инстинктивно помислих, че тук е опасно... да, точно така – смътно усетих опасност – неопределена, но близка... Затова спрях колата...

Всички го гледахме – с недоверие и стаен страх. Контрата изглеждаше искрен.

– Мислете ме за луд, но заклевам се, това усетих... и наистина видях ангели. В първия момент помислих, че ми се привижда – отдадох го на прилошаването и може би щях да забравя, но в следващия момент сами видяхте какво стана... Винаги съм казвал, че понякога нещата не изглеждат такива, каквито са... Вярват или не – това беше...

– Да сменим темата – след кратка пауза казах аз и пуснах отново радиото. За известно време всеки остана сам с музиката и мислите си...

Когато пристигнахме, сватбеното тържество точно започваше. Дидо хвърли един от погледите си: „Вашата сметка, къде се мотае!“ и набързо ни запозна с бъдещата си съпруга. Не зная за другите, но аз бях като вкаменен – момичето беше невероятно нежно, фино и лъчезарно със сияещата си усмивка, а ослепително бялата булчинска рокля ѝ придаваше вид на ангел – ангел хранител!

Погледнах към останалите, които също не откъсваха поглед от бялото видение. По лицата им прочетох, че днес ангелите наистина бяха с нас...

БУМЕРАНГ

Виктор не подбираше жените. Възщност той ги подбираше, но критериите му за подбор бяха доста неясни. Харесваше женското тяло – неговата заобленост и мекота, формите му (най-вече изпъкналите), но най-много харесваше в жените това, че можеше да ги подчини и притежава. В компания, вдигайки тост, Виктор често цитираше любимата си английка поговорка: „Да пием за конете, жените и тези, които ги яздят!“, след което добавяше: „И тъй като вече отдавна не яздим коне, нека се порадваме на останалото“. Обикновено след тези думи в залата избухваше смях и овации от мъжкото съсловие, а жените се споглеждаха с криви усмивки, сякаш казвайки една на друга: „Остави ги. Мъже! Мислят се за господари на света, а не знаят, кой го управлява!...“. Присъстващите приемаха думите му на шега, но не и Виктор. Той живееше за това. Възприел от млад чаровността си за благословия, Виктор не се спираше пред нищо и смяташе, че всяка жена, която пожелае, му принадлежи и то без каквито и да било ангажименти от негова страна. Всяка жена за него беше ново завоевание и ново предизвикателно, но само, докато го получеше. После интересът му угасваше, новото се превръщаше в познатото старо, тръпката преминаваше и се загубваше завинаги някъде там в изпразнения му от смисъл живот, а Виктор, като навита пружина, започваше да търси поредното предизвикателство. Този безумен порочен кръг беше прекъснат от Йовелина. Млада и красива, умна и с вече натрупан жизнен опит, тя бе неговият огледален женски образ. И ако за Виктор можеше да се каже, че като мъж или ловец „гонеше Михаля“, то за Йовелина – със сигурност, че като жена или рибар „чакаше Михаля“...

Погледите им се срещнаха и двамата едновременно усетиха взаимното привличане, но за разлика от опипващия поглед на Виктор, Йовелина се престори на абсолютно незаинтересована и му обърна гръб – той беше плячката и трябваше да си знае мястото...

Днес дори не съм сигурен, кой се оказа плячката – Йовелина или Виктор. Дватама постепенно се потопиха в игра, в надпревара без начало и без край; без правила, в която всичко беше разрешено, наистина всичко, с една цел: господство и подчиняване на другия. Всеки от тях искаше да се докаже, че е по-хитър, по-ловък и по-добър, което в техния случай означаваше да завърти главата на другия, без самият

той да хлътне или да се обвърже. Интересното беше, че и двамата първоначално не си вярваха и се проверяваха, но въпреки това се търсеха по различни поводи и мислеха един за друг, макар че никой от тях не си го признаваше. За да привлекат привидно скрития интерес на другия, постепенно започнаха да се изненадват взаимно. Отначало изненадите бяха приятни и предразполагаха, после станаха малко екстравагантни, а накрая изумително нестандартни, сякаш се предизвикваха: „Направи първата крачка ти“... Всеки от тях имаше достатъчно опит и осъзнаваше, че проблемът не е в първата крачка, а в последствието, защото на практика никой от тях досега не беше изпадал в подобна ситуация и не беше се влюбвал истински. Това естествено малко ги плашеше. И двамата усещаха, че развалят стереотипа си на поведение, а последното криеше не малко рискове и изненади. Всеки от тях досега, подобно на бумеранг, достигаше и улучваше целта си, вземаше желаното, а после се връщаше в обичайното русло на живота си. Този път беше по-различно. Сякаш всеки от тях беше хванал краят на един и същ бумеранг и се мъчеше да го насочи в желаната посока. Естествено, това не се получаваше...

Двамата се бореха с всички сили, за да прикрият старателно природата си на завоеватели-победители, като следваха своя план за действие и, разбира се, тайно се надяваха другият да се влюби първи – да стане податлив и зависим – единственият сигурен път към наградата. Това ги караше почти постоянно да мислят един за друг, да се стараят да „завъртят ума на другия“, без да осъзнават, че всъщност в собствените им сърца вече поклъпваше зрънцето на любовта.

Мъжете като Виктор са практични и не се славят с голяма изобретателност. Виктор не правеше изключение от останалите си събратя. Придържаше се към стандартните и проверени във времето методи: красиви цветя и комплименти, романтична вечеря, малко алкохол за настроение и, разбира се, „случайна“ целувка – ненадейна, но страстна и изпепеляваща, целувка, която казва: „желая те!“. Коя жена би устояла на това? (поне в собствените му представи – никоя).

За Йовелина нещата изглеждаха по-различно. Вярна на вековния женски опит, тя знаеше, че трябва да не избързва; да изчака развоя на нещата. Да се отдръпва крачка назад, когато нещата започнат да се случват твърде бързо или да подхвърли „кокалче“, когато интересът започне да избледнява.

Най-после, след дълго уговаряната и отлагана среща, Виктор изпращаше Йовелина към къщи. Вървяха бавно и мълчаливо, хванати под ръка, сякаш всички думи, изплели вечната любовна мрежа, вече бяха казани и всичко останало предстоеше.

Преминавайки пред една от витрините на моден магазин, те се спряха за миг и се загледаха в нея. Всъщност Йовелина този път не разглеждаше изложените стоки, а наблюдаваше със задоволство отразените в стъклото фигури. „Наистина сме прекрасна двойка“ – помисли си тя. Сякаш усетил насоката на мислите ѝ, Виктор притисна нежно дланта ѝ в своята и попита:

– Баща ти сигурно е военен?

– Как разбра? – изненада се искрено тя. Не беше ставало дума за родителите ѝ.

– Само жените на военните (и дъщерите им в частност) вървят от лявата страна на мъжа, защото военните козируват с дясната си ръка. – вещо заключи Виктор.

– А ти нямаш братя и сестри... нали? – след кратка пауза контрира заключението му Йовелина.

– Нямам, но... това какво общо има?

– Нищо... Самоуверен си, неотстъпчив, и-и-и трудно понасяш чуждото мнение. Типично за единаците...

– Не е ли по-добре да спрем с психоанализата. Имаме по-важна работа. – примирено и предразполагащо се усмихна Виктор.

– И каква по-точно е тя? – иронично подхвърли Йовелина.

Виктор не отговори, а се завъртя с лице към нея, като изненадващо и уверено я притисна към себе си. Още не успяла да реагира, Йовелина усети страстната му целувка върху устните си. „Трябва да му ударя шамар“ – светна на червено интуицията ѝ, но единственото, което ѝ се искаше, беше този миг да продължи по-дълго. И когато устните му се отделиха от нейните, тя усети за миг топлия му дъх по бузата си, а после тихия топъл шепот в ухото си:

– Искам те...

– И как ме искаш? – леко опиянена от продължителната целувка попита тя.

– Искам те сега. Искам да те опозная, да бъдеш моя... Искам, искам да съм с теб; да усетя топлината на тялото ти, да се слеem в едно цяло... Искам...

Йовелина усещаше полъха на топлата вълна, която галеше ушите ѝ и стремглаво заливаше тялото ѝ, силната мъжка прегръдка, нежните думи, които я разтапяха от щастие. Вече знаеше че няма нужда от шамар – беше успяла да го покори. Трябваше ѝ само още малко „колебание“:

– Не при-бър-зва-ме ли? – гальовно мъркайки, попита тя.

– Не! Сигурен съм... Имам чувството, че те познавам отдавна, а и ти ме харесваш, нали?

– Може би... малко... – подразни го още веднъж тя.

– Стига. Не си играй с мен. Ние сме родени един за друг и знам, че ще прекараме живота си заедно.

– Може и така да стане, но тук не виждам нищо – и тя вдигна демонстративно безименния си пръст към очите му.

– Ще има... Обещавам... Ще видиш!

– Обещаваш?... Не обичам обещанията. Животът е пълен с неизпълнени обещания...

Виктор се замисли за миг, после бръкна в джоба си и извади обикновен ключодържател. Освободи набързо халката от ключовете и церемониално я постави на безименния ѝ пръст с думите:

– Кълна се в родителите си, че още утре на това място ще има пръстен от благороден метал – най-благородния...

Йовелина огледа критично жалкото подобие на халка, нанизано на пръста ѝ, и каза примирено:

– Е, поне ми отива, нали?...

– Разбира се – побърза да се съгласи Виктор...

Когато телата им едновременно замряха, пропиха от последната капка екстаз, никой от двамата не помнеше в детайли изминалото време. Бяха голи, потни и задъхани, бяха се отдели един на друг, както никога до сега, без задни мисли и май въобще без мисли, подвластни единствено на страстта и желанието си...

Виктор за първи път не почувства победата си както до сега – типично по мъжки. Да, беше победил, беше я покорил и обладал, беше постигнал целта си като мъж, но сега, когато трябваше да се радва и ликува, нещо неизпитвано до този момент го смущаваше и държеше нащрек. С цялото си същество Виктор усещаше, че този път не иска да се измъкне от връзката и за нищо на света не иска да загуби Йовелина; важна беше тя, а не победата над нея и верен на природната даденост

от тестостерон и мъжката сила, той просто я притисна здраво до себе си, сякаш казваше: „Няма да те пусна, не и теб...“

За Йовелина възбудата още не беше отшумяла напълно. Подобно на отливна вълна, тя се оттегляше бавно от тялото ѝ, заличавайки бурните емоции, но запазвайки онази чувственост, която продължаваше втория си живот в спомените. Йовелина знаеше отлично, че е победила – беше успяла да го накара да се влюби, да го вкара в леглото си, да го накара да я обладва и то с такава страст, каквато не може да се имитира. Такава страст можеше да дойде само от страстта на любовния пожар. В този момент Йовелина усети отново прегръдката му, усети и възбудата му и устните ѝ благодарно обсипаха лицето му с целувки... „Мой си и няма да допусна да ми избягаш“ – помисли си тя...

Скоро телата им се сляха с нова страст, но този път не за надмощие и победа, а от порив на взаимно възхищение. И ако първият им любовен акт, подобно на произволно хвърлен бумеранг, беше бурен, импулсивен и неуправляем, то вторият бе съвсем друг – и бумерангът изви в една изключително емоционална, завладяваща и покоряваща орбита, от която и двамата застинаха без дъх. В тези няколко мига на върховно щастие двамата влюбени за първи път усетиха, че любовта не е в надмощието над този, когото харесваш или желаеш, а в щастие-то, което виждаш в очите му и в това, че си част от това щастие, понесено от крилете на любовта...

А не са ли крилете на любовта онзи бумеранг – единственото оръжие, създадено от човека, което, ако е насочено правилно, пораждава целта си, но ако все пак не успее – се връща при собственика си за втори шанс? Двете рамена на бумеранга са равностойни и еднакво важни за траекторията на полета, защото са свързани в едно тяло. Така е и с любовта – нужни са двама – равностойни и влюбени.

Без да подозират, Йовелина и Виктор бяха станали именно тези рамена и бяха се вплеели в точния ъгъл, гарантиращ попадение, довело девет месеца по-късно до рождбата им – сплав на тяхната любов.

ЧЕТЕНЕТО

Казват, че всички мъже са еднакви, когато са на маса. Хапват, пийват, обсъждат набързо (или не толкова набързо) политиката. След първата чашка – футбола, след втората – сервитьорките, а после и останалите жени. Е, не е задължително точно в този ред, но едва тогава започват да разказват и да се хвалят пред останалите.

При нас не е точно така. Ние сме съученици и се познаваме отдавна. Срещаме се на няколко месеца веднъж, нещо като традиция, в която всеки по-скоро иска да чуе другите, отколкото да парадирва със собствените си успехи. Успехи не ни липсват – както се казва – преуспели сме...

Седим около масата. Оглеждам ги един по един. Започваме да се прошарваме по слепоочията. Навлизаме в тази част от живота, в която повече даваме, отколкото взимаме. Променяме се. Наско има вече коремче, Светльо от години носи очила, а Вальо отдавна е с олисяла глава. Само аз съм във форма и все още мога да вляза в абитуриентския си костюм, както и без задъхване да „завъртя“ десетина „коремни“ – какво да се прави – ген...

Това обаче не ми пречи да си мисля, че само аз съм като присаден в групата – статусът ми е различен. Всички са с висше образование. Наско дори е с две и само аз си останах със средно. Никой никога не ми го е натяквал, но аз понякога се чувствам странно между тях – като недовършен. Не ме разбирайте погрешно, аз също съм преуспял в живота, бих казал най-преуспелият от тях финансово, но другото, другото съм го пропуснал. Когато заговорят за студентски години, за сесии и изпити, за многото безсънни нощи, прекарани над книгите и най-вече за прочетеното – там ме няма – слушам и кимам. Слушам е силно казано. Имам проблем със слуха още от ученическите години и прагът ми на възприемане на звука е доста занижен. Аудиограмите ми показват около четиридесет процента възприятия спрямо слуха на среднестатистическия човек. Имам слухов апарат, но рядко го използвам – не се чувствам комфортно с него...

Четем менюто. Четат го другите. Аз винаги си поръчвам едно и също в заведенията – кашкавал пане. Лека храна е, не можеш да се натровиш, ако не е пресен и винаги го има в менюто. Какво му трябва повече на човек? Привърженик съм на максимата, че „Човек трябва да

се храни, за да живее, а не да живее, за да се храни". Избутвам менюто пред себе си, наблюдавайки останалите. Забили са поглед в поредната страница. Четат. Замислям се над последното – цял живот са чели...

Наско е строителен инженер. Като второ висше завърши „Счетоводство и контрол“ в Икономическия и сега е директор на една от най-големите строителни компании у нас. Светльо е лекар – акушер – гинеколог, доктор на медицинските науки, доцент и преподавател в Медицинската академия. Ние с Вальо сме в частния сектор. Той завърши Морското и е капитан на кораб под чужд флаг, а аз основах фирма за спедиторски и таксиметрови превози. Работата потръгна – не се оплаквам. Вече имам собствен автопарк, сервиз и няколко офиса...

– Не ви ли дотегна да четете? – шеговито подхвърлих аз.

– Свикнал съм... – отвърна Светльо спокойно – В медицината не можеш да не четеш. Трябва да четеш – иначе си аут. Шест години изпити, после още три за специалност. „Малко“ специализации и подготовки, докторат и доцентура, а и като преподавател трябва непрекъснато да си в крак с новостите. Няма мърдане, ако искаш да си в играта – трябва да четеш...

– Вярвам ти. Вие се славите като най-големите „читанки“ измежду всички ВУЗ-ове, но и аз не минах между капките. Първо пет години за инженер, а после още четири в Икономическия – добре, че признах поне математиките. Сега е друго. Още чета, но по скоро документи и отчети – приключил съм с изпитите – отвърна Наско с усмивка.

– Обичам да чета – малко небрежно подхвърли Вальо. – Време и вода около мене, колкото искаш! Край нямат – нужно е само желание и постоянство. Какво ли не съм чел през месеците, прекарани на вода: и романи, и специализирана литература, и вестници, и списания от различни краища на света... Всичко, ама всичко, което ти падне, особено след втория месец от плаването...

– Защо точно след втория? – почти едновременно попитахме.

– Тогава вече всичко е ясно и всичко се знае. Всеки познава всеки от екипажа, знае за семейството му, познава възможностите му, а разказаните истории са така „влезли“ в съзнанието ти, че ти се струва, че сам си ги изживял. Липсват изненади, скуката те грабва и всяко нещо, което може да привлече вниманието ти, е добре дошло. Някои ловят риба, други играят карти, трети шият гоблени и какво ли още не само и само да минава по-бързо времето. Вторият месец е границата. По-

сле свикваш и ставаш като робот – дори понякога имаш чувството, че си роден в морето. Само сутрин, при изгрев слънце на мостика, или когато погледнеш снимката на семейството си в каютата, нещо просветва в душата ти и ти напомня като далечен фар, че има и друг живот и че някой някъде мисли за теб и те чака...

Мълча. Какво да им кажа? Че обичам да чета криминални романи и единственото ми друго четиво са ежедневниците? Мисля, че и сами се досещат. И в училище беше така. Не се напругах особено с четенето, а проблемът със слуха ми предизвикваше съчувствие и в учителите, и в съучениците ми. Вече мога да си призная, че се възползвах максимално от ситуацията – минимум усилия, максимум изгода. Разбира се, имах и шанс, и нюх, но и много други като мене са го имали и пак не са изплували...

– Ти какво се умисли? – попита Вальо като ме докосна по ръката – явно си мислеше, че не съм ги чул добре.

– Аз ли? А-а, мислех си за връзката между четенето и успехите в живота... И в тази насока на разговора бих искал да ви попитам – на какво според вас дължите сегашния си статус?... Ама честно...

– На жените... и на четенето – усмихна се, намигайки ни Светльо. – Аз съм акушер-гинеколог и успехите ми се дължат изцяло на жените – заради тях чета, на тях преподавам и върху тях прилагам медицинската наука... Мисля, че съм направил правилния избор! Все пак похубавата, по-добрата и по-многобройната част от света са жените...

– Четенето наистина е важно – някак премерено започна Наско. – Сега, като ме питаш, мисля, че всяка от специалностите ми оказва своето въздействие върху мене и върху кариерата ми. Инженери много, но не всеки става ръководител или новатор. Икономисти много, но не всеки става директор. Четох повече и от едните, и от другите и мисля, че си заслужих статуса...

– И аз четох, и изпити вземах и то не само на български. Но дипломата и сертификатът не те правят моряк, камо ли капитан. За някои неща ти трябва шанс, за други късмет, но най-вече ти трябва опит. В морето капитанът е всичко и отговаря за всички... а корабът е като остров, плаващ остров... „На какво дължа статуса си“? Простичко казано на безкрайната вода, на вярата, че ще се върна и на прочетените книги – те са всичко останало...

Погледите се отпавиха към мен. Явно очакваха и аз да отговоря на

собствения си въпрос.

– Вие ме познавате добре и малко ще ви е трудно да повярвате, но и аз дължа успехите си на четенето. Не точно в смисъла, в който го разбирате...– срещнах учудените им и донякъде невярващи погледи...

– Е, добре. Имам три правила за четенето, които никога не нарушавам:

Първо правило: Винаги чети какво подписваш.

Второ правило: Чети между редовете и никога не прескачай текстовете с най-дребния шрифт. Както би се изразил Вальо – там са подводните камъни.

Трето правило: Щом можеш да четеш по устните – използвай го...

Е, аз го мога и...и донякъде на това дължа статуса си...

ДРЕХИ

– Дрехите създават предразсъдъци... – каза Миро и още преди някой от нас да оспори твърдението му, той продължи: – Махнете дрехите и ще се убедите в това. Дрехите създават една илюзия, нещо, което ни кара да си мислим, че се различаваме от другите. Махнете дрехите и ще видите мъж или жена с по-високо или по-ниско тяло, по-слабо или по-закръглено, атлетично или отпуснато, прегърбено или гордо изправено, но все пак едно мъжко или женско голо тяло – нищо повече...

– Е, някои имат в повече... – опита шегата Ангел. Миро само го погледна, но не удостои с отговор шегата му, а продължи:

– Помислете само. Човек се ражда без дрехи. Едно голо и миниатюрно създание. Толкова малко и безлично, че дори най-първото определение за него е в среден род: бебе. Ако покрием бебето с пелена, трудно ще познаем пола му: може би е момиче, а може би – момче. Това само привидно има значение, защото бебето е дете (отново среден род) – нечие дете.

– И все пак не можем без дрехи! Не можем, нали! Какво?... Дори племената, които живеят на топло и не носят дрехи, ползват някаква препаска или поне ивица плат?... – потърси с поглед подкрепа Елена.

– Можем, разбира се. Можем и още как?... – не се предаваше Миро. – Дрехите са тук – посочи с показалец главата си той. – Отношението към дрехите е насадено от векове и се е променяло през това време в различни посоки. Дори и днес съществуват тези неписани норми – мода и морал. Модното днес винаги е било определяно като неморално и заклеявявано в миналото. Добре, че винаги е имало новатори, защото иначе все още щяхме да ходим с кожени препаски или в... кюлоти с крачоли до коленете...

– Май доста попросили нещата – обади се отново Елена, но Миро сякаш не я чу и продължи въодушевено монолога си:

– Веднага давам пример – ако аз отида днес на плаж с цветен бански, никой няма да ми обърне внимание, но ако се появя на същия този плаж по бели слипове или без тях, мнозина ще се обърнат да ме огледат, а някои дори ще ме вземат за луд. Това са част от глупавите предразсъдъци, базирани на цветовата гама и човешката обремененост. Дрехите са тук, а не тук – и той посочи последователно главата и

тялото си.

– И все пак народа е казал: „По дрехите посрещат, по ума изпращат“, което ме навежда на мисълта, че дрехите ни са нещо повече от човешка обремененост... – включи се и Иван.

– Народа е казал много работи. И какво? Какво доказваш с това? Дрехите обикновено създават първото впечатление, някаква показност...

– Това не е показност, а вид идентичност... – не се предаваше Иван.

– Идентичност? Ти чуваш ли се какво говориш? Всички казват: „Какъв красив паун!“, но да си чул някой да каже: „Какъв умен паун?“. Ето в това ни превръщат дрехите – в пауни...

– Мисля, че много задълбахте в темата – обади се и Искра. – Това, за което спорите са крайности, а те са изключения. Истината е, че ние не сме животни или птици и не природата ни е дарила с тези одежди. Избрали сме ги сами и донякъде те показват нашия вкус и подвластност на времето. Дали ще следваш модните тенденции е въпрос на личен избор, а модата в най-широкия смисъл на думата, трябва да се спазва, защото тя е част от общоприетата представа за красота и удобство. Не можем всички да тръгнем голи и да станем нудисти, нали?

– Нудист не се става, човек се ражда такъв – разпалено отвърна Миро, после видимо поуспокоен продължи:

– Вие, жените, мислите само за външността си и затова се киприте по цял ден... Но да те питам директно – забрави за дрехите за момент и ми кажи – ако можеше да избираш, какво би избрала за себе си – да си красива или да си умна?

– Е, хайде сега пък ще се обиждаме!... Че аз съм и двете! Направо съм си две в едно – не е ли видно? – и Искра театрално направи реверанс към Миро.

– Разбира се, че е видно – красива отвсякъде! – признавам, без забележки си, но да се върнем на въпроса – На кое от двете държиш повече, и защо, след като знаеш, че си красива, криеш тази красота под дрехите си?

– А защо трябва да парадирям с нея? Аз да не съм подвижна реклама на фитнес студио или козметична компания? Аз съм това, което съм... и-и мисля да си остана такава, независимо дали другите ме харесват или не.

– А когато поостарееш и красотата неминуемо загуби битката с го-

дините?

– Е, всяка жена се надява това да не стане, но... всъщност ще му мисля като му дойде времето.

– И все пак не бягай от въпроса и дай един ясен и кратък отговор – красива или умна? – не спря да я притиска Миро.

– М-м-м... Определено красива сега, а умът ни идва с натрупаните знания и опит... Ще поумнявам постепенно... като всички останали – опита да се измъкне отново Искра.

– Ти вече поумняваш!.. – със сериозно изражение пусна шега по неин адрес Ангел. Групата се засмя спонтанно на репликата, а Искра импулсивно контрира:

– Хей ти, хумористът – обърна се тя с лице към него – Като си толкова отворен, защо не ни кажеш направо, ти какво предпочиташ до себе си? Това – тя изпъчи демонстративно гърдите си, изпънали до краен предел фланелката ѝ, или стогодишна, сбръчкана енциклопедия, препълнена със знания?...

– Уа-у! – почти едновременно въздъхнаха Миро и Иван, а Ангел промълви полушеговито, вперил поглед в прелестите ѝ:

– И на мен не ми се чете енциклопедия в момента... – групата отново прихна на шегата му, но Искра набрала скорост не спря дотук:

– Моето богатство се вижда и под дрехите, а ти с какво ще ме впечатлиш?

– С интелекта и потенциала си, естествено... – светкавично реагира Ангел – Къде ще намериш такъв като мен? Такива като мен се броят на пръстите на едната ръка, но го разбират само тези, които наистина могат да броят и отсяват... и най-вече тези, които не само имат нещо под шапката си, а и го използват по предназначение.

– Вижте го – самата скромност, облечена единствено в доза потенциал, но гарнирана обилно с интелект. Не е ли върхът?

– Е, кой каквото си има – в това се облича – не ѝ остана дължен Ангел, като изпъчи демонстративно ръбестото си кльощаво тяло, заемайки нарочно нейната доскорошна поза. Всички се засмяха от сърце на жалката имитация от безлично телосложение, карикатурна помпозност и превзета гордост.

– Кого заблуждавам? – додаде в типичния си самоироничен стил Ангел, а после тихо, сякаш само на себе си, промълви:

– Чак сега ми светна, защо дори ни погребват с дрехи...

„И“ КАТО ИСТИНА

Спрях колата и седнахме с Васко за кратка отмора в малкото крайпътно заведение на по халба бира. Чашите бяха приятно изпотени от кехлибарената течност, а мехурчетата пяна се пукаха в очакване да утолят жаждата ни. Бяхме приятели от години. Бяхме и жадни – достатъчен повод, за да се разберем с един жест: „Наздраве!“

Приближихме се доста бързо към дъното на халбите и аз поисках сметката от сервитьорката. Момичето остави пред мен обичайния кожен портфейл, в който ме очакваше касовият бон. Отброих две банкноти и станахме.

– Защо ъ даде такъв голям бакшиш? – попита Васко, докато се отпращахме навън към колата.

– Не виждаш ли, че куца момичето?... Нека изкара малко повече...

– И ти куцаш, но не ти дават две заплати, нали?

– Не, но знам как се чувства...

– И как се чувства?... – и още не дочакал отговора ми, допълни – Аз пък съм чувал, че куците жени са доста всеотдайни в леглото...

– Така е – казах, без да се замислям.

– Имаш... куца приятелка? – недоверчиво ме погледна той.

– Имах – казах аз – отдавна, но... тогава аз не куцах... И сега, като се замисля, може би Господ ме наказва с куцането заради това...

– Не си ми казвал...

– Беше много отдавна, а и тогава не се познавахме...

– Е-е... и как беше? Истина ли е това за... тези, де?

Не бях си спомнял за нея от години. И макар, че още носех подаръка ъ – сребърен ключодържател с формата на буквата „И“, наистина отдавна не бях си спомнял за нея. Казваше се Искра...

– Ще ми кажеш ли как беше? Каза, че е било отдавна – значи има давност... – повтори като на шега въпроса си Васко.

– Наистина беше отдавна. Бях на двадесет шест или седем и работех в шивашката фабрика на Котов, тази до гарата. Знаеш я. Тя се казваше Искра, но всички и викаха Иси – „Иси от счетоводството“. Беше тридесет и пет годишна, разведена, стройна като фиданка и с много запазена фигура. Накуцваше леко с левия крак, точно като мене сега и по тази причина никога не носеше токчета. Движеше се бавно и някак плавно, може би за да прикрива недъга си. До тогава дори не се

поздравявахме. Аз бях от поддръжката, а тя в счетоводството и, както разбираш, не можехме да имаме нищо общо – поне така смятах дотогава...

– Е, и?

– Знаеш ли какво означава това?

– Какво толкова – някакви си осем години разлика...

– Не става въпрос за годините... Във фабриката работеха сто и тридесет души и само деветнадесет от тях бяхме мъже. Над осемдесет от шивачките бяха момичета между двадесет и тридесет години, повечето неомъжени, а останалите между тридесет и четиридесет... е, може би с малки изключения...

– Сега разбирам...

– Едва ли? Ние, мъжете, бяхме изключително привилегировани. На всеки мъж се падаха по пет-шест жени и то, ако ги делим поравно. Затова не познавах „Иси от счетоводството“. За мене тя беше стара и куца – беше никоя...

Случи се на тържеството за осми март. Ние, мъжете, танцувахме с дамите непрекъснато, като партньорките се сменяха по две-три на танц. Всичко беше подготвено предварително. Бяха ушили около двадесет жълти малки шапки, нещо средно между барети и тюбетейки (все пак работехме в шивашко предприятие), които желаещите за танц поставяха на главата на танцуващата. Последната се оттегляше, а новата партньорка заемаше нейното място, докато не получиеше нова жълта барета на главата си. Така имаше някакъв шанс всяка да получи своя танц с партньор от мъжкото малцинство. При една от смените до мен се появи „Иси от счетоводството“. Отначало си помислих, че няма да се справим, но с изненада открих, че куцането ѝ по време на танц не се забелязва въобще. Нещо, както при заекващите, когато пеят – заекването не си личи. Още не бяхме направили и две завъртания, когато Иси ме погледна право в очите и каза уверено:

– Зная, че нямам време, затова ще го кажа направо и без заобикалки – само дано не те изплаша! **Харесвам те! Напълно осъзнавам разликата между нас, но ти предлагам нещо, за което няма да съжаляваш, нещо, за което с друга ще чакаш, ще те мотае и разиграва, а може и да не го получиш. Аз ти предлагам всичко и то сега... без ангажменти, без обвързване – всичко!... Ти решавай! Ще те чакам след половин час на входа. Ще те чакам десет минути... В този момент на главата**

и се появи една от жълтите шапчици и аз не можах да ѝ отговоря, но макар и поласкан от предложението, едва ли щях да знам какво да ѝ отговоря. Бях твърде изненадан от шокиращото признание.

– Отиде ли?

– Нещо повече, отидохме направо у тях. Дъщеря ѝ – тийнейджърка в горните класове, беше на някакъв лагер извън града. Пихме по чаша вино и после прекарах най-невероятната нощ в живота си. Тази жена знаеше какво иска, знаеше как да го получи и знаеше как да се наслади на момента. Иси затваряше очи и се оставяше на сетивата си. „Иси от счетоводството“ след тази нощ за мен стана само Иси. „Не мисли за нищо“ – казваше ми тя. – „Отпусни се и се остави да те носи гребена на вълната“.

После, докато лежахме един до друг, ми призна, че в този живот ѝ липсва единствено мъжка ласка и че би направила всичко, за приятеля до себе си – „разбира се без ангажименти и обвързване... докато ти е приятно с мене“ – допълни тя.

Това продължи около четири месеца. Обикновено се срещаме сутрин, преди работа, когато дъщеря ѝ беше на училище. После я карах с колата, като отивахме заедно на работа донякъде. Оставях я на стотина метра от портала на фабриката по нейно желание, за да не злословят хората по мой адрес. Нямаше никакви претенции към мен. Не ме питаше къде ходя и какво правя след работа, не ме притискаше с нищо, просто се радваше на живота си. Беше невероятна връзка. Именно тогава осъзнах, че и куците жени са като всички жени, но с неравен старт в живота – безпричинно пренебрегвани от мъжете, поради недъг, за който най-вероятно нямат вина... Това е отговора на въпроса ти.

– След като е било толкова хубаво и без ангажименти, защо я напусна... или тя те остави?

– Никой никого не е напуснал, освен че... напуснах фабриката. И това стана, след като се издъних тотално...

– Рано или късно на всеки мъж може да се случи...

– Не ме разбра... Не се издъних в този смисъл...

– Че то има ли друг смисъл?

– Една сутрин, докато правехме любов в спалнята, дъщеря ѝ – Ива, явно се беше върнала за нещо в къщи. Не сме я усетили въобще кога е влязла в апартамента. Вратата на спалнята беше откренхната и ко-

гато случайно погледнах натам, видях Ива да мастурбира, докато ни наблюдаваше през процепа. Когато погледите ни за миг се срещнаха, бързо и тихо се скри зад вратата, но аз я видях. Веднага погледнах към Иси. Както винаги беше със затворени очи – не видя и не разбра нищо, но аз доста се притесних. Приключих набързо и закарах Иси, както винаги до фабриката, после се извиних и казах, че съм забравил нещо въщи и трябва да се върна бързо обратно. Иси, ми вярваше и дори не ме попита какво. Тя спазваше обещанията си и никога не задаваше излишни въпроси. Върнах се, но не въщи. Върнах се у тях...

Ива отвори вратата още на първото позвъняване, сякаш бе стояла до нея и ме чакаше. Беше по хавлия – явно току-що взела душ. Ухаеше приятно и ме гледаше в очите като хипнотизирана, с някакво диво, умопомрачително желание. Дори не се поколебах. Целунах я по устните. Тя се хвърли на врата ми и започна също да ме целува. След първия порив на взаимни ласки я повдигнах и я понесох към спалнята. Не бях направил и две-три крачки, когато тя ме тупна по гърба с юмручето си и каза:

– Не! – спрях нерешително и гузно в миг на отрезвяване. Бях готов да се извиня и да призная какъв мерзавец съм, но в този момент тя ме целуна отново и прошепна нежно в ухото ми:

– Не там!... В моята стая... – а с това и мигът на отрезвяване изчезна...

– О-о! Майка и дъщеря... отлично попадение!

– Не говори така... Мигът на отрезвяване се върна, макар и късно. Издъних се. Издъних се яко. Тя беше още ученичка и имаме десет години разлика. Ако нейният акъл не е бил на място, то къде е бил моят?

– В гащите. Къде другаде? В такива случаи акълът е винаги там и то на заден план...

– Лесно ти е да го кажеш сега... Не знаеш какво изживях, когато поривът премина. Чувствах се като последната отрепка, използвач и негодник...

– Е, хайде... Нали го е искала?

– Да, но аз не трябваше да го правя. Не можех да бъда с Ива и не само защото беше ученичка... И как да погледна Иси в очите – бях я предал, макар че със сигурност тогава не го знаеше и може би никога нямаше да научи... Но аз го знаех и това беше достатъчно. Не можех да се преструвам, че нищо не се е случило. След няколко дни напуснах

фабриката и повече не се обадих и на двете... От случката ми остана само това „И“ – повдигнах ключодържателя си към него.

– Което е „И“ като Ива или „И“ като Иси? – опита отново с шега Васко.

– „И“ като издънка – казах уверено...

ИЗСТРАДАНИ ЗАКОНИ

Когато се родиш в семейство на баща нотариус и майка адвокат, най-вероятно ще чуваш думата „закон“ доста по-често от връстниците си. Трябва да си призная, че макар да чувах тази дума твърде често, дълго време не я разбирах. Не съм убеден, че и сега я разбирам напълно. Тя има много аспекти и все още е изпълнена с различно съдържание – поне за мен...

Когато говорим за закони, първо трябва да уточним за какви закони става въпрос. Първият закон, с който се сблъсках, беше „законът на джунглата“. Разбира се, не бях чувал за него, но го усетих – и повярвайте, болеше! Бяхме още в детската градина и едно от децата ме ухапа жестоко по ръката в опита си за надмощие. Постигна целта си, а аз „подвих опашка“ с рев. Така усетих, а години по-късно осъзнах и записах първия си изстрадан закон: „От правото на по-силния, се ползва винаги най-силният“. Макар и официално неизвестен, този закон ме накара да спазвам определени правила и изигра важна роля в живота ми.

Последва период, през който всеки от нас трябваше да се запознае с основните закони в науката: във физиката, химията, математиката и всички останали преподавани дисциплини в училище. И аз не направих изключение. Там никой не ме попита дали съм съгласен с тези закони. Явно съм останал с впечатление, че, само ако искам, мога да ги спазвам. Така с малко повече въображение и последователност в седми клас едва не подпалих кабинета по химия. Понесох си последствията, разбира се, и след инцидента станах малко по-внимателен, но тази случка разпали още повече любопитството ми към законите въобще. На бял свят се появи вторият ми изстрадан закон: „Ако нещо противоречи на здравия разум – или нещото не е вярно, или разумът не е здрав“.

През младежките си години опознах живота и от други страни, достигайки до определени изводи, които формулирах като мои открития – закони:

Закон за клюките:

„Колкото по-тихо говорим, толкова повече хора искат да чуят казаното“.

Закон за характерите:

„Колкото трудностите се увеличават, толкова характерите се различават“.

Закон за „златната среда“:

„Ако всички се стремят към „златната среда“, то средното ниво неминуемо пада“.

Тези открития ми помогнаха да избира приятелите си и компаниите, с които се движех в обществото.

Навлязох в „руслото на живота“. Междувременно интересът ми към законите се превърна в хоби. Така открих за себе си един популярен вид закони – законите на Мърфи. Както е известно, те са възникнали, благодарение на натрупаната практика на хората – черногледци. Например: „Ако нещата вървят зле, бъдете сигурни, че ще стават още по-зле“. И на мен не ми звучи твърде оптимистично, макар че О’Тул прави генералното обобщение: „Мърфи е оптимист с тези твърдения“; а аз бих добавил: „Всичко върви към зле едновременно“. Когато се замислиш над тези и други подобни – кое от кое „по-оптимистични“ твърдения, като: „Дори и най-скъпите уреди са произведени от производител, дал най-ниската оферта“ или „Количеството интелект на планетата е константа, а населението непрекъснато расте“ в комбинация със закона на Гемперсън: „Вероятността нещо да се случи, е обратно пропорционална на желанието за това“, не ти остава нищо друго, освен да си спомниш още един от законите на Мърфи: „Усмихни се. Утре ще бъде по-лошо“... Е, как ви се вижда?

Все по-често си задавах въпроса: „Защо въобще се създават закони?“. Тези, които спазват правилата и законите, са стриктни хора и на практика нямат нужда от тях, а тези, които не ги спазват, са или анархисти или не познават закона. Анархистите по презумпция не признават и не спазват никакви правила и закони, а за тези, които не познават законите, важи правилото, че „непознаването на закона не те оневинява“. Тогава какъв е смисълът?

Ясно е, че законите се създават, за да има някакъв ред. От една страна редът е полезен, но от друга – той ограничава и лишава от правото на избор, защото на практика изборът е ограничен „от ... до“. От друга страна, редът ни поставя пред равни условия, но тогава изниква въпросът: „А дали всички?“. Последният роди в главата ми нов закон: „Всички са равни пред закона, освен тези, които ни подравняват“. Щом има „едни“ и „други“, значи има разделение, има класи, а щом има

класи – те имат различен социален статус. Тогава: „Разликата между класите е пропорционална на разликата между касите им“ (разбирай парите им).

Така стигнах до моя закон за скачените съдове: „Колкото повече си пълниш торбичката, толкова повече се изпразва джобът ти“. Той пък от своя страна породи двете следствия: „Празният джоб не означава пълна торбичка“ и „Това, че си пълниш торбичката, не означава, че ще си напълниш стомаха“.

С хоби като моето съвсем логично реших да кандидатствам право (все пак крушата не пада по-далеч от корена си). Приеха ме. Правото си е право, но и младостта си иска своето. Не мога да твърдя, че винаги съм бил примерен в студентските си години. Има и по-лошо – един-два пъти пристъпих закона. Нищо сериозно, освен нарушени-те ми принципи и съответните последствия, но така пък достигнах до закона на законите: „Когато писаните закони не се спазват, се спазват неписаните“.

Все по-ясно осъзнавам, че и най-добрият закон нищо не струва, ако въобще не се прилага или, ако не се прилага еднакво към всички. Мисля, че разбирам и последствията от последното, затова формулирах поредния си закон: „Правилникът за приложение на закона, създава изключенията за неговото заобикаляне“.

Вече завършвам юридическия, а все още не мога да реша какъв път да избира – адвокат, съдия, прокурор, нотариус или... от „другата страна на закона“ – шегувам се, дори на ум не ми минава такова нещо. Повечето ми състуденти се ориентираха отдавна. Само аз все още съм „извън закона“.

Наскоро ходих и на интервю за работа. Оказа се, че познавам някои от кандидатите – бяха мои колеги от факултета. В интерес на истината, не бях одобрен за позицията, за която кандидатствах, но не това ме притесни най-много. Казано с юридическа терминология: Някои от автобиографиите на кандидатите се разминаваха значително с истината. Де юре можеше да се приемат за художествена измислица, но де факто, това си беше чиста лъжа. Приех го от позитивната страна и, спомняйки си „сляпата“ Темида и везната ѝ – формулирах нов, изстрадан житейски закон: „Разликата между автобиографията и биографията е обратнопропорционална на съвестта на автора ѝ“.

Тези дни прочетох един афоризъм, касаещ законите и „изтъкан“ от

игра на думи. Хареса ми, затова ще си позволя да го цитирам:

„Закон за конче,
и за Кон законче”

Страхотен е нали? Препрочетох го няколко пъти. Все повече ми харесваше и дори си го записах. Мисля, че този афоризъм ми помогна да си отворя очите и за още нещо. Помогна ми да взема решение. И така, след като съществува реално нагласата за:

„Закон за конче
и за Кон законче”,

използвайки същата фразеология, най-разумно за мене беше да избира професията на... „коняря”, т. е. съдията, а защо не по-късно да стана и законодател? Може би моите закони няма да бъдат приети никога в правото, но да не забравяме, че в нашите среди съществува твърдението: „Искаш ли да слизаш винаги непобеден, стани съдия!”

Дълго търсеното решение се оказа лесно и просто! Всъщност: „Всички решения са лесни и прости, но след като ги вземеш”!...

КАМЪК

Винаги, когато минавам оттук, поглеждам към него. Нищо особено – обикновен камък около три килограма, ръбест, белезникав, наполовина скрит в земята, забравен от времето...

...Разхождах кучето си в терасовидната градинка – на второто ниво и случайно станах свидетел на случката. И сега не мога да кажа със сигурност кой от двамата започна първи и какво точно ги вбеси, но и двамата реагираха ненужно остро и спонтанно. После единият взе камък от земята и го запрати по другия...

Градинката на второ ниво е тревна площ с форма на полукръг – около 800 квадратни метра. Зная го със сигурност, защото точно на това място преди години се намираше и малкото дворче с нашата къща. После отчуждиха терена, за да построят огромен пътен възел, по-известен сред населението на квартала със смешното име „Големият камък“. Съоръжението, облагородено и озеленено, беше наистина впечатляващо по размери и отдалеч наподобяваше монолитна скала, в средата на която се пресичаха всички основни пътни възли. На подземно ниво беше разположена метростанцията, над нея, козметично освежена, си оставаше кварталната гара, а на второ и трето ниво се пресичаха една над друга двете основни пътни артерии – „северната“ и „източната“. От тях, като ръкави излизаха и влизаха по-малките второстепенни пътища, обозначени със сини информационни табели. През тревните площи лъкатушеха алеите за пешеходци и велосипедисти, а всичко останало беше бетон и зеленина.

Настъпих нещо в тревата. Беше камък – малък речен камък с големината на яйце. „Сигурно е от нашата къща“ – помислих си аз. – „Такива камъни няма по тези места...“

Дядо ми обичаше да събира и подрежда камъни. Често казваше, че камъкът трябва да тежи на мястото си. Мисля, че тогава не осъзнавах напълно смисъла на израза. Доста по-късно разбрах, че това дори не са негови думи, а поговорка, в която понятието „камък“ визираше не само природната твърд. Дали заради поговорката, или заради самите камъни, които той събираше и подреждаше, но тази любов по-късно се предаде и на мен. Обичам камъните заради разнообразието им, причудливите форми и загадъчност...

Основите на цялата ни къща бяха облепени с валчести, гладки, реч-

ни камъни. Всички пътечки в градината, около стволите на дърветата, покрай оградата и входната врата бяха застлани с внимателно подредени камъни. Това придаваше допълнителна красота и оригиналност на нашата къща. Речните камъни, които бяха използвани за декорацията, не се срещаха по тези места. Най-близката река беше на около трийсет километра. Не зная колко време е отнело на дядо да ги донесе и подреди, но си е заслужавало. Тази красота, за съжаление, остана само на старите снимки и в спомените ми, но камъните продължиха да ме привличат и в зрелите ми години...

Днес, обаче, не ме впечатли особено новината, че е откраднат най-големият рубин от Музея на изкуствата в града ни. Пропуснах информацията покрай ушите си – не беше кой знае какво чудо, че да му обръщат такова внимание – просто един червен камък. Какво толкова? Не харесвам рубините, а и журналистите винаги търсят първо сензацията... Всъщност, не съм напълно искрена. Аз харесвам скъпоценните и полускъпоценни камъни, но специално рубините – не са от любимите ми. Предпочитам естествената, неподправена хубост на „земните рожби“, ето защо не преставам да се питам дали в цената, в стойността, се крие за повечето ценители „скъпоценността“ на скъпоценните камъни...

Не отричам, че в живота ми различните камъни са ми носили различни емоции: имам обикновено плоско камъче с форма на сърце – спомен от първата ми любов. Имам приказно съкровище на годежния си пръстен – подарък от любовта на живота си. Имам цяла кутия от малки, различни по форма, цвят и структура камъчета, донесени от всички краища на света, които съм обиколила. Всяко от тях си има своята история и ми напомня с нещо за определено събитие, случка или миг от живота ми. Имам дори камък от подножието на Хималаите, макар че не съм ходила там – донесе ми го приятел, който познава страстта ми към камъните. Но не всички камъчета са ми носили радост. Имам две специални – около сантиметър, сантиметър и половина, които ме накараха да усетя най-голямата физическа болка в живота си. Извадиха ги от левия ми бъбрек. Пазя и острия жълтеникъв кремъчен камък, който остави завинаги белег на лявото ми коляно в осми клас и дори малкото, кръгло като бонбон каменно топче, което глътнах, без да искам още като дете (всъщност, него мама ми го запазила за спомен)...

Странно нещо са камъните – мълчаливи свидетели, пазещи тайните си. Когато размерите им са малки – безразборно разхвърляни в природата, ние просто не ги забелязваме; когато са средни по размер, т.е. можем да ги пренесем, ние ги използваме в бита си – в строителството – диги, вълноломи, сгради и какво ли още не. Когато са огромни – възхищаваме им се от разстояние, запечатваме ги за спомен с фотоапаратите си, а после някак безпомощно ги заобикаляме, подвластни на тяхното могъщество и вечност...

Кучето дърпаше каишката – явно се бях отнесла в спомени, а то си имаше своите важни и неотложни кучешки работи... или не – май искаше да се приближим към двамата мъже, които все още спореха гневно. Така и не разбрах защо бяха така ядосани – унесена, бях пропуснала увертюрата. Изведнъж по-дребният заби юмрук в лицето на противника си и побягна към стълбите. Другият (значително по-едър, но и по-тромав) се наведе, взе нещо от земята и изкрещя: „Ще те убия! Мъртъв си!“. После дори не се прицели – просто хвърли с всички сили нещо по бягачия. Камъкът описа парабола, но не достигна целта. Дори от това разстояние чух тъпия звук от удара в земята. Не го уцели. Въпреки това, дребосъкът неестествено политна напред, сякаш се препъна в нещо невидимо и се строполи на метри от спасителните стълби. Повече не помръдна. Сякаш проклятието го беше настигнало...

Едрият се приближи недоверчиво към него. Наведе се непохватно. Измъкна нещо от ръката му и без да погледне повече към лежащия, се спусна бързо надолу по стълбите към входа на метростанцията...

Отпуснах каишката на кучето си и забързах към пострадалия. Мислех, че просто е загубил съзнание при падането и трябва да му помогна...

Лежеше по корем. Разтърсих го леко. Не реагира на допира ми. Кучето глухо ръмжеше от разстояние и не ни изпускаше от погледа си. Дори след като го скастрих, продължи да издава необичайни за мен гърлени звуци – явно се плашеше...

Падналият беше дребен младеж. Обърнах го по гръб без особено усилие. Изглеждаше на не повече от двадесет и пет. Главата му безжизнено се килна встрани. Отскочих стресната назад. Вече не мислех, че е в безсъзнание. Младежът беше мъртъв. Челото му, неестествено хлътнало навътре, беше окървавено, а на мястото на удара, от земята

се подаваше най-обикновен кариерен камък, обагрен в кръв – от тези, които строителите използват за пълнеж – камък, който не би направил впечатление никога и на никого, освен в подобна ситуация...

...Разхождах кучето си в терасовидната градинка – на второто ниво и случайно станах свидетел на случката. И сега не мога да кажа със сигурност кой от двамата започна първи и какво точно ги вбеси, но и двамата реагираха ненужно остро и спонтанно. После едрият взе камък от земята и го запрати по малкия, бягащия. Ако можеше да го настигне, сигурно щеше да го убие. Този камък така и не го улучи, но другият камък, подаващият се наполовина от земята, го „настигна“ завинаги...

КАЗИНО

Странно нещо са казината – осветени като коледни елхи, отрупани с приканващи реклами, но същевременно и строго охранявани, и относително достъпни. Не допускат лица под осемнадесет години, онези, които системата е регистрирала като ненадеждни, с неприемлив външен вид, в нетрезво състояние – с две думи – не допускат или пък допускат, но по свое усмотрение...

Спрях на казино – рецепцията. Регистрираха ме. Накараха ме да погледна във фиксиращото око на миниатюрната камера срещу мен, провериха ме с металдетектора и чак тогава минах през пропускателната рамка и охраната – явно бях надежден, което в общия случай означава платежоспособен...

Досега не бях влизал в това казино, затова се огледах с интерес. Скъп мокет с висок косъм, тежки, плътно закриващи витрините завеси, малки масички с полирани до блясък повърхности, а около тях – удобни кожени кресла. Някои от бяха заети от тромави господа, в ръцете на които димяха цигара или пура, но повечето от гостите бяха пръснати около рулетките, масите за покер или машинките, по-известни като „ротативки“ или „едноръки бандити“. Всичко работеше на пълни обороти под зорките погледи на няколко десетки камери и няколко млади, внушително яки момчета, застанали до входовете и изходите на залата. От време на време от краищата на казиното се чуваше металния звън на падащи жетони. В повечето случаи този звън беше кратък, но на два пъти беше впечатляващо продължителен, и аз си представих усмивката на късметлията, а в главата ми изплува въпроса: „Дали знае кога да спре да играе?“...

Поколебах се къде да седна. Обходих с поглед мебелировката и реших засега да се разположа на едно от малкото свободни кожени канапета в ъгъла, откъдето видимостта към цялото казино беше отлична. Преместих пепелника към себе си от масичката пред мен и взех рекламната цигарена кутия, чието съдържание, както правилно предположих, беше едва шест цигари. Те навярно бяха от най-евтиниите, някаква „куче марка“, но задължително с логото на казиното – навсякъде го правеха и като жест към гостите, и като вид криворазбрана реклама. Извадих една от цигарите. В този момент пред мен изникна младо усмихнато момиче и ми поднесе огънче:

– Ще желаете ли питие? – наведе се любезно тя. Беше облечена с искрящо бяла, впита по тялото ѝ блуза, под която прозираха чашките и презрамките на сутиена ѝ. Носеше черна, доста къса пола и чорапогащник в телесен цвят, независимо, че в помещението беше топло – подържаната температура не беше по-ниска от 23 – 24 градуса. На лявото бедро на момичето, наполовина закрыта от полата, привличаше вниманието част от загадъчна татуировка. Опитих се да изглеждам равнодушен към гледката, но погледът ѝ скрито преценяваше ефекта от визията ѝ. Стори ми се твърде опитна, за да успее да я заблудя с привидно „разсеяния“ си поглед. Поръчах кафе и фреш и тя се отдалечи бавно към бара, за да изпълни поръчката. Двете възрастни жени на съседното диванче хвърлиха бърз поглед след „чупещата“ се походка и с явно неодобрение обсъдиха вперения ми в ханша ѝ поглед. Реших да не ги провокирам повече и с нежелание отместих очи от прекрасните ѝ форми. Справяше се отлично – негласно една от задачите ѝ беше да привлича потенциалните играчи към игралните маси, но същевременно и да разсейва, да разконцентрира максимално играещите – поне мъжете. Справяше се наистина добре, а казиното – то трябваше да печели на всяка цена!

След две минути сервитьорката отново се приближи към масата ми, но вече с табла в ръка. Докато пристъпваше към мен, стори ми се, че ме огледа от глава до пети, като прецени и марковите слънчеви очила, фриволно вдигнати над челото ми, и хавайската риза, и тричетвъртните панталони в цвят каки. Не ѝ плащаха, за да харесва или не тоалета на гостите, затова, когато се приближи, усмивката отново изгря на лицето ѝ. Сервира кафето, фреша ми, а накрая дискретно постави до тях няколко брошури с описание на игрите, които предлагаше казиното – скрита покана да се ориентирам към игралните маси. При всяко от навежданията ѝ към ниската масичка, деколтето ѝ се разтваряше „случайно“ под напора на „непослушните“ ѝ гърди, едва удържани от плитките чашки на сутиена. Не бях съвсем сигурен, но ми се стори, че беше разкопчала още едно копче след първата си поява пред мен. Благодарих, а прелестното създание се отправи бавно към бара. Усещах погледа на старите клюкарки от съседната маса върху себе си, затова „тактично“ пропуснах гледката, макар че вече знаех какво губя...

Брошурите бяха пет на брой и всяка от тях разясняваше на дос-

тъпен език правилата на съответната игра. „Американската рулетка е динамична, лесна и забавна игра“ – започнах да чета упътването. „За да играете на тази игра, трябва да закупите чипове от дилъра на игралната маса или от касата на казиното. Чиповете на всеки играч са с уникален цвят и с тях можете да играете само вие и само на определената маса. Вашите цветни чипове не са валидни на останалите игрални маси...“. Прехвърлих набързо условията на залозите и взех друга брошура. Беше „Black Jack“ – може би най-популярната казино – игра, защото може да се играе с минимален залог и е лесна за усвояване, дори от начинаещи. Следваха няколко разновидности на покера: **“Hold’em poker”, “Stud poker”, “Three card poker”**, всяка от които следваше в някаква степен основната игра „Texas Hold’em poker“...

Оставих брошурите на масата. Нищо ново под слънцето. Познавах тези игри. Бях печелил малко, бях губил малко, но не защото бях страхотен играч, а защото знаех кога да спра – поне така си мислех. Във всички брошури подробно се обясняваше изплащането на печалбата, въз основа на заложените чипове, като отношението печалба – залог варираше при отделните видове залагания от 1:1 до 35:1. Така погледнато, звучеше прекрасно, но истината беше, че шансовете за печалба, за разлика от желанието, бяха доста по-скромни. Всъщност на това разчитат казината. Хвърлих поглед и към ротативките. Няколко от тях отдавна не бяха „пусkali“. При други обстоятелства можех да се пробвам, но днес няха намерение да играя. Щях да си допия отдавна истиналото кафе и да си тръгвам. Тук всичко изглеждаше нормално...

Натиснах бутона на безжичния звънец пред мен. След минута младата сервитьорка отново застана до масата ми, а дежурната усмивка отново озари лицето ѝ. Направи ми впечатление, че винаги заставаше на едно и също място – малко вдясно от мен. Хвърлих бърз поглед към тавана и разбрах причината. Камерата за видеонаблюдение беше насочена от този ъгъл. Когато застанеше на това място, сервитьорката прикриваше с тялото си част от масата и клиента. Ако получеше бакшиш, имаше възможност да не го отчете в общата каса, а да го скрие. Рискът, разбира се, оставаше за нея, защото казината са изключително строги по отношение на създадения вътрешен ред.

– Колко ви дължа? – обърнах се към момичето, знаейки, че в повечето големи казина кафето и безалкохолното са безплатни.

– Вие гост на хотела ли сте? – попита на свой ред тя.

– Да. Стая 703.

– Тогава не дължите нищо. Можете да поръчате допълнително и безплатно чаша вино или 50 грама концентрат по избор, но консумацията е само на територията на казиното. Всичко, ... всичко останало се заплаща.

Стори ми се, че наблегна на „всичко“.

– Какво имате предвид? – „наивно“ попитах аз.

– Ами всичко, което предлага барът. Мога да сервирам и в стаята ви... – каза го с леко запъване и като че ли по-тихо. Погледнах я в очите, за да проверя. Не отмести поглед. Наведе се да прибере празните чаши от масата, а гърдите ѝ трепнаха към мен. Камерите не ги виждаха, но аз – да! Бяха прекрасни. Знаеше, че ги гледам и не бързаше да се изправи, а аз разбрах намека ѝ. Нямаше предвид нищо конкретно от бара. Трябваше да поръчам, каквото и да е, за да има причина да дойде до стаята ми. Явно не крадеше бакшиши, целеше се по-високо. Останалото зависеше само от мен. Момичето се изправи в очакване, като отново застана на същото „стратегическо“ място. Мъжът в мене се поколеба няколко мига на какво да заложи, а после се чух да казвам с чужд глас:

– Бих искал да повикате управителя. – Усмивката изчезна от лицето ѝ, а красивите ѝ очи леко се присвиха – не можеше да повярва, че е сбъркала в преценката си:

– Той... е много зает... Може би аз ще мога да ви помогна? – опита отново.

– Сигурен съм, че ще намери време – казах аз, като ѝ показах картата си и допълних – От комисията по хазарта съм.

Момичето първо пребледня, а в следващия миг руменина изби по бузите му.

– Един момент, моля – въртна се тя. Погледнах след нея, докато се отдалечаваше (майната им на старите клюкарки) – беше забравила за „чупецата“ си походка.

След около две минути сервитьорката доведе до масата ми млад мъж на около трийсет години. Изглеждаше в отлична форма.

– Дионисиев – управител на казиното – представи се той, като ми подаде ръка. – С какво мога да бъда полезен?

Легитимирах се отново със служебната си карта, изчаках сервитьорката да се отдалечи и чак тогава отговорих:

– Стандартна проверка от комисията по хазарта. Искам да видя разрешителните на казиното за извършване на хазартна дейност, както и документ за платени лицензни такси.

– Заповядайте в офиса ми... Да предложи нещо за пиене? – покани ме управителят.

– Благодаря. Току-що пих кафе... Добро е, за разлика от цигарите – пошегувах се аз.

– Въпрос на вкус – не ми остана дължен той.

Докато преглеждах документите, си мислех за момичето. Трябваше ли да повдигна въпроса пред управителя. Нямах място за самозалъгване. Само една моя дума и тя щеше да изхвърчи, щеше да бъде уволнена дисциплинарно. Знаех, че всички служители на казината подписваха нотариално заверена декларация, че се задължават да спазват стриктно вътрешните норми и правила на поведение, както и да не изнасят конфиденциална информация, касаеща дейността на казиното. Преглеждах бавно документите – бяха наред, но аз нарочно не бързах да приключа. От главата ми не излизаше момичето. Заслужаваше ли го? – определено! Правеше го съзнателно. Но аз все пак съм от комисията по хазарта, а не от нравствената. Имах ли моралното право да я съдя и да решавам съдбата ѝ? Не, та аз не знаех нищо за нея. От друга страна не можех да ѝ попреча да продава тялото си – тук или другаде, но поне можех да я оставя да се „пържи“ по-дълго между неизвестността и очакването. Може би щеше да се замисли и да разбере грешката си. Може би...

Всеки има своя шанс – все пак сме в казино, но... и всеки би трябвало да има право и на втори шанс! Реших да ѝ го дам....

КУТИЯТА

Тази пролет покривът протече. Нормално – не съм го пипвал от три – четири години, а освен това пак дойде ред да почистя тавана. От теча старата покъщнина, трупана с години, се е навлажнила и усещам все по-силно миризма на застояло и плесен. Днес вече няма накъде – ще го свърша със сигурност...

Когато открих кутията, не можах да повярвам на очите си. Мислех, че е отдавна изгубена. Не бях я виждал от дете. Толкова години изминаха, а тя е била само на няколко метра от мен. Мъжете цял живот носят и градят, а жените въртят къщата и пренареждат и така някои неща остават затрупани или забравени във времето. Често предметите остават само в спомените ни – вещи, безвъзвратно изгубени, или пък – не, до случайното им преоткриване. Тогава сякаш се връщаме за миг назад, понякога много назад – до първите спомени и може би затова сърцето ни се свива, когато видим нещо дребно, нещо незначително и ненужно за другите, но по някакъв начин свързано с нас, с нашия живот и затова толкова свидно. Старата кутия беше едно от тях...

Посегнах към нея – прашна и ръждясала, но катинарчето и печатът още стояха непокътнати. Навлажних парче плат и я избърсах внимателно. Пред мен се откриха полуунищожените от ръждата и времето мотиви, с които е била инкрустирана някога. Поставих я на масата и я отворих – всичко беше на мястото си, както едно време, освен войничето. Малкото оловно войниче, което пазеше кутията...

Когато бях малък, около пет годишен, дядо ми заключваше бонбони в тази кутия. Бонбоните бяха най-обикновени „лукчета“ – малки бели топчета с привкус на мента и анасон, обвити в бледозелена промазана хартия. Обожавах ги. Можех да изям невероятно количество, ето защо се налагаше да се вземат мерки срещу лакомията ми. Може би, за да не се сърдя, когато ми отказваха поредното „лукче“, дядо измисли един „свещен“ ритуал – преброявахме купените бонбони и ги изсипвахме заедно в кутията, която заключваше пред мен с малко катинарче, прекарано през специални метални ушички. После вземаше парче обикновен пластелин и го прилепяше между горния край на кутията и долния край на капака ѝ. Притискаше към него специфичните извивки на ключа от катинара и по този начин се получаваше отпечатък – нещо като малък печат. Така, дори и да се отключеше катинарчето, кутията не можеше да бъде отворена,

без да бъде нарушена целостта на печата.

– Ето, вече можеш да бъдеш спокоен – казваше дядо ми, а после винаги следваха поясненията – Тази кутия си е твоя и за да си сигурен, че всичко ще бъде наред, докато спиш, аз я затварям и заключвам пред теб с катинара.

Тук аз се включвах в играта и винаги питах:

– Дядо, дядо кажи ми пак – за какво служи катинарът?

– Както знаеш... – започваше дядо ми – катинарът служи за заключване. Самият катинар не може да те опази от крадец. Той може да бъде счупен или отворен, затова неговата задача по-скоро е да „покаже“ на крадеца, че това е чужда собственост, която не трябва да се пипа без разрешение.

– Моя собственост – извисявах гордо гласец аз.

– Така де – казваше дядо и продължаваше – за да не пипа никой кутията и за да не прави опити да отвори катинара, ние ще сложим този войник на пост, защото именно войниците охраняват всички важни обекти – и дядо ми поставяше малкото оловно войниче пред важния обект. Чувствах се по-спокоен след тези думи, но играта ни не свършваше до тук:

– А за какво служи печатът – питах отново аз.

– Печатът ли? – подсмиваше се дядо ми. – Печатът служи, за да не може някой да отвори кутията, без знанието на собственика, дори и да има подправен ключ. Получава се нещо като въртележка – катинарът пази кутията, войникът пази кутията и катинара, а печатът пази кутията от войника – т.е. дори охраната не може да отвори кутията, без знанието на собственика, защото самият печат се слага от притежателя. Разбираш ли?

– Разбирам!

– Ясно ли е всичко?

– Съвсем ясно! – кимам с глава аз и наистина си мислех си, че съм наясно с нещата от живота...

Когато се събудих една сутрин и разклатих кутията – ужас! Бонбоните ги нямаше. Ококорих очи – катинарът беше заключен, печатът – здрав, а войничето не беше помръднало от мястото си, все така гордо държейки оловната си пушка...

– Дядо! Дядо-о – извиках аз. Дядо се появи на вратата.

– Е? Какво е станало?

– Бонбоните ги няма! Всичките... Някой ги е откраднал през нощта – извиках аз разтревожено, като разклатих празната кутия пред очите му. Беше лека и не издаваше никакъв шум, освен лекото проскърцване на катинарчето.

– Не усети ли крадеца? – усмихнато попита дядо ми.

– Не! А ти?

– Не е бил крадец – през смях отвърна той и добави – Катинарът е здрав и заключен, а печатът е непокътнат. Тогава къде са бонбоните?...

– Къде са бонбоните? – повторих аз.

– Ти ми кажи... Ти трябва да се досетиш – отговори дядо ми.

– Няма ги...

– Така е, но кой може да ги вземе – това те питам? Който има...?

– Ключ... Ти имаш ключ – ти си ги взел, нали? – поуспокоен извиках аз.

– А печатът? – не се предаваше дядо.

– Печатът?

– Какво имаше на печата? – подсети ме той.

– Пак ключ...

– Да. Пак ключ, но по-важното е, че е отпечатък от същия този ключ. Разбираш ли за какво говоря? – кимнах, а дядо продължи – Ключът и печатът трябва да са различни и трябва да се съхраняват от различни хора. Само тогава има истинска сигурност. Затова ти подарявам този истински печат, изработен специално за тебе.

Дядо ми подаде „истинския“ печат. Лицевата му част имаше вид на малко метално бонбонче, на което беше „изрисуван“ жълт лъв, а отзад висеше някаква халкичка. По-късно разбрах, че това е старо войнишко копче отпреди освобождението, а що се отнася до лъва, той не беше изрисуван, а беше релефен и както се оказа, много подходящ за „печат“. Още пазя това копче в едно от чекмеджетата, а към халкичката му стои привързан ключът от катинара...

Изпитах непреодолимо желание да отворя тази кутия. Порових из чекмеджетата и най-после открих това, което търсех – старо войнишко копче и малък потъмнял ключ, все още привързани един към друг, останали неразделни във времето.

Отворих със затаен дъх катинара, а заедно с него се разтроши на малки зрънца и отдавна изсъхналият пластелин. Повдигнах капака. Кутията беше празна – съвсем празна, но в този миг усетих незабравимия дъх на анасон и мента – ароматът на моето детство...

МНЕНИЕТО

Стоя в стаята и мисля за новия поетичен конкурс на тема: „През погледа на...“. Няма определени строги критерии. Сам трябва да решиш през погледа на кого да погледнеш и да покажеш как той или тя вижда света около себе си. Вратата на терасата е широко отворена, а погледът ми се рее безцелно към хоризонта. Не мога да започна да пиша, без да реша през погледа на кого „ще погледна“. И така, „През погледа на...“ – повтарям си условието...

В този момент най-обикновена, банална чайка пикира безпогрешно и каца на балкона ми. Застивам на място, за да не я изплаша. Тя прави няколко крачки по перваза, като ме наблюдава с немигащо око. После обръща бавно глава, сякаш за да провери дали вижда същото и с другото си око и чак тогава подхвърква на площадката на терасата. Вече не виждам птицата и леко се надигам от стола. Леко – да, но не и безшумно. Столът издайнически изскърцва, освободен от тежестта ми, а погледът ми улавя ответната реакция – отлитащата чайка. Идеята ми хрумва на мига: „През погледа на птицата“. Не, не звучи... По-добре: „Птичи поглед“. Посягам към листа, а думите оживяват като картинни образи в главата ми:

Самотна чайка, синева,
с размах разпервани крила,
крайморски град – като на длан,
безумен птичи поглед – прям,
зеници, вперени в света –
в една отворена врата...
Модерна къща – три етажа,
стъкло с метал, със изглед – плажа,
градина с рози, шик фонтан,
„мерцедес“, „волво“, джип „Нисан“;
Басейн, шезлонг и тишина,
по бански – прелестна жена;
„Тифани“ – златно колие,
студено, стилно питие;
Масивен пръстен, телефон,
безгрижен вид на фараон.
Ограда, портиер, охрана,

табелка с някаква забрана:

„Зло куче“ – дог или булдог –
илюзия за диалог...

Виращ на птица, синева,
летеж, разперени крила,
крайморски град – като на длан,
безумен птичи поглед – прям,
зеници, вперени в света –
в една затворена врата...

Квартал, панели, блок до блок,
градинки, пейки, ров дълбок,
бетонни плочки, люлки, пясък,
коли, съседни, нечий крясък...

Прозорец, старец с чакащ взор,
сумрачен, скърцащ асансьор,
уредба, чалга, викове,
балкон, простир – виси пране;
деца със топка, с колела,
момче с издрани колена,
торби за смет:

„Храна, храна-а! Пикирам! Ще се приземя...”

Контейнер със открит капак,
до него ромка и хлапак,
кръжаща чайка – живинка,
зеници, търсеци храна...

Самотна чайка, синева,
с размах разпервани крила,
крайморски град – като на длан,
и любопитен поглед – прям:
зеници, вперени в света –
надежда, вяра и... храна...
Кръжаща чайка – живинка –
една излъгана душа...

Прочитам стихотворението си на глас. Искам да чуя как звучи. Искам да усетя ритъма му, последователността на логиката, как ще го възприемат другите... Определено ми трябва и друго мнение, но в момента съм сам в къщи. Ще трябва да почакам поне, докато се върне

жена ми. Излизам на терасата. Листът е все още в ръката ми, а погледът ми се плъзга по редовете за корекции...

Изведнъж нещо мокро плъосва и се разтича по листа и рамото ми. Поглеждам сепнато нагоре. Чайката е кацнала на горната тераса и току-що се е изходила отгоре ми. Тя прави няколко крачки по перваза спокойна и недосегаема, като ме наблюдава внимателно с немигащото си птиче око. После бавно обръща глава, сякаш за да провери още веднъж дали вижда същото и с другото си око и чак тогава казва нещо неразбираемо на птичия си език. Може би трябва да се ядосам, но ми става смешно. Откога ли е там... и дали е същата – моята муза? Чула ли е стихотворението ми? Всъщност, какво значение има – исках мнение и го получих! Поне беше честна...

ОБРАТЕН ЗАВОЙ

Виолина не вярваше на момчетата. Не вярваше, когато ѝ обещаваха, не вярваше, когато ѝ „сваляха звезди“, не вярваше, когато ѝ правеха комплименти, не вярваше, когато я убеждаваха и дори, когато разговаряха не принудено с нея. Просто не им вярваше – те бяха момчета, а на момчетата – никакво доверие. Игнорираше всички опити за връзка от тяхна страна, като не им оставяше дори минимална възможност за контакт.

Ако външен наблюдател погледнеше към нея, щеше да види седнало на студентската скамейка стройно, симпатично момиче с чаровно лице, дълга черна коса, тъмни като маслини очи и перфектна фигура, но същото това момиче беше неуверено и напрегнато – седеше „като на тръни“, скована, кръстосала крака, нервни поклащайки стъпалото на горния, готова да побегне във всеки един момент. Скръстила ръце пред гърдите си като символичен щит срещу света, свела полуирионичен поглед, филтриращ всеки опит за връзка, всяко желание за контакт. Езикът на тялото ѝ недвусмислено говореше: „не се приближавай, не ме докосвай, не разговаряй с мен!“. Явно мъжкото братство отдавна беше изгубило тотално доверието ѝ, започвайки от собствения ѝ баща...

Виолина не можеше да забрави и да прости тази иначе така банална история – напуснал ги, когато тя била едва на седем, като казал, че това е само временно – трябвало за малко да се откъсне от ежедневието, за да осмисли живота си. После временното станало постоянно, а обещаното завръщане просто не се случило. Виолина така и не разбрала защо баща ѝ си тръгнал, защо ги изоставил, защо не искал да остане при тях. Дълго време смятала, че и тя има някаква вина за това. Детското ѝ съзнание търсело отговори и се надявало, но отговори нямало, а надеждата постепенно угаснала. От майка си не научила много или просто на тази крехка възраст не разбрала защо се налагала раздялата им и защо въобще хората се развеждат...

Когато един ден представиха Виолин на Виолина, цялото ѝ същество настръхна, а душата ѝ вътрешно закрещя: „Не можахте ли да измислите нещо по-умно?! За идиотка ли ме смятате?“. Недоверието в очите ѝ беше толкова голямо и искрено, че се наложи Виолин да се „легитимира“ с личната си карта, за да докаже, че наистина такова е

името му. Комичната ситуация, разбира се, разчупи леда помежду им, но недоверието в очите ѝ си остана, а погледът ѝ продължаваше да го изучава изпитателно, докато душата ѝ все още не приемаше фактите в търсене на мнимата клопка.

Изминаха повече от три месеца преди Виолина да приеме присъствието на Виолин в кръга на познатите си. И може би недоверчивата ѝ натура никога нямаше да го приеме напълно, ако не дочу случайно един от разговорите му с нейна близка приятелка:

– Ние не харесваме човека пред себе си, а харесваме собственото си отношение към него. Понякога това усещане е вярно, друг път лъжливо, а понякога се променя при всяка нова среща. И кой мислиш е виновен за това? Виновна е нашата оценка. Ето ти пример: Срещат се момче и момиче. Пламва искрата. Той е всичко за нея, тя – всичко за него. Между тях има химия, физика и всичко, каквото поискаш. Стават повече от приятели. Ако са искрени един към друг, ако не преиграват и не се стремят да впечатляват другия, нещата се развиват добре. Ако, обаче, играеш роля, скоро нещата се променят и то не защото не си достатъчно добър в играта, а защото въобще играеш. Животът не е театър (макар че някои твърдят обратното). Истината е, че „публиката“ рано или късно усеща фалша...

Тези случайно дочути думи отключиха и провокираха интереса ѝ към Виолин и тя започна тайно да го наблюдава, да разбере каква роля играе. Несъзнателно започна да търси фалша в думите му, в поведението му, във всичките му действия и постъпки. За своя изненада скоро разбра, че няма за какво да се хване. Момчето не лъжеше, не се преструваше и натрапваше, не парадираше с познанията си, но най-вече ѝ направи впечатление, че проявяваше уважение към събеседниците си, като ги изслушваше внимателно и с интерес, дори когато беше съвсем ясно, че е на коренно противоположното мнение. Опитваше се да разбере човека, а не да го съди.

Мина още време преди Виолина да реши, че може да скъси малко дистанцията помежду им. Само малко – колкото да проучи по-отблизо нещата:

– Не изглеждаш изморен... – попита сякаш между другото тя, когато се оказаха „случайно“ един до друг на последната за деня лекция.

– Изморен съм естествено, но каква полза, ако непрекъснато се оплаквам...

- И защo го правиш?
- Ами и аз като всички: боря се за Нобелова награда и искам да доживея до стотe – шеговитo отвърна Виолин.
- Сериозно, защo го правиш?
- Кое, по точно?
- Защо винаги си добър и усмихнат? Никога не съм те виждала ядосан! Не може винаги и всичко да ти е наред...
- Не зная дали съм добър, но положителната нагласа ме освобождава от предразсъдъците, стимулира ме да виждам доброто у хората, а това ме зарежда с импулс да търся това, което другите може би пропускат или нарочно пренебрегват.
- А ако все пак не се получи? – недоверчиво го погледна Виолина.
- Ако не се получи?... Просто правя „обратен завой“ и започвам да търся отначало: може би нещо съм пропуснал, нещо не съм усетил или разбрал...или просто съм сбъркал подхода. Всеки човек е по своему добър – вярвам в това...
- Търсиш вината винаги в себе си, така ли?
- Не говоря за вина и за виновен. Ако предварително нарочиш някого за виновен, неминуемо ще намериш за какво да се хванеш. Но това ли е целта ти? Не мисля, че това може да бъде подходяща цел за разумен човек.
- Носим едно име, а сме толкова различни... – сякаш на себе си промълви Виолина.
- Не сме различни, а само се допълваме противоположно...
- Сега наистина не те разбирам? Какво искаш да кажеш?
- Ние всички сме хора, нали? Като такива, анатомично не се различаваме, освен по пола си естествено. Всеизвестен факт е, че полът ни разделя на мъже и жени. Но аз сега не говоря конкретно нито за едните, нито за другите. Говоря за човека като цяло – било то мъж или жена. Задавала ли си си въпроса по какво се различава половата система на индивида (именно тази, по която се различаваме) от останалите му системи в организма”?
- Сигурно ще ми кажеш... – опита да избегне прекия отговор Виолина.
- Просто е – всички телесни системи работят за теб – за твоето тяло, за твой живот – и кръвоносната система, и отделителната, и нервната, и всички останали системи, освен една – половата. Половата система

е по-различна. Тази система се активира и започва да функционира най-късно в организма ни. Тя е тази, която ни разделя и променя, тя не работи за нас. Тя работи за бъдещето – тя гарантира бъдещето. По тази причина половата система има особено статукво и може би затова ни дели на мъже и жени, като ни кара да се допълваме. Всеки индивид, било мъж или жена е носител на пола си, но забележи – на практика ползвател е противоположният пол, както в биологичния, така и във физическия смисъл. Поотделно половата ни система е непълна и безсмислено функционираща за всеки индивид. За да я допълним, генетично ни е зададено да търсим другия пол. Парадоксът е, че ние се допълваме наполовина, но не сме единствените „точни“ половинки. Ти, например, можеш да си половинката на много други мъже, а аз на други жени. Ето, това именно е гаранцията за бъдещето – ние просто се допълваме...

Виолина усети, че започна да се изчервява: „Дали ме провокира, флиртува ли с мен или иска да ме впечатли?“ – помисли недоверчиво тя, а насложеното вечно съмнение избърза с отговора: „Едва ли. Аз го заговорих първа, аз започнах темата...“ – после, вдигайки преценяващ поглед към него, каза на глас:

– Сигурно си прав. Не съм мислила в тази насока...

– Тогава направи като мен – малък „обратен завой“. Помисли, прочети, осъзнай, разбери... и може би... ще ми кажеш своето мнение?

– Може би... – отвърна леко смутена Виолина...

Виолина вървеше бавно, чувстваше се радостна, някак освободена и като че ли освежена. За първи път проклетата напрегнатост и нервност, които сковаваха тялото ѝ от години в присъствието на момчетата, сякаш се беше изпарила. „Малък обратен завой“ – промърмори на глас, усмихвайки се тя. Определено щеше да направи обратен завой, но не около темата, а около Виолин. И дали след този завой не я очакваше път – прекрасен и вълнуващ – пътят на любовта?

ОГЛЕДАЛОТО

На колко години щеше да бъдеш, ако не знаеше на колко си?...

Излизаш и вдишваш. Не знаеш, че си излязъл. Не виждаш нищо. Не чуваш нищо. Не знаеш къде си. Не знаеш кой си. Не знаеш дори, че си отворил очи... И тогава чуваш глас. Всъщност не знаеш дали го чуваш – може да е само в главата ти, но ти не знаеш, че имаш глава. А гласът те пита: „На колко години щеше да бъдеш, ако не знаеше на колко си?“

Не знаеш, че това е въпрос. Не знаеш, че някой пита. Не знаеш, че тебе пита. Не знаеш и кой те пита. Не знаеш защо те пита. Не знаеш, че трябва да отговориш. Не знаеш какво да отговориш, а ехото продължава да отеква: „На колко години щеше да бъдеш, ако не знаеше на колко си?“

Не знаеш какво е „години“. Не знаеш какво е „колко“. Не знаеш ти какво си. Нищо не знаеш. Не знаеш дори, че не знаеш...

Все пак нещо се е променило. Все пак нещо се е отключило. Задействал се е принципът – принципът на огледалото. Попаднал си във „фокуса“ му. Това е отправна точка и тя може би се намира някъде там, на огледалната повърхност или срещу нея. Така или иначе един въпрос продължава да витае във въздуха: „На колко години щеше да бъдеш, ако не знаеше на колко си?“

Получаваш първи усещания за студ или топлина. Усещаш допира на вода. Усещаш и още нещо. Не знаеш какво е студ, но настръхваш. Не знаеш какво е топлина, а се потиш. Не знаеш какво усещаш, но реагираш – плачеш. Не знаеш, че плачеш, но надаваш глас...

Получаваш първи ласки и целувки. Нещо те гали и те нарича „мое слънчице“. Нещо те гушва. Нещо те докосва, разтваря устните ти и топла течност изпълва устата ти.

Не знаеш какво е ласка. Не знаеш какво е целувка. Не знаеш какво е да те галят. Нямах никаква представа какво означава „мое слънчице“ и какво докосва устата ти, но ти харесва и те успокоява – вече не плачеш. Затваряш очи; заспиваш спокойно или по-неспокойно, а някъде там остава въпросът: „На колко години щеше да бъдеш, ако не знаеше на колко си?“...

Минава време; много време. Опитваш се да разбереш света и да бъдеш част от него. Събития и факти препускат през живота ти, а ти растеш, растеш и се променяш – „въздействие – реакция“, „въздействи-

вие – реакция”. Все повече разбираш въздействието и осмисляш реакцията, но понякога просто и инстинктивно реагираш: „въздействие – реакция” като в някакъв странен огледален образ. Отдавна си забравил за въпроса, но той продължава да те преследва: „На колко години щеше да бъдеш, ако не знаеше на колко си?” – това е въздействието и то очаква отговора си – реакцията...

Дежа вю. Един ден, докато се гледаш в огледалото, разбираш, че си на път да отговориш на въпроса, на същия този въпрос, който си пренебрегнал някъде там, в подсъзнанието си. Осъзнаваш, че досега са ти задавали непълно и неправилно въпроса: „На колко години си?”, а ти естествено си отговарял според очакванията: „На толкова...”. Първият ти спомен е за две вдигнати детски пръстчета, после прибавяш трето, после четвърто, пето, а накрая влиза в действие нейно величество математиката и така до днес – поредната нарастваща цифра...

Цифрите са си цифри – има ли значение кои са и колко са? Може би има и този отговор устройва другите, но това не важи за теб. И, макар че можеш да го изчислиш с голяма точност, не дава отговора, който подсъзнателно търсиш. Да го изчислиш – ето това е проблемът, но и слабото място, което те дразни. Онзи, другият въпрос те вълнува повече, чийто отговор не можеш да предположиш: „На колко години щеше да бъдеш, ако не знаеше на колко си?”.

Взираш се в огледалото пред себе си. Взираш се в себе си. Тук трябва да е отговорът и това е всичко, с което разполагаш – ти и огледалото. Огледалото? И тогава се замисляш за огледалото – какво всъщност представлява огледалото?...

Плоска, плътна повърхност, която отразява всичко – огледало...

Не е достатъчно. Интересът ти нараства, искаш да разбереш и търсиш в нет-а информация за него. Така научаваш, че огледалата умножават това, което отразяват, че при попадането на лъч светлина върху тях, той се отразява под същия ъгъл, под който е попаднал. С натрупаните знания осъзнаваш, че ако падането на лъча е перпендикулярно към повърхността на огледалото, то последният се отразява върху себе си...

Вече знаеш, че огледалата са свързани и със суеверия – на изток поставяли огледалото на входната врата, за да се отрази в него негативната енергия и да не прониква в къщата. Смята се, че счупеното огледало носи нещастие, а когато почине някой, в дома му всички ог-

ледала се покриват с кърпа...

Огледалата са намирали и намират голямо приложение в бита и техниката от векове. Още през втората пуническа война Архимед подпалил с помощта на система от огледала римските галери, обсадили родната му Сиракуза. И до днес някои смятат, че огледалото може да повреди дори крехката енергетика на човека, чрез така наречения „огледален удар“, други – точно обратното, че с помощта на огледалото, човек може да погледне и вътре в себе си, а трети, че вдлъбнатите и изпъкналите огледала имат способност да свиват и разтягат времето. Нещо повече, предполага се, че огледалата имат памет и при определени условия „запечатват“ информация, която се излъчва върху оглеждащия се...

Плоска, плътна, гладка повърхност – обикновено огледало...

Вгледах се в огледалото. Какво виждах всъщност: себе си или огледалото. Може би аз виждах огледалото, а то виждаше мен. Аз наистина виждах огледалото и образа си в него. Но огледалото не може да вижда – то само отразява. Отразеният образ се връща върху мен и се наслаждава. „Новият“ ми образ се отразява в огледалото и отново се връща и наслаждава върху мен. И така всичко започва отначало... Всъщност аз виждах себе си и същевременно не виждах себе си, защото с непрекъснатото наслаждане образът ми непрекъснато се променяше (макар и незабележимо). И тогава разбрах, че в огледалото не съм аз, а моментния ми образ от миналото. Подобно на паралелен свят, огледалото отразяваше винаги миналото ми. „Миналото ми“ се изстрелваше към настоящето, но още щом достигнеше до него, се превръщаше отново в минало – по-блиско минало, но все пак минало. Човек не може да вижда себе (поне триизмерно), той съди по фактите. Тогава „На колко години щях да бъда, ако не знаех на колко съм, ако никога не се бях виждал в огледало, ако не знаех, че се променям?“...

Огледалото повтаряше всяка моя реакция, всяко мое движение. Аз му „въздействах и то реагираше“. Аз не правех ли цял живот същото – „получавах въздействие и реагирах“? Излиза, че съм някакво житейско огледало...

Завъртях огледалната повърхност машинално пред себе си. Плоското огледало се смени с увеличително. Вече всичко се виждаше ясно и по-отчетливо, дори порите и бръчките по лицето ми. Гледката не ми хареса. Трябва да призная, че отдавна не ми харесва...

Хвърлих проклетото огледало на пода – нà ти „въздействие“! Беше спонтанна реакция. Десетки парченца се пръснаха по земята – ей ти „реакция“! Наведох се – трябваше да събера парчетата. Веднага няколко по-малки и по-големи раздробени лица се вторачиха в мен, сякаш се надпреварваха като стари клюкарки едно през друго да ме огледат: „На колко години щеше да бъдеш, ако не знаеше на колко си?“, „На колко години щеше да бъдеш, ако не знаеше на колко си?“, „На колко години...“

Вгледах се в десетките причудливи изкривени лица по земята, запечатали образа ми. Всички те бяха от миналото – моето минало...

Клекнал над тази огледална пъзелна картинка, изведнъж прозрях отговора на въпроса си, измъчвал ме цял живот, стоял пред очите ми, приканвал ме да го открия: „На колко години щеше да бъдеш?“

Ето, това е единственото условие – да бъдеш, да си жив, да си във фокуса на живота! Останалото го отразява огледалото – и външното, и вътрешното...

ОПОЗИЦИЯ

Прибирам се със синовете си. Малкият е на шест и все още ме държи за ръката. Големият е тийнейджър и крачи уверено до нас – вече се чувства напълно независим. От известно време забелязвам, че самочувствието му расте с всеки изминат ден.

– Тате, ще ми разкажеш ли някаква история? – пита малкият.

– Не ми е до истории. Сега трябва да побързаме... мама ни чака... – мъча се да се откопча аз.

– Тогава ми купи пуканки!

– По-добре балони – отсича големият – Те поне не са скъпи. – Намеква за отказа ми да му купя футболна топка.

Купувам пуканките, а после и балоните. Големият си избира син, а малкият – червен. Продължаваме...

– Аз съм демократ, като тати – привидно небрежно заявява големият, размахвайки синия балон над главата си, но след като натъртва на последните думи, е ясно като бял ден – дразни малкия.

– Ами аз? – прошепва шестгодишният, премигва, дръпва надолу червения си балон и след кратък размисъл добавя:

– Да, ама дядо е комунист!... Тате, дядо защо е комунист?

– Не може да се откаже от идеите си – отговарям наслуки и си мисля: „Още от сега главите им се пълнят с какво ли не“.

– Той и от цигарите не може да се откаже – смее се големият с глас. Малкият мълчи смутен. Чувства се прецакан от избора си и придърпва още по-надолу червения си балон, сякаш иска да го скрие от погледите на хората, с които се разминаваме.

– Внимавай! – казвам, но вече е късно. Букетът с рози на господина докосва изпънатата повърхност на балона и завинаги променя формата му.

– Току-що мина в опозиция – не мирясва големият. Малкият се изчервява и аха – аха да заплаче.

– И твоя толкова ще издържи – казвам аз, колкото да спра напирещите сълзи.

– Колкото струва, толкова ще издържи – философски изрича големият. Поглеждам го – прав е, а в главата ми се върти мисълта: „Той ли бързо расте, аз ли нещо изоставям?“.

– Тате, какво е опозиция? – не спира с въпросите си малкият.

– Попитай батко си! Щом някой използва една дума, трябва да знае поне какво означава. Е? – обръщам се към него аз. Големият се почесва по тила:

– Ами-и... Това е, когато не си съгласен с нещо, но нямаш право на мнение... Всъщност, имаш право на мнение, но никой не те слуша какво казваш, защото нямаш власт и нищо не можеш да промениш... или нещо такова.

– Значи и ние сме в опозиция?... – отново се обажда малкият.

– Кой ние? – пита големият.

– Ами аз, ти и-и -и... тати – казва, като ме поглежда малко несигурно.

– Какво искаш да кажеш? – поглеждам го на свой ред аз.

– В къщи... Каквото и да кажем, мама все е права и не ни слуша...

– Това изречение ме сварва неподготвен и ми трябва време, за да реагирам. Големият ме поглежда хитро:

– Така е! – казва той. – Дори, когато караш колата, мама все се обажда. Понякога се питам, как управляваш колата, когато си сам и мама я няма с вечните си съвети – да минем оттук, да минем оттам... – смее се непринудено. Това малко ме засяга и дори се каня да го скастрия, но избухвам в смях – отново е прав – майка им понякога наистина прекалява с наставленията си, но пък и трябва да пазя авторитета ѝ. Не мога да им кажа, че не обръщам внимание на приказките ѝ. Не мога да им кажа, че понякога дори не я слушам, когато говори. Когато пораснат, сами ще разберат – жени! – вечно нареждат нещо. Не случайно народът казва: „С жена и с радио не се спори“. Всичко това премълчавам, но за да изляза от конфузната ситуация и за да им докажа (а може би не само на тях да докажа, а и на себе си), че не само жените вземат решенията, отричам:

– Е добре, нека ви разкажа една история – истинска история, в която не е толкова важно дали мъжете или жените вземат решенията, а дали могат да вземат правилното решение. Всъщност и аз не знам дали тази случка от миналото е напълно истинска, но е останала в историята като едно от най-правилно взетите решения от великия цар Соломон.

– Тате, а кой е цар Соломон? – веднага се включва малкият.

– Цар Соломон е един от последните царе на древен Израел. Той е управлявал страната си преди близо двадесет века и е останал в ис-

торията като един от най-мъдрите хора на своето време. Заради неговите нестандартни решения, остроумие и ловкост в търсене на изход от трудно положение, името му става нарицателно за мъдрост. Дори след толкова векове, мъдрите решения все още биват определяни като Соломонови решения...

И така, ето я и обещаната история: Довели при цар Соломон две млади жени, едната с бебе на ръце. Всяка от жените твърдяла, че детето е нейно, а то било много малко и естествено, не можело да посочи коя е майка му. Никоя от тях не искала да отстъпи, камо ли да го даде доброволно на другата. Цар Соломон знаел, че едната от тях лъже, но не знаел коя. От него се очаквало да вземе решение и то не какво да е, а правилното, за да бъде пеленачето присъдено на истинската му майка. Царят се замислил, гледайки стигащите в спора си до бой жени и казал:

– След като никоя от вас не отстъпва, ще наредя да разделят детето на две равни части. Така всяка от вас ще има по половин дете и в спора няма да има недоволни...

– Не-е! Давам ъ го! – извикала отчаяно едната. – По-добре да знам, че е живо и здраво, отколкото да умре!

В този момент цар Соломон разбрал коя е майката, защото никоя истинска майка не би позволила да наранят детето ъ, камо ли да го разделят на две. Цар Соломон присъдил детето на нея, а лъжкияна наказал жестоко...

Бях забравил за разказаната история, когато след вечеря синовете ми се скараха за единствения оцелял балон. Всеки го дърпаше към себе си. Големият беше в правото си, защото балонът беше негов, а малкият не отстъпваше, очаквайки поредната подкрепа от мен, знаейки вече от опит, че на по-малките трябва да се отстъпва:

– Трябва ли и аз да разрежа балона на две, за да се научите да се разбирате помежду си? – попитах нарочно на висок глас.

Двамата веднага разбраха намека ми и почти едновременно се обърнаха един към друг по „Соломоновски“, всеки в очакване другият да отстъпи. Синият балон, оставен за миг на спокойствие, все още кротко си лежеше на пода, когато от кухнята като финал на всяко действие в тази къща, прозвуча вещицата по всички въпроси глас на жена ми:

– Не е ли по-добре да си направите график?...

Ние, от „опозицията“, избухнахме в смях едновременно...

ПО

Менделсоновият марш постепенно затихна. Дори единичните гласове, които шушукаха, спряха да шепнат и всички впериха поглед към обредничката, която започна с тържествено познатото: „Скъпи младоженци!...

Бях чувала вече тези думи няколко пъти, но никога досега, свързани с моето име – Поли...

Казвам се Поли и харесвам името си. Струва ми се интересно и мисля, че го заслужавам. Дори съм убедена, че ми отива...

Не винаги съм била Поли. Когато бях малка, всички ми казваха Поли, но аз самата си виках Оли – мисля, че се досещате защо. Години по-късно брат ми продължаваше да ме нарича Оли, най-вече когато ми беше ядосан. В тези моменти и двамата знаехме, че той не изрича нежно името ми, а първата сричка на думата олигофрен. Разбира се, вече не го прави, а и аз отдавна съм му простила – бяхме деца...

Когато станях по-голяма, всички продължиха да ме наричат Поли, изключение правеше само баща ми. Той ме наричаше По. Беше нещо като закачка, нещо само между нас двамата. Това обръщение ме караше да се чувствам изключителна и много, много специална. Бях най-щастливото дете на света – момиченцето на тати. Това продължи някъде до четвърти клас. После баща ми се промени и незначайно защо постепенно престана да ме нарича с това желано от мен име. Навлязах в пубертета. В организма ми бушуваха хормоните, а това сигурно ме е променило в много отношения. Без да осъзнавам, може би съм станала по-разсеяна и съм допуснала някои грешки, но след тях неминуемо следваха упреци: „Можеше да се представиш по-добре...“, „Трябваше да получиш по-висока оценка...“, „По-хубаво щеше да бъде, ако...“, а често и „По-голяма глупост не можа ли да измислиш?“, „По-...“

Това „пó“ се различаваше от другото По, което бях свикнала да чувам, но най-вече гласът и интонацията бяха други. Това „пó“ в забележките ме изнервяше и стресираще, убиваше самочувствието ми, разваляше настроението ми и в крайна сметка постепенно промени живота ми. Вече не бях сигурна в себе си, не бях убедена, че ще се справя „както трябва“, не вярвах, че аз съм все още неговата По или, ако все още бях, го чувствах все по-слабо...

Времето минаваше. Аз растях, както се казва, „с всеки изминал ден“

– поне така го усещах през онези години. Искях да чуя онова „По“, което ме караше да се усмихвам, да получа сили, да полетя... Стараех се, но го чувах все по-рядко. Чаках го с нетърпение, а то се бавеше все по-дълго и по-дълго. Понякога се питах: „Дали и кога ще го чуя отново?“

Другото „по“ постепенно изместваше моето „По“, но баща ми сякаш не го забелязваше. Вярно е, че вече бях във възрастта, когато момичетата не разказват всичко на бащите си, но споменът за нашите „специални“ моменти за мен не беше избледнял. Понякога се сънувах, както едно време, на люлката в двора. Татко ме засилваше все повече и повече, аз се заливах от смях, вятърът вееше косите ми, а той викаше:

– Искате ли моята По още по-силно? – после, без да дочака отговора ми, люлката получаваше поредния тласък. В съня си исках да отвърна, да се засмея както едно време, за да види колко съм щастлива, когато ме нарича „По“, колко много ми липсва нашето „По“, но точно в този момент се събуждах. Вместо него в съзнанието ми изплуваха забележките от предния или по-предния ден: „Дръж се по-зряло, вече не си дете!“, „По-важно е хората да разберат...“, „По-правилно щеше да постъпиш, ако...“, „Бъди по-смела в...“, „Покажи по-голямо желание...“. Вечното „пó, пó, пó“, след което често следваше нравоучителна лекция, че ние сме „средна ръка“ хора, че трябва да си знаем мястото, че има по-умни и по-квалифицирани от нас, от които трябва да се учим, ако искаме да успеем в живота.

Толкова „по“ на ден и всичките с отрицателен знак спрямо мен ми идваха в повече. Понякога се питах, дали искам още да съм По, неговата По...

Срещнах Николай в лош момент – след поредния разговор с баща ми (разговор е силно казано – по-скоро това беше обичайният монолог на баща ми). Нищо ново, но по тази причина не бях в настроение и не му обърнах достатъчно внимание. Николай не беше мой тип – просто един от компанията. Разменихме няколко думи от „учтивост“, казахме си „довиждане“ и вече се разделяхме, когато той, без всякакъв повод, изтърси:

– Поли, По-ли – хубаво име. „По“ – нещо повече от другите и „ли“ – сякаш нещо те кара да се съгласиш и потвърдиш – нали? От друга страна „поли“ означава „много“. Много, но какво? – заслужава си да разбереш. – Дай ми телефона си, По-ли!

– Добър анализ – усмигнах се аз изненадана и преди да се въртна,

му продиктувах телефона си. Беше успял да ме впечатли. И не само тогава. Продължаваше да ме изненадва постоянно... Постепенно Николай се превърна в Ники (е, когато прекаляваше беше Ник!), но и това определено значеше нещо. Срещите и разговорите ни зачестиха, а аз вече на няколко пъти се улавях, че мисля без причина за него. Всъщност, имаше причина и тя ставаше все по-сериозна...

Неусетно минаха няколко месеца. Все повече виждах разликата. Ники не приличаше на баща ми. Той не споделяше тезата, че има хора „средна ръка“, че трябва да се съобразяваме с всичко и с всички, че нещо е предопределено. Той смяташе, че човек сам кове съдбата си и ако иска нещо по-добро, трябва да се постарее, за да го получи. Разбира се, можеш и да не го получиш, но трябва поне да опиташ, в противен случай се сърди само на себе си.

– Повечето хора са заседнали в зоната на временното си удобство – казваше Ники. – Това е погрешно. Живеем само веднъж. Затова трябва да опитаме от всичко, да поемаме рискове, да се борим, за да не пропуснем шанса си. Развитие – това означава движение напред. С решението си, ние определяме живота си не само в следващия миг, а и за по-близкото и за по-далечното бъдеще. Имаме само един живот и как ще премине той, зависи само от нас...

Трябва да призная, че в много от случаите беше прав или поне аз бях съгласна с него. В повечето ситуации, разбира се, само на думи. Когато нещата опираха до действие, насадените с годините съмнения и нерешителност парализираха тотално поведението ми. Често се колебаех ненужно дълго и бавех решението си, понякога с дни. В такива моменти Ники питаше:

– Ако не сега, кога?... Какво по-различно би направила, ако знаеше, че никой няма да те съди?

– Нищо – отговарях аз.

– Ето, за това говоря! Вземи живота си в своите ръце, поведи го ти, а не той тебе...

Подобни разговори ме стимулираха към действие и ми даваха увереност, че мога сама да реша не само моментната дилема, но и съдбата си. Без да знае Ники, ми помагаше отново да се почувствам „По“...

Понякога, когато друго не помагаше, Ники питаше съвсем целенасочено:

– Е, как е днес? Чашата наполовина пълна ли е, или е наполовина

празна? – визирайки всеизвестния афоризъм, че оптимистът вижда чашата наполовина пълна, а песимистът – наполовина празна. Това, колкото и да звучи невероятно, наистина ми помагаше да взема по-бързо решението си. Явно Ники също го беше усетил, защото понякога вместо въпрос, просто вдигаше най-близката чаша и я разклащаше демонстративно и мълчаливо пред очите ми. Обикновено всичко пре-растваше в поредната шега, но в себе си аз чувствах, че няма значение колко е пълна или празна чашата – по-важното беше как я възприемах аз...

„Чашата“ стана любима наша закачка, затова не се изненадах, кога-то една вечер Ники извади бяла порцеланова чаша. Беше рекламен, сувенирен модел от тези, които туристите обикновено купуват за спомен от местните сергии. Той я постави на масата пред мен. Малко под канта, с червени ръкописни букви се мъдреше любопитен надпис: „Написаното от другата страна не е вярно“. Вроденото любопитство караше човек да завърти чашата, за да види какво пише от другата страна, а там имаше почти същият, но обратното твърдящ надпис: „На-писаното от другата страна е вярно“. По-късно, когато я показвах на други хора, установих, че всички я завъртаха по два-три пъти, докато осъзнаят парадокса на посланията...

Тогава и аз не направих изключение – на третото завъртане случай-но наклоних чашата повече и нещо изтрака на дъното. Досега не бях поглеждала вътре, заета с осмислянето на надписите. Погледнах лю-бопитно. На дъното ѝ лежеше пръстен: „Прилича на годежен?“ – прес-кочи сърцето ми. Погледнах към Ники – наблюдаваше ме – лукава ус-мивка озаряваше лицето му, а очите му блестяха. Обърнах чашата към дланта си и пръстенът се плъзна към нея.

– За мене ли е? – попитах привидно изненадано, докато вече го пробвах на безименния си пръст. Беше ми по мярка и толкова хубав и нежен, сякаш беше изработен специално за мен.

– Разбира се, че е за теб, но-о... върви в комплект с мен и чашата...

Ники стана сериозен. После коленичи и изрече думите, за които тайно мечтае всяко момиче. Бях поразена от изненада. В същия миг осъзнах, че той чакаше отговора ми. Знаех, че трябва да му отговоря с „Да“ или с „Не“, но трябваше да му отговоря тук и сега. Гърлото ми ся-каш беше пресъхнало и не искаше да издаде звук. Усетил присъщото ми колебание, Ники безгрижно подхвърли:

– Е, как е днес? Чашата наполовина пълна ли е, или е наполовина празна?

В този момент аз не бях „по“, аз бях „най“ – избраната, единствената и ако исках да бъда завинаги с Ники, трябваше да взема решение! Взех чашата от масата и я завъртях и вляво, и в дясно:

– Чашата е по-пълна от всякога, но... какво значение има това, ако не утолиш жаждата си? Да! Отговорът ми е „Да“!

Естествено, че написаното по-долу е вярно.

И разбира се написаното по-горе не е вярно, но... кой знае, може пък някога някъде да се случи?

РОГА

Валери не обичаше емоционалните решения. Смяташе ги за прибрзани, необмислени и в повечето случаи погрешни. Беше чувал, че първата реакция е най-истинската и като такава, донякъде показваща реалната същност на човека, но... въпреки това не приемаше прибрзаните решения. Те не бяха в кръвта му. Мислеше, че не можеш да си изградиш мнение за човек само от един кратък, неосъзнат жест, дума или импулсивна мимика. Валери вярваше на хората и на доброто начало в тях, но беше убеден, че трябва да поживееш с някого по-дълго време, за да разбереш наистина „що за човек е той“.

– Трябва да отидем „на бебе“. Това е най-добрата ми приятелка и не можем да отлагаме повече – обади се разгорещено бъдещата му годеница. Разбира се, „годеницата“ още не знаеше, че ще ѝ предложи. Не знаеше, че от два дни беше купил годежен пръстен, който и в момента лежеше в малката червена кутийка във вътрешния джоб на якето му, не знаеше, че вече е решил да ѝ предложи и оставаше само да дочака избрания момент – утрешния ден!

– Добре, ще отидем...

– Кога най-после ще отидем? То вече ще проходи...

– Утре... Уговори се за утре.

– Знаеш, че Нели е самотна майка... Не става така – от днес за утре...

– Ние на бебе ли ще ходим, или на екскурзия до Луната?... Какво толкова? Обади ѝ се... Ще купим цветя, бонбони, нещо за бебето...

Валери поднесе цветята и бонбоните, поигра си малко с бебчо и седна на табуретката. Опитва на два пъти да се включи в разговора им, но така и не се получи – двете приятелки не млъкваха: говореше ту едната, ту другата или и двете заедно. Нищо съществено – общуваха по женски или както го наричаха – „споделяха си“.

– Ще отида да изпуша една цигара в кухнята – вметна в една от паузите той.

– Добре, но на терасата – не се стърпя с поредната забележка приятелката му.

Валери излезе от детската, мина през коридора и кухнята и се облегна на перваза на терасата. Погледът му се плъзна по люлеещите се зелени корони на дърветата, но мислите му се въртяха около бебето. Май беше готов за баща – щеше да е хубаво и те да имат едно тако-

ва мъниче. „Какво толкова, ще се справим – всички бебета са еднакви: малки пухкави (или не дотам пухкави) човечета, които ръкомахат и ритат некоординирано, смеят се или плачат „без причина“, пълнят памперса и гледат с жадно опознаващи света очи. През останалото време естествено спят – повече или по-малко... Какво толкова? Нито ще сме първите, нито последните – ще бъде хубаво и ние да си имаме бебе...” – Валери загаси фаса си в пепелника и се върна в кухнята. Още докато отваряше вратата на терасата, чу гласовете им:

– ... И как върви подготовката за годежа? – беше гласът на Нели. Валери се изненада, че някак си бяха разбрали за намерението му, но още преди да се опомни, го връхлетя нова, по-голяма изненада.

– Остави годежа и пръстена... там е все същото – мисли си, че не зная, но всеки момент чакам да ми предложи... – после след кратка пауза допълни възторжено – Не мога да се сдържа да ти кажа истинската новина – имам ново гадже!

– Луда ли си? Та ти си почти сгодена... и точно преди да ти предложи?!

– Какво значение има годежът?... Не съм виновна, че ходихме три години преди да се реши да ми предложи. Мъже! Трябва вечно да ги чакаш или ръчкаш за всяко нещо...

– Не знам... Този път наистина ме изненада... И как е новият?

– Развей прах. От тези, за еднократна употреба, но в „онази“ работа – наистина го бива! Мъжкар отвсякъде!

– Значи е имало весели очи?

– Повярвай ми, мно-ого весели – чак майка ми се усъмни, а Валери дори не се усети... Мъже! За нищо не стават!

– Ти си знаеш, но все пак не си насилвай късмета... Не точно сега... Валери не е за изпускане. Къде ще намериш такъв? А и... има време за всичко.

Валери се стресна при споменаването на името му. Беше застинал от изненада и стоеше неподвижен, в крачка, вперил поглед в бебефона на лавицата отсреща, от където идваха гласовете на приятелките:

– Всички мъже заслужават рога – големи, разклонени, красиви рога... Колкото повече, толкова по-добре... – не спираше въодушевенно „годеницата“ му.

Валери се приближи до бебефона, за да чува по-добре разговора.

– С рога или не – не можем без тях. Е-ех, друго щеше да бъде, ако

имаше мъж и до мене сега... – въздъхна на свой ред Нели.

– Ето, имаш си един прекрасен малък мъж... и-и други не ти трябва – поне не за постоянно.

– Това мъжле не се брои... То е радостта и смисълът на живота ми, но не се брои... Знаеш за какво говоря...

– Нали това казвам и аз. Мъже – пет минути удоволствие, а после ги носиш на гръб цял живот... Всички заслужават рога, но...

– Ей! Какво става с тебе? – не я дочака да довърши Нели. – Виждаш ми се малко изнервена и напрегната...

– И аз не знам... Вече в нищо не съм сигурна. Уж всичко е наред между нас, а тогава защо въобще търся други мъже?

– Май някой се е уплашил от годежа и брака, а?

– Не се плаша от брака, а от еднообразието му. По-скоро не съм сигурна, че Валери е... да кажем точният човек... и съществува ли въобще точен човек?

– И казваш това след тригодишна връзка с него?! Не съм била омъжена, но мисля, че бих се чувствала по-сигурна с мъж до себе си – та дори и да не е абсолютен мъжкар... Ама така е – кой каквото няма – това иска...

– Точно там е работата. Страхувам се, че винаги ще търся нови мъже – това е „гъделът“, това ми харесва и е по-силно от мен, макар че малко ме плаши...

Валери изключи бебелефона и влезе в малкото коридорче. Беше чул достатъчно. Облече якето си и излезе от апартамента, без да се обади. Вече навън, поривът на вятъра блъсна якето към гърдите му, а тялото му усети кутийката с годежния пръстен, странно прилепнала до сърцето му, сякаш искаше да се задържи там и да му напомни отново за хубавите моменти от връзката им. Мислите му се върнаха към дочутия разговор: „Всички мъже заслужават рога – големи, разклонени, красиви рога...“, и „не съм сигурна, че Валери е точният човек...“.

„Какви актриси. Докато бях в стаята – празни приказки, а щом излязох – и вече се сдобих с рога“ – помисли си Валери. Беше шокиран от чувството – никога не би повярвал на това, ако го беше чул от друг, а не със собствените си уши.

Валери не обичаше емоционалните решения. Смяташе ги за прибрзани, необмислени и в повечето случаи погрешни. Беше чувал, че първата реакция е най-истинската и като такава, донякъде показваща

реалната същност на човека, но... въпреки това не приемаше прибързаните решения. Те не бяха в кръвта му. Мислеше, че не можеш да си изградиш мнение за човек само от един кратък неосъзнат жест, дума или импулсивна мимика. Валери вярваше на хората и на доброто начало в тях, но беше убеден, че трябва да поживееш с някого по-дълго време, за да разбереш наистина „що за човек е той“. Три години достатъчно дълго ли беше? Зависи от човека и гледната точка.

Трябваше да помисли, за да осъзнае случилото се. Да вземе някакво решение – да забрави и прости, пренебрегвайки унижението си, да се направи, че нищо не знае и да се преструва цял живот... или да изгори всички мостове зад себе си... Трябваше да вземе решение, но в едно беше сигурен – този театър никак не му харесваше...

В същия момент телефонът му звънна и го изтръгна от мислите му. На дисплея се появи усмихнатото, красиво лице, а под него – надписа: „My baby“. Валери се поколеба няколко секунди дали да отговори на повикването – все още не беше наясно със себе си, но и не беше човек, който се крие зад проблемите, каквито и да бяха те.

– Ало? – чу се да казва с чужд глас той.

– Къде си? Не мислиш ли, че трябва да се обадиш, когато излизаш? Не можеш да ме изоставяш така! Аз да не съм... – Валери не дочака края на тирадата и отговори спокойно:

– Излязох да си наточа рогата... Нещо против?

– Моля!?... – изведнъж секна изуменият ѝ глас.

– Чу ме много добре. Смятам, че не ми отиват „големи, разклонени и красиви рога“. Предпочитам малки, грозни и заострени – като неговите.

– Кои... ъ-ъ... неговите? За какво, за кого говориш? – все още по инерция и неосъзнала напълно самоиронията му, несигурно заекна „годеницата“.

– На Лукавия... Този, когото така смело дърпаш за опашката... и между другото той ме посъветва да забравя за годежа...

– Почакай... Трябва да поговорим... Не е това, което си мислиш...

– Поговорете си „по женски“. Аз нямам какво да добавя...

Валери натисна бутона за край на разговора. Красивото ѝ лице изчезна от дисплея на телефона, а с него и доскорошното „My baby“. Надписът също се „изтри“, но за разлика от друг път, не само от дисплея на телефона, а и от съзнанието му.

СЪВМЕСТИМОСТ

Когато получих отговор от Асоциациата, че мога да се ожена за нея „подскочих“ от радост: „Бяхме съвместими!“. Всъщност скокът ме отрезви, защото бях забравил за миг, че не съм на Земята, а тук гравитацията беше нищожна. С няколко плавни маневри коригирах местоположението си на звездната стоянка. Няколкото колеги – междузвездни водачи ме изгледаха малко изненадани с безизразните си очи, но какво толкова. Единственото, което можах да „прочета“ по телепатия беше: „На тоя пък какво му става?“ С другопланетяните не си говорехме, защото всеки знаеше само собствения си език. Разбрахме се единствено по телепатия. Всъщност това беше едно от изричните и задължителни условия на Междוזвездната шофьорска професия. Чувал съм, че това станало задължително преди около 130 звездни години, след голямата катастрофа и последвалия тотален транспортен хаос. Координацията с Транспортния център пропаднала за няколко звездни часа и водачите, както повелява инструкцията, изключили автопилотите. Резултатите били трагични - дори при визуален контакт, водачите не се разбирали за посоката на движение и допускали елементарни грешки, довели до няколкостотин катастрофи и милиони загинали пътници...

Тази черна хроника се дава за пример и се „разказва“ и до днес по телепатия, като се предава от водач на водач, за да няма никакво съмнение, че може някой дори да си помисли да наруши разпоредбите по време на полет; да пренебрегне нареждане, дадено от диспечер или да предприеме своеволно действие за движение, освен регламентираното, а условието за владееене на поне 3-та степен телепатичен контакт е задължително за всички междузвездни превозвачи...

Именно по тази причина дори и най-малкото хаотично движение по звездните пътища или на стоянките, предизвикваше най-малко учудване и изненада сред присъстващите...

За първи път срещнах моята голяма любов преди четири земни месеца. Беше случайна среща на една от стоянките по маршрута ми. Не беше земянка и не притежаваше характерната красота на земянките, но когато мина покрай мен, усетих онова чувство, което те обзема само тогава, когато намериш сродна душа, което, ние на Земята, наричаме „любов от пръв поглед“, а съществата от галактиката определят

като „моята половинка“. Чувството беше толкова силно, че дори не се поколебах да я заговоря веднага:

– Аз съм Нед – представих се телепатично.

– Гел – отвърна ми тя с усмивка...

„Разговорът“ потръгна неусетно и до края на нейната дестинация вече се чувствахме като стари приятели. Какво говоря? Повече от стари приятели. Бяхме споделили и обсъдили такива подробности от живота си, които разкриваха най-съкровени тайни и желания от досегашното ни съществуване – бяхме дали пълен достъп до душите си един спрямо друг и обменяхме жадно всякаква лична информация. Разбира се, на някои мои въпроси не получих достъп, но кой женски индивид във вселената би споделил например годините си на първа среща? Жени! – навсякъде си приличат. Приех го за нормално...

На всеки следващ преход Гел сядаше до мене и ми разказваше за изминалото време, за живота си, за бъдещите си планове и за своята планета Ямез. Аз също ѝ разкривах живота си досега, като описвах, доколкото мога, най-правдоподобно нашата красива планета Земя. И двамата отдавна бяхме готови и чувствахме, че можем да предприемем следващата стъпка, но за нея се изискваше разрешение от Асоциацията – в противен случай на никоя планета нямаше да ни венчаят. Трябваше да подадем своите биометрични данни и да изчакаме най-важното становище в живота си – решението за съвместимост. Само МА (Междувездната Асоциация) можеше да разреши междупланетен брак и то, ако нашите биофизични, химични и анатомични данни бяха изцяло съвместими. Много междупланетни бракове бяха пропадали точно по тази причина. Затова, когато разговорът ни опреше до МА, сянката на неизвестността свиваше сърцата ни...

Знаехме, че това изисква определено време, затова изчакахме търпеливо отговора. Така беше до днес. Днес вече знаех, че сме съвместими!

Веднага се опитах да вляза във връзка с Гел и да я зарадвам, но системата по неизвестни причини не я регистрираше. Повторих запитването си няколко пъти, но резултатът беше един и същ: „Връзката с този индивид не може да бъде осъществена“ – получавах шаблонния телепатичен отговор от местните оператори за комуникация. След десетия неуспешен опит за връзка, трябваше да се откажа, защото ми предстоеше полет. По време на курс личните канали за телепатични

връзки са забранени и се блокират, за да може водачът да е винаги на разположение на диспечера, дори и тогава, когато системата е на автопилот. Свих безпомощно рамене – явно добрата новина щеше да почака до завръщането ми след цели шест галактически месеца...

По време на полет емоционалното време минава бавно (парадокс!). Компютърът и навигационната система на автопилота следят за всичко и на водачът остава единствената задача да контролира бордовите системи. Намеса в управлението се налага изключително рядко и е по скоро свързана с минимални корекции на маршрута, по нареждане от местните диспечери при възникване на случайни зонални явления, като локални метеоритни бури и изригвания или силно нестабилни магнитни полета...

През целия полет си мислех за Гел и планирах бъдещето ни. Винаги, когато спирах на попътни стоянки, исках да ѝ се обадя, но бързо се отказвах от желанието си, защото знаех, че направленията за телепатичен контакт са много претоварени и самите връзки изискват дълго време на изчакване, с каквото аз практически не разполагах по време на летателния курс. После потеглях към следващата дестинация, а там нещата стояха по същия начин...

След шест месеца (видяха ми се безкрайно дълги) най-после предадох управлението на колегата си. Изпълних стандартните процедури по попълване на бордовите дневници с цялата налична информация, прехвърлих файловете с данните от полета към междузвездната транспортна файлоотека и написах пълен отчет за състоянието на пилотирувания звездобус, състоянието на използвания летателен коридор и прочие, и прочие... Най-после щяхме да се срещнем...

С детински трепет опитах да се свържа с Гел, но и този път „ударих на камък“. Моята любима сякаш беше изчезнала. Системата не я регистрираше. Пробвах пак и пак... Всичките ми опити пропадаха безвъзвратно, а тягостното усещане за обреченост все повече обземаше душата ми. Влязох в първото изпредило се кафене с надеждата да се съсредоточа и обмисля по-нататъшните си действия. Трябваше да я намеря – тя беше „моята половина“... Поръчах си сандвич и чаша топираща гореща течност, като се питах: „Какво да направя и как да я открия?“. Нищо не ми хрумваше, освен, може би, да я заявя за издирване на централното междузвездно полицейско бюро или – как не се сетих по-рано!? Разбира се – в Междузвездната Асоциация! Имаха

нейните биометрични данни и можеха да я потърсят по тези признаци. Въодушевен от внезапното си прозрение, повиках сервитьорката и поисках да платя поръчаното, като маркирах персоналния си идентификационен код в отчитащото устройство. Тук ме чакаше нова изненада – сметката ми беше празна – нямаше никаква, абсолютно никаква наличност в моята партия. Не можех да повярвам на очите си. След втория безуспешен опит – нямаше избор и трябваше да платя чрез кредит от служебната партия.

Излязох от кафенето разстроен. Въпросите напиха в главата ми. Нещо ставаше. Не стига, че от шест месеца не можех да осъществя контакт с любовта на живота си, а сега и личната ми финансова партия да беше празна. Какво ставаше по дяволите?!

– Спокойно – едно по едно! – казах си аз, като се отправих към местния клон на Междувездната Асоциация.

Идентификацията на Гел отне малко време, но информацията за местоположението ѝ ме шокира тотално. Гел беше в един от галактическите затвори и изтърпяваше наказание за присвояване на суми от чужди финансови партии. Тази новина ме разтърси изцяло, но разбира се, даде отговор и на другите ми въпроси. Не можех да се свържа с нея, защото в зоните за лишаване от свобода действаха двупосочни екраниращи телепатични решетки и телепатичен контакт със затворник беше практически невъзможен. Спомних си още, че по време на „разговорите“ ни, бях ѝ дал пълен достъп до всякаква лична информация, а тя явно се беше възползвала максимално...

Излязох от офиса на МА като ударен от метеоритна буря. Пред очите ми беше образа на Гел. Гел – любовта на живота ми, Гел, пред която се бях изповядал, и пред която бях разкрил изцяло душата си. Каква ирония! Гел, с която бяхме „съвместими“, „моята половинка“ – беше крадла! Моята голяма любов беше обрала не само партията ми, но и любовта, и бъдещето ни. Гел се оказа обикновена междувездна „джебчийка“, а аз – поредният глупак...

И все пак – бяхме биометрично съвместими и може би все още имахме шанс?... Глупости, кого заблуждавам отново?

Трябваше да приема реалността, че биометричната ни съвместимост не е достатъчна за съвместен живот, защото на практика бяхме морално и етично несъвместими...

ШОКОЛАД

– Вземи си шоколад! – подканих Цветан, не бяхме се виждали няколко години. Бяхме седнали в малката сладкарничка на ъгъла на чаша кока-кола и шоколада, който купих. Беше единственото „мезе“ към колата – очаквах зареждане.

– Не обичам шоколад! Не обичам! – почти с погнуса изрече той и раменете му потрепераха.

– Не обичаш ли? Спомням си, че купуваше по няколко наведнъж от училищната лавка.

– Стига! ... И ти ли?...

– Какво има? Нещо лошо ли казах? – попитах наистина учудена. Цветан ме погледна преценяващо:

– Подиграваш ли ми се, или наистина не знаеш?

– Какво да знам?..

С Цветан бяхме приятели и съученици до лятото на десети клас. После той изведнъж изчезна. Просто така. Казаха, че се преместил да живее при леля си в областния град. Не го бях виждала няколко години – до днес. Появи се изненадващо на погребението на братовчедка си Ели – едно нещастно момиче, на което съдбата беше отредила само страдание и болка. Ели беше по-малка от нас с три години. Сутрин обикновено ходехме тримата до училището, но се прибирахме заедно само аз и Цветан, защото нашите часове бяха до по-късно. Лошото станало някъде към края на октомври. Ели си тръгвала от училище, когато група гонещи се момчета я блъснали по стъпалата надолу. Слабичкото ѝ тяло се претъркулило няколко пъти и застинало неподвижно на междустълбищната площадка. Момчетата се уплашили и избягали, а Ели била открита от чистачката да лежи в безсъзнание. Закарали я в болницата, където останала повече от месец. Когато отново я видях, Ели не беше същата. Външно изглеждаше добре, само дето беше по-бледа и мълчалива. Погледът ѝ беше някак празен, безучастен. Не беше същата Ели! Тогава още не знаех какво ѝ е. Чак след време разбрах, че има необратимо увреждане на мозъка – слабоумна, както казват старите хора от нашия край. В училище мълчеше и не разговаряше с никого, гледаше безизразно някъде в пространството и се усмихваше отнесено, когато учителите ѝ задаваха и най-лесните въпроси. След три месеца безрезултатна борба с уроците и оценките,

родителите ѝ си я прибраха вкъщи. Решиха да ѝ дадат почивка и да започне втори клас отначало. На следващата година Ели отново започна да ходи на училище, но не за дълго – резултатите бяха същите, дори по-лоши – за нея учението приключи.

Виждах я доста рядко – само, когато ходех на гости у Цветан (братовчедите живееха в една къща). Ели растеше само физически, иначе си беше все същата – тиха, послушна, но отнесена – умствено изостанала. Обикновено седеше в стаята си и рисуваше – картинките ѝ бяха детински, наивистични...

На следващото лято родителите на Цветан и Ели заминаха на работа в Мароко за три години. Братовчедите останаха сами при баба си – дядо им беше починал отдавна...

– Какво да знам? – повторих въпроса си. Цветан ме погледна, наведе очи и колебливо попита:

– Не си ли чула?... Изглежда наистина не знаеш?... Вероятно затова толкова ми се зарадва...

– Стига си увъртал – казвай направо! Какво да знам? За какво говориш? А и приятелите не изчезват така, без да се обадят! – скастрих го аз. Разбира се, че се радвам да те видя отново – приятелите не се забравят никога!

– Ако знаеш колко съжалявам! Искан ми се да върна времето назад, но... не мога. Искан да се извиня, да забравя, но не мога, а и вече няма на кого... Толкова време не събрах сили да го направя...

– Започваш да ме плашиш... Какво си направил? Какво е станало, кажи ми...

– Сигурно ще ме намразиш... и с право... Заслужавам го напълно... Но ще ти разкажа истината, за да я чуеш поне от мен – така, както беше... Поне това ви дължа – на Ели и на теб...

Погледнах го още по-учудена, но само кимнах с глава, а той въздъхна и започна тихо и неуверено:

– Аз обичах Ели – погледна ме, после добави – като братовчедка, естествено. Грижех се за нея, особено след като родителите ни заминаха за Мароко. От време на време се мъчех да я разведря и да я накарам да се усмихне истински... поне за малко да излезе от този свят, в който живееше напълно сама. Водил съм я на кино, играехме на „домино“ и на „Не се сърди, човече“, правех ѝ малки подаръци и... купувах ѝ шоколад от лавката... Тя много обичаше шоколад – направо

умираше за него. Не съм виждал друг човек, който да обича толкова много шоколад като нея...

След падането Ели живееше като сянка – тиха, послушна. Никога не се противеше на нищо. Дори на четиринадесет изпълняваше всичко, което ѝ казвах аз или баба. Като че ли не винаги ни разбираше напълно... не зная... и едва ли някой знае освен нея, но беше много кротка и доверчива...

Онова стана една вечер случайно... Кълна се – наистина случайно... Бяхме само двамата в нейната стая. Изпълнявахме си желания... детски желания – просто игра. Току-що бях седял на „куц крак“ две минути и за награда получих рисунка. Беше мой ред да искам „нещо“... Аз извадих наградата – малко шоколадче, от тези, аерошоколадчетата, които купувах от лавката на училището за нея и казах: „Искам, искам, искам... да се съблечеш!“ – Не зная защо го казах и как въобще ми хрумна точно това. Сигурен съм, че беше случайно, без умисъл – просто я дразнех по детски, преди да ѝ дам шоколадчето – знаех колко много го желае...

Тя го направи веднага, без дори да се замисли – свали фланелката, полата и бикините. Стоеше пред мене чисто гола и протягаше ръка към шоколадчето... Беше пораснала. Беше прекрасна. С бяла и нежна кожа, с дълга разпусната коса и чисти, по детски невинни очи, вперени в проклетото шоколадче. Никога до тогава не бях виждал съвсем голо момиче. Ели подскочи към вдигнатата ми ръка, за да вземе шоколадчето. Гърдите ѝ също подскочиха, а аз не можех да откъсна поглед от тях. Отдръпнах ръката си с лъжливо движение и голото ѝ тяло се притисна до моето... Не знам какво ми стана: Легни на леглото си и ще ти го дам – чух се да казвам с дрезгав глас.

Ели дори не се поколеба. Послушно легна веднага. Не се покри със завивката – явно не изпитваше срам или неудобство, не се стесняваше от голотата си... Единствено погледът ѝ беше прикован – следеше шоколадчето в ръката ми... Беше като малко дете на плажа – голо, унесено в играта си и не забелязващо нищо друго около себе си... Но не беше малко дете, а красиво момиче. Бях като омагьосан. Дадох ѝ шоколадчето и тя се зае с него веднага. Не ми обръщаше никакво внимание, а аз все още не можех да откъсна очи от гърдите ѝ... Погалих ги. Кожата ѝ беше нежна и топла... Възползвах се от нея...

– Възползвал си се!? От братовчедката си!? О, Боже! Не мога да по-

вярвам, че... си го направил... Как си могъл?!

– Не знам... не помня... Когато излязох от този...транс, бях гузен и уплашен, а Ели си беше все същата – тиха и отнесена. Сякаш нищо не беше се случило между нас. Помолих я да се облече и да не казва нищо на баба. Дадох ѝ още едно шоколадче – подкупих я... Разбираш ли?! Подкупих я...

Ели удържа на обещанието си. Баба така и не научи през следващите седмици, а моят страх постепенно премина. По-добре баба да беше научила – щеше още тогава да се свърши... Ако знаеш колко пъти се заричах, че от следващия ден ще престана... После отново се срамувах от себе си и отново си обещавах, отново и отново, че това наистина е за последен път, но... след няколко дни отново ѝ носех шоколадчета, а Ели вече знаеше как да ги получи по-бързо... Превърнах го в игра. Имаше моменти, в които бях сигурен, че и на нея ѝ харесва тази игра, но разбира се, това не беше игра – знаех го много добре... Истината е, че се възползвах от добротата и доверието ѝ в мен...

– Значи затова купуваше толкова шоколад от лавката? – попитах, потресена с нескрита погнуса.

– Затова... Затова и намразих шоколада... Всъщност, мразя спомена, който ми напомня какво нищожество съм, който ми напомня за... вече знаеш за какво. Заклех се никога да не сложа шоколад в устата си...

– Изчезна така внезапно... Искал си да се махнеш и да спреш... или...

Видях как очите на Цветан се навлажниха и той наведе глава:

– Ще те разочаровам, но ти обещах истината... Аз наистина съм жалък... Явно няхах сили да го направя сам... Стана друго...

– Какво друго?...

В началото на онова лято родителите на Ели се върнаха от Мароко в отпуск. Донесоха всевъзможни дрънкулки от Изтока – не бяха идвали цели две години. Вечерта се събрахме да се видим с роднините и да се почерпим. Всички получихме подаръци. Най-много подаръци получи естествено Ели. Сред тях имаше и два огромни шоколада, вносни – от Франция...

Ели грабна първо тях, сякаш се страхуваше, че някой ще ѝ ги вземе. После бързо се съблече гола и легна на дивана, пред смаяните погледи на присъстващите, вперила невинния си поглед в мен...

СЛЕДИ

Следвам някакви следи. От години ги следвам. През целия си съзнателен живот ги следвам. Дори не помня от кога и защо ги следвам, но ги следвам. Времето минава, а аз вървя след тях – не се отделям. Струва ми се, че не съм длъжен да ги следвам, но го правя. Защо го правя? Може би ги виждам само аз или следите с нещо ме привличат? Другите определено не следват тези следи. Не съм настигал някого по пътя си, а и мен никой не ме е изпреварвал. Чии са тези следи тогава и защо ги следвам?

Понякога следите се пресичат с други следи; понякога са успоредни на други следи, но това с нищо не променя съществуването им и моето отношение към тях – от години следвам следите неотклонно. Правя крачка след крачка. Ходилата ми стъпват точно в отпечатъка и странно – те прилепват плътно, сякаш са оставени за мен...

В началото дори не разбрах, че са следи – следи от крака. Бяха някакви причудливи отпечатъци, вдлъбнатини и малки ямички като от детски коленца и непослушни детски ръчички с разтворени малки пръстчета. Те шареха във всички посоки или по-точно без посока, без крайна цел, явно задвижвани единствено от любопитството и присъщата, почти безкрайна детска енергия.

Вървя. Следите ме водят най-често към училище, а после ме връщат вкъщи, но на другия ден следите отново ме приканват да тръгвам. Изглеждат същите следи, но не съм сигурен в това... В тези следи не съм стъпвал досега...

Вървя. Следвам ги. Понякога следите изглеждат забързани и ме карат да вървя по-бързо, понякога са забавени и сякаш нарочно ме карат да изоставам, но ги следвам, а те са все пред мен – отново и отново ме приканват да продължа по-нататък. Следвам ги...

Често стигам до кръстопът. Следите се смесват с други следи, объркват се; почти се заличават и изгубват, но някак си ги намирам отново и продължавам, а когато отмина, виждам, че не съм сбъркал пътя, че отново те са пред мен – наричам ги „моите следи“.

Вървя... Вече много години вървя. Старая се да стъпвам точно в тях и мисля, че са ми по мярка. Следите постепенно нараснаха по размер. Отдавна вече не приличат на вдлъбнатини и ямички, дори не изглеждат като издължени юношески ходила, а са оформени мъжки стъпала.

Отпечатъкът им стана по-дълбок и някак по-уравновесен. Виждат се все по-ясно – широки, здрави и атлетични...

Вървя. Следите все ме водят нанякъде, на различни места – понякога интересни, понякога – хубави, понякога – недотам хубави и дори лоши. Срещат ме с различни хора – и приятни, и неприятни. При първите явно забавям ход и се задържам, от вторите бързам да се измъкна. Следите трасират живота ми, а с него и ритъма, емоциите и преживяванията. Убеден съм, че те определят съдбата ми.

Понякога, улисан в ежедневните си задачи, забравям за следите, но винаги чувствам, че са там. Достатъчно е само да погледна напред, да се съсредоточа и ги виждам – няколко крачки, но винаги пред мен.

Само веднъж досега не ги намерих. Нямаше ги цели осемнадесет дни. Беше след операцията – осемнадесет дни бях на легло в болницата, а те сякаш се бяха изгубили и потънали вдън земя...

Когато отново се появи, бях изненадан, не толкова от появата им, колкото от добавката към тях. В ляво от следите, на не повече от трийсет сантиметра, се виждаше малък кръгъл отпечатък. Изглеждаше колкото среден размер монета, нищо особено – едва видим и непретенциозен, дори безличен, но съпътстващ неотлъчно стъпките пред мен отпечатък. Всичко ми се изясни в мига, когато ми подадоха бастуна...

Вече имам спътник в живота. Подпирам се на него. Не го искам, но и не мога без него. Постепенно се примирих с новата придобивка – нямам избор.

Вървя. С годините стъпките стават все по-къси и неуверени, все по-плоски – като на дюстабан, но малкият кръгъл отпечатък неизменно е до тях. Вече не се движа толкова бързо, но все още се движа, важното е, че се движа...

В последно време забелязвам още нещо – стъпките стават все по-размазани, сякаш някой е търлил краката си. Дори очилата не ми помагат да ги видя съвсем ясно.

Преди не обръщах голямо внимание на следите пред мен – волю или неволю ги следвах. Сега, като че ли не мога без тях. Липсват ми. Търся ги. Всеки ден, още щом отворя очи, очаквам появата им. Очаквам да ме поведат нанякъде. Водят ме, но „пътищата“ стават все по-кратки и еднообразни.

Вървя, все по-бавно и по-неуверено, но все пак вървя... Важното е,

че вървя. Краката вече не ме държат, гуменият тампон на помощника ми отдавна се е протъркал и износил. И все пак вървя...

Изведнъж следите свършват. Ококорвам очи и намествам очилата си. Не ги виждам. Следи наистина няма. Толкова съм свикнал с тях, че не мога да повярвам, но следите пред мен ги няма – изчезнали са. Въртя глава във всички посоки. Как може да ги няма? Точно сега ли, когато имам най-голяма нужда от тях? Сърцето ми започва да бие учестено. Усещам пулсациите му в слепоочията и дори в ушите си. Очилата ми се запотяват. Всичко се размазва пред очите ми. Леко залитам напред. Успявам да се подпра на бастуна си. Вдигам крак инстинктивно и правя опит да направя крачка... крачка в нищото. Не вярвам, че има къде да стъпя, следите ги няма. Отново инстинктивно, но този път се дръпвам рязко назад. Олюлявам се и губя равновесие. Бастунът не ми помага – за пръв път! Полигам и с цялата си тежест падам по гръб. Не усещам болка и пулсациите изчезват, няма ги така, както се стопиха следите пред мен. Моите следи ги няма... май като самия мен...

Лицето ми „гледа“ на изток...

СОЛ

Дени избираше тоалета си за деня. Вършеше го по навик, почти машинално – всяка сутрин, всеки божи ден, **старателно и безкомпромисно**. Дени отлично знаеше, че външният ѝ вид е нещо изключително важно при срещите ѝ с хората, затова никога не претрупваше избора си.

Тя огледа последователно няколко рокли. Знаеше, че всичките бяха подходящи – беше подбирала гардероба си старателно във времето, но въпреки това, нещо я караше да бъде особено прецизна в днешния ден. Така беше на всяка първа среща – най-важната, тази, в която хората те възприемат, изучават и преценяват – там нямаше място за грешки.

Дени прибра роклите. Избра класическото – тъмна пола, бяла блуза с ефектна якичка и късо, тъмносино елече с три-четвърти прилепнали ръкави. Веднъж взела решение, тя внимателно разстла избраният комплект на леглото и влезе в банята. Трябваша ѝ само десетина минути под душа и още толкова за лек грим. Поколеба се само за миг дали да остави така, или да подсили бенката над горната си устна. Вярна на себе си, бързо избра второто – след като не можеше да я отстрани или прикрие изцяло, по-добре да я подчертае; да я превърне в акцент. Мнозина ѝ казваха, че така е по-чаровна. Не беше убедена, но бенката съществуваше – факт!

Докато сръчно закопчаваше блузата си, погледна към часовника на стената. Точността беше едно от качествата ѝ, затова трябваше да побърза. Дени автоматично подреди многобройните материали и пособия в дамската си чанта и я преметна през рамо, после грабна лаптопа си, огледа се изпитателно в огледалото до вратата и напусна дома си. Сравнително голямата и доста тежка дамска служебна чанта се наклони заплашително, когато се наведе да заключи входната врата. Още малко и аха-аха да се изхлузи от рамото ѝ, но Дени в последния момент успя да балансира без последствия. Тя не споделяше всеобщото схващане, че по-дребните на ръст жени трябва да носят по-малки чанти. Предпочиташе средно голяма многофункционална чанта и лаптоп, пред арсенал от няколко по-малки елегантни, с които трябваше да се накичи като коледна елха...

Когато влезе в залата за обучение, с радост установи, че беше първа. Обичаше тези моменти на самота, които ѝ даваха възможност непритеснявана от нищо и никого да се подготви: да включи лаптопа, да пусне тиха музика, да разпреди помощните материали, както и мислено да се обърне с въстъпителните си думи към курсистите. Днес те бяха ръководители на отдели в хотел, а темата беше: „Умение за успешно управление на персонала“.

Залата постепенно се изпълваше с хора. Мъже и жени между двадесет и пет и четиридесетгодишни се редяха пред предварително заредения минибар, наливаха си в чашите чай или кафе, някои вземаха от кроасаните и дребните сладки и се отправяха към свободните места. „И тези не правят изключение“ – помисли си Дени – „По-уверените и по-високостоящите в йерархията се ориентират към предните редове, а по-свитите се крият зад тях.“ Дени се изправи, спря музиката, изчака присъстващите да утихнат и започна:

– Здравейте! – усмихнато поздрави тя. – Аз съм Денислава Бърдарова, но можете да ме наричате Дени и ще водя вашето тридневно обучение на тема: „Умения за успешно управление на персонала“. През тези дни ще се опитаме да погледнем на нещата от друг ъгъл, ще разгледаме примери от практиката и ще обсъдим темите: „Ролята на мениджъра“, „Лидерски умения и професионално израстване“ и накрая – „Управление и мотивация на човешките ресурси“. За да бъде пълноценен курсът, е необходимо да се включвате активно, да изказвате лично мнение, да споделяте натрупан опит в практиката, както и, разбира се, да осъществяваме „обратна връзка“ помежду си. Само така ще има полза от обучението, което провеждаме. И така... въпроси?...

Точно като в училище, групата зашумя с разговори помежду си, но никой не зададе въпрос. Дени изчака още няколко секунди, после вдигна ръка над главата си, за да привлече вниманието към себе си и каза:

– И така – да започваме, но... преди това искам да ви помоля да изключите мобилните си телефони... – Повечето послушно извадиха телефоните си, а тя продължи: – Ще се разделим на четири групи от по пет души. Всички членове на групата ще обсъждат заедно зададената ситуация, като по един представител от всяка група, ще изложи и обоснове накрая взетото колективно решение. Моля, изтеглете си

задачите...

Първата задача беше еднаква за всички. Всеки от групата трябваше да начертае фирмената структура и определи мястото си в нея. Трябваше да посочи своите преки взаимовръзки към колегите в низходящи, хоризонтални и възходящи направления, след което да я сравни с другите от групата си...

Дени беше шокирана. Половината от присъстващите ръководители не познаваха фирмената структура изцяло, а само собственото си направление. Някои от тях дори не можеха да определят абсолютно точно мястото си в йерархията, а трети бяха начертали така взаимовръзките си, сякаш имаха право да се бъркат в решенията на други отдели. Ето защо нещата не вървяха гладко. Дени маркира в тефтерчето си някои констатирани слабости на управление, но не ги коментира, за да добие първоначално по-пълна представа за присъстващите.

Втората задача целеше всеки да се самоопредели към кой тип хора спада като ръководител, според стила си на поведение и подхода си на работа: лъв, маймуна, слон или делфин. Като второ условие, всеки трябваше да определи към кой тип хора спадат и останалите членове на групата. И при тази задача не беше нужно да си специалист, за да видиш явното разминаване между самооценка и оценка от другите. Сякаш тези хора не работеха заедно, не се познаваха, не разчитаха един на друг и дори не си вярваха. Почти всеки се беше затворил между „собствените си стени“ и „дърпаше конците“ към себе си. Дени отново използва тефтерчето си по предназначение. Отметката не беше ласкава.

Третата задача беше по-скоро игра за отпускане, в която присъстващите трябваше да се подредят във възходящ ред според рождената си дата и месец, но с условието това да стане, без да разговарят помежду си. Идеята беше да се види кой как действа в усложнена ситуация, както и отношението им един към друг в критичен момент. Когато даде „старт“, някои използваха мимики, други посочваха с пръсти, трети написаха своеобразни табели, а един от групата направо извади личната си карта. Беше приятно да гледаш как възрастни хора се забавляват като деца. „Малко развлечение не е излишно за никого“ – помисли си Дени и обяви: „Десет минути почивка. Десет минути! Не закъснявайте!“

Закъснели, разбира се, имаше и когато Дени обяви наказанието:

„Всеки закъснял да изпее песен“, провинилите доста се смутиха. От една страна тя трябваше да отстоява определеното наказание докрай, но от друга – разбираше, че трудно можеш да накараш сто и двадесет килограмов мъж да запее, ако не желае. Ловка в тези начинания, Дени бързо прецени ситуацията и допълни, че който не желае да пее, може да се откупи, като пусне пари в стъклената урна. „С парите от всички провинения ще се почерпим в края на обучението“ – обяви тя. Това решение беше прието възторжено от всички...

Много скоро дъното на урната се покри с монети. Свикнали повече да ръководят и да налагат мнението си, отколкото да се подчиняват, мениджърите не винаги се съобразяваха с поставените условия и предпочитаха да оставят лептата си в урната, отколкото да прекъснат връзката си „със света“, игнорирайки или „забравяйки“ молбата ѝ да изключат мобилния си телефон. Наистина беше въпрос на късмет, но след всяка мелодия на телефона, се чуваше и приятният звън на монети...

След края на една от почивките, Дени реши да провокира присъстващите, като ги накара да разкажат случка или ситуация на явно неподчинение на член от колектива, включващо констатация на грешката, осъзнаване и разбиране на последната, наложено наказание и аргументиране на решението за наказание от ръководителя.

Повечето от разказаните истории бяха стандартни и макар че носеха и криеха рисковете на съответните професии и последствията от тях, не ѝ направиха особено впечатление, защото Дени разбираше, че хората вършеха работата си машинално, без да влагат никакви особени усилия, без иновации на работното място и най-вече без съпътстващо желание, т.е. липсваше мотивацията у хората. Дени се канеше да премине на друга тема, когато видя вдигнатата ръка на закръглен мъж от третия ред.

– Аз съм главният готвач – представи се той. – Искам да разкажа една история от моята практика, в която случката е банална, но решението ми бе нестандартно и макар че това решение не се вписва в никакви правила, сигурен съм, че оказа своето точно въздействие върху работника.

Изведнъж жуженето в залата спря и всички наостриха уши.

– Една от моите готвачки направи супа. По време на готвенето не сложила сол. И я пуснала за сервиране. Последваха оплаквания от

гостите... Мнозина ще кажат: „Голяма работа, не сложила сол! На масите нали има солници!“. Голяма е, защото са приготвени триста порции супа, но най-вече е недопустимо, защото се подлага на съмнение имиджа на заведението, което е непрофесионално. След инцидента аз извиках готвачката за разговор „на четири очи“. Попитах я:

– Знаеш ли, че в супата се слага сол? – трябваше да съм сигурен, че разбира грешката си.

– Естествено... – малко пренебрежително отвърна тя.

– Тогава защо не сложи?

– Забравих.

– Ако беше опитала супата на вкус, щеше да разбереш, че си забравила!

– Случва се... – все още като на шега отвърна тя. Явно не приемаше грешката си насериозно.

– Мисля, че не осъзнаваш сериозността на пропуска си. Ние сме четиризвезден ресторант и това е абсурдно. Ще бъдеш наказана, но тъй като това е първо провинение, ще ти дам право на избор – глоба в размер на десет процента от заплатата ти или... – Станах и взех една чаена лъжичка със сол и я поставих пред нея на масата... – или да изядеш тази лъжичка сол... Ти избираш...

Отначало жената ме погледна недоверчиво, но след като се убеди, че не се шегувам, без колебание посегна към лъжичката...

Всички в залата зашумяха, обсъждайки случката. Дени изчака да премине първоначалната еуфория и подбирайки точно думите си започна:

– Шокирана съм от взетото решение. Не можеш да наказваш хората си по този начин. Това го няма в нито един кодекс. Противозаконно и нехуманно е. Може би не е толкова вредно за здравето, но просто не може така...

– Но наказанието оказва своето въздействие. Тази жена работи вече петнадесет години при мен; от години сме приятели и най-важното е, че не допусна повече нито една грешка оттогава...

В този момент в залата отново прозвуча мелодия от мобилен телефон. Всички затърсиха с поглед „виновника“. По ирония на съдбата звънеше телефонът на главния готвач.

– Е, да донеса ли една лъжица сол... или ще изядеш мобилния си? – попита Дени с иронична усмивка...

СПИРКА

Гледам след него. Отива към спирката. Старият картонен куфар се поклаща в ръката му. Поглеждам за кой ли път часовника си – сякаш може да ми го върне. Остава още почти час до автобуса, по-точно още петдесет и шест минути, но той продължава към спирката. Крачи бавно, не се обръща назад. Бясна съм му. Шокирана и изненадана, а мислех, че го познавам, че зная всичко за него... „Майната му!“ – толкова съм му бясна!..

Това е съпругът ми – вече бившият. Току-що ме напусна. Просто си събра нещата и си тръгна. Не мога да повярвам, че го направи. Не сме се карали, дори не си спомням откога. Винаги съм си мислила, че ако някога се разделим, аз ще го напусна. И това не познах...

Защо не го напуснах, когато можех ли? А защо да го напускам? Беше от добрите момчета. От тези, които не впечатляват с нищо момичетата, но на които можеш винаги да разчиташ... и за които момичетата се женят, след като се налудуват с лошите момчета...

Вече почти е стигнал до спирката. Остава му още малко. Ще остави куфара в краката си, точно както правеше едно време със служебното си куфарче, когато ходеше на работа, а после ще извади и запали цигара. Ще се обърне и ще помаха. Поглеждам часовника си – остават още петдесет и една минути. Тази цифра прави някакъв паралел в блуждаещите ми мисли и аз изведнъж осъзнавам, че се познаваме с него от петдесет и една години. Виждам как пали цигара – поне това познах. Нещо ми подсказва, че този път няма да се обърне и няма да помаха – вече не! Вече сме разделени, раз-де-ле-ни... Ще трябва да свикна с това...

Като си помисля само – петдесет и една години! Знаем се още от детската градина. Винаги ще си спомням малкото къдраво момченце, което дърпаше плитките на момиченцата от групата (**дърпаше и моите**, разбира се) и викаше с цяло гърло: „Някой иска ли сладък червей?“. Сладкият червей представляваше бонбон „лакта“, **старателно разточен** между дланите, подобно на пластилин и придобил издължената форма на гъвкава сламка за безалкохолно. Последният се поклащаше досущ като жив, а и на цвят беше такъв. Момичетата се дърпаха гнусливо и пицяха, като се преструваха на отвратени и обидени, а той навираше импровизирания сладък червей в лицата им и приканваше: „Кой

иска сладък червей?”...

След детската градина пътищата ни се разделиха, но не задълго. В прогимназията отново бяхме в един клас. Не си обръщяхме особено внимание – по точно аз не му обръщах внимание – тогава ние, момичетата, се интересувахме основно от батковците в горните класове. Понякога, в междучасията, усещах погледа на замечтаните му очи, в които съзирах интерес най-вече към набъбващите форми под фланелката ми, но още щом се обърнех към него, той отместваше „безразлично“ погледа си в друга посока. И, **макар че се поздравявахме и разговаряхме**, никой от нас не направи първата крачка за нещо повече...

Когато в края на последната година се реши да ме покани за негова дама на бала, вече беше твърде късно – бях дала съгласието си на друг. Сякаш още чувам тежката въздишка в слушалката (дори не се реши да ми предложи лице в лице, а по телефона!). Отказах, без да давам обяснение. Сам си беше виновен – щом ме е искал, можеше да побърза. През следващите няколко месеца само си кимахме и се чувствахме доста неловко при случайните ни срещи. После той изчезна за две-три години. Тогава бях сигурна, че всичко е свършило, че съм го забравила...

Оказа се, че не съм. Късо подстриган, издължен и видимо възмъжал – накара сърцето ми да трепне от изненада. Не ме забеляза. Това провокира женското ми любопитство – трябваше да проверя. Знаех къде отива – към спирката и минах напяркo. Среcessнахме се „случайно“ на метри от нея – същата тази спирка, която ни събра по-късно. Изненадата беше пълна и неочаквано приятна: пълна за него и неочаквано приятна за мен – явно беше загърбил миналото. Не ми се сърдеше. Нещо повече – прочетох радост и още нещо в очите му. Не се качи на автобуса. Не се качи и на следващия. Имахме толкова да си разказваме...

Погледнах часовника си отново. Оставах още тридесет и три минути. Вдигнах поглед към спирката. Все още беше там в очакване на автобуса, облегал по стар навик небрежно гръб на колоната... Предложи ми да се омъжа за него преди тридесет и три години на същата тази спирка, до същата тази колона. Така да се каже, докато чакахме автобуса. Наистина не беше много романтично, но той си беше такъв – не „сваляше звезди“ на момичетата, а само им ги посочваше. Казваше, че за останалото трябвало да се досетят сами. Колко ли пъти сме оти-

вали и сме се връщали по този път заедно, а ето че сега отива сам... А може би и завинаги. Все още не го вярвам и си мисля, че може би е една от шегите му. Шегите му са били винаги малко странни, а изражението на лицето му сериозно, когато ги казва. Така човек никога не беше сигурен наистина ли се шегува, или не, поне, докато не избухне в смях...

Мислех, че го познавам. Мислех, че когато човек живее толкова години заедно с някого, знае всичко за него – за навиците му, за живота му. Мислех, че ми е простил (за малките грешки), а се оказва, че съм се лъгала. Но най-вече не разбирам – защо точно сега, сега, когато от години съм... примерна (това дори на мен ми прозвуча вулгарно).

Остават още двадесет и осем минути до автобуса... Бях на двадесет и осем, когато му изневерих за първи път. Вече бях родила синовете ни. Времето, прекарано въкъщи ме беше изнервило до краен предел. Усещах вътрешна разруха. Чувствах, че затъпявам с всеки изминат ден, чувствах, че... няма значение какво чувствах. Зная, че звучи като формално оправдание, като клише, но наистина беше така. Искях нещо ново, нещо, което поне за малко да ме изкара от това скучно и еднообразно ежедневие, нещо да ме разведри и освежи...

„Нещото“ се появи случайно и ненадейно, като повечето неща в живота – младият лекар-педиатър. Хареса ми отношението му към децата ми, към болния ми син (**оказа се обикновена настинка**). Хареса ми, как сърцето ми трепна, когато ме огледа по мъжки, хареса ми вниманието, което прояви към мен... Сега, като се замисля, май бях „узряла“ да харесам всичко, извън всепоглъщащото еднообразие, в което бях затънала...

Връзката беше бурна, кратка и отрезвяваща. Скоро усетих, че бях просто новото му завоевание, което обаче трябваше да си знае много точно мястото. Скъсахме. Аз скъсах или поне така ми се искаше да бъде...

Вгледах се отново във фигурата на спирката. Все още изглеждаше в отлична форма и хващаше око. От това разстояние годините не му личаха. В такива моменти винаги съм се питала: „А дали той ми е изневерявал?“. Така и никога не разбрах, но ако го е правил, е било изключително дискретно – типично в негов стил – мълчаливо, неангажиращо и по своему лоялно (последното звучи най-малкото странно), но така го чувствам...

Между двадесет и осмата и тридесет и деветата си година му изневерих девет пъти. От морална гледна точка и аз съм шокирана, дори че си го признавам, но истината е, че всичко това го знае само още един човек – най-добрата ми приятелка, а тя умее да пази тайни – поне женски. Винаги ме е прикривала и винаги ми е помагала – тя е моят ангел-пазител, но и моята будна съвест, която определено не поощряваше постъпките ми. Двете бяхме изключително дискретни и внимателни. Мисля, че само с третия – адвоката, той като че ли усети „промяната“, но или не беше абсолютно сигурен, или прекалено много държеше на мен и семейството си, за да прави сцени, когато „случайно“ се налагаше да закъснея повече. Когато се прибирах от „поредното късно заседание или фирмено парти“, най-често мълчеше или ми отговаряше вяло и едносрично. Преживените емоции и възбудата ме караха да скрия чувствата си зад словесна тирада, усещах се, че говоря въодушевено в повечето случаи празни приказки, но той така или иначе почти не участваше в разговора, сякаш не говорех на него или самата тема не го засягаше. В очите му съзирах тъга (може би гузната ми съвест я съзираше), но той никога не отвори дума в тази насока. Свикнах да си мисля, че просто не е в настроение или поне ми се искаше да е така. В такива моменти си обещавах, че това е за последно, че той не го заслужава, но после... явно Господ беше на моя страна – проверяваше ме, като ме изкушаваше отново и отново с поредното „лошо“ момче, но и ме пазеше старателно... Естествено, не спазвах обещанието си.

Още само четиринадесет минути. Това ми напомня за друго. Преди четиринадесет години бях близо месец в болницата за операция. Получих усложнение – женски болести. Дали от системите, или от промяната – напълнях с цели десет килограма. Когато излязох и се възстанових, направих всичко възможно да вляза във форма – глад и какви ли не диети, но успях да сваля само няколко килограма, и то временно. За целулита и „портокаловата кожа“ не ми се говори – ужас, а бях само на тридесет и девет...

След тридесет и девет изведнъж станах примерна. Не беше по моя „вина“. Флиртовете и закачките намаляха драстично, а мъжките предложения направо секнаха. След няколко неуспешни и жалки опита реших, че вече съм взела своя пай от живота – „оттеглих се с достойнство“...

Часовникът тиктакеше неумолимо. Оставах само пет минути до автобуса. Пет минути – часът на истината и... последната надежда. Може би щеше „изпусне“ автобуса – както едно време. Може би щеше да се върне и всичко щеше да се окаже шега – една от неговите странни шеги...

Стоя до прозореца вече почти час. Краката ми са изтръпнали, а очите ми се замъгляват от взиране в далечината, но не мърдам – чакам знака: да се обърне, да помахва, да пропусне автобуса, а защо не и да се върне...

Автобусът забавя ход и спира. Спирката се оживява за миг. Няколко души слизат и се отправят в различни посоки, но мен ме интересува само една фигура – тази до колоната. Тя се навежда, взема куфара си от земята и се качва по стъпалата на автобуса. За миг затварям уморените си от взиране очи, като шепна: „Моля те, Господи, моля те!“. Когато ги отворя, автобусът вече го няма. Спирката е празна...

В този момент се чувствам като спирката – стара, олющена и празна. Настроението ми е „под нулата“, а в главата ми все още звучи въпросът: „Защо ме напусна? Защо точно сега?“. Отпускам се на стола до прозореца. Чувствам се излъгана, съсипана и захвърлена. Имам чувството, че главата ми всеки момент ще се пръсне на малки парчета от безбройните мисли, които препускат във всички посоки. В този момент си спомням една от шегите му: „Мъжете и жените трябва да се развеждат в края на живота си. Човек идва на този свят свободен и така е редно да си отиде“. Нещо подобно... Дали пък не е заради това?

Не зная колко време е минало, а и вече не ме интересува. Отивам до телефона. Вдигам слушалката. Трябва да ѝ се обадя. Само тя ще ме разбере – най-добрата ми приятелка – моят дългогодишен слушател и изповедник. Нали за това са приятелите, за да ти помогнат в труден момент, за да те изслушат и утешат. Звъня. Едно, две, три... седем повиквания. Вече се каня да затварям, когато вдига слушалката. Задъхана е:

– Ало?

– Той ме напусна. Напусна ме... – изричам на един дъх аз. Тя сякаш не разбира за какво говоря и не реагира. Мълчи. Каня се да попитам: „Чуваш ли ме?“, когато отново чувам гласа ѝ тих и някак далечен:

– Зная...

В първия момент не схващам и повтарям учудено: „Знаеш?“

После женската ми интуиция ми подсказва отговора:

– При... тебе е... нали? – питам по-скоро импулсивно, отколкото за потвърждение.

– Да. Съжалявам... Аз ... Ние... – не довършва. Вече всичко ми е ясно...

Тишината е страшна и безкрайна. Тишината блъска в тъпанчетата на ушите ми и колкото и да е странно, я чувам все по-силно. Стоя като ударена от гръм. После изпускам слушалката на пода. Не я вдигам – не ме интересува. Погледът ми блуждае. Попада на спирката. Един автобус тъкмо потегля.

Старата спирка остава отново празна – празна като душата ми. Погледът ми търси до болка познатата фигура, но нея отдавна я няма. Постепенно осъзнавам, че празната спирка – това съм аз, а той – той е слязъл на друга спирка...

ТЕОРИЯ НА ПРАКТИКАТА

Бях едва тригодишна, когато почина дядо ми. Седнала в скута на баща ми и явно напълно неосъзнавайки ситуацията, зададох най-нелепия, но естествен детски въпрос в живота си:

– Тате, а дядо кога ще се върне вкъщи? – Спомням си, че очите на баща ми се навлажниха и той ми отговори с променен глас:

– Никога, моето момиче... Там, където отиде, хората не се връщат...

– А тогава защо отиде? – с искрена почуда в гласа продължих аз. Баща ми ме прегърна по-силно и каза:

– Той си отиде завинаги от този свят, а ние само го изпращаме... Опитай се да го запомниш такъв, какъвто беше – другото не е важно...

Мисля, че тогава нищо не разбрах от отговора му – нито къде отива дядо, нито защо отива и още по-малко защо няма да се върне. Единственото, което помня от онзи тъжен ден е, че всички хора бяха скръбни, а някои дори плачеха. Никой не искаше да си играе с мене, а аз, като наказана, трябваше да пазя тишина и да стоя мирна. Не зная дали съм успяла, но помня, че денят ми се стори ужасно дълъг, скучен и неприятен...

Мина доста време, преди да разбера защо хората напускат този свят, преди да осъзная неизбежността на това събитие и най-вече да почувствам с пълна сила, че и аз един ден ще ги последвам. Когато си дете, всичко изглежда по-различно, а после идва ред и на въпросите. На някои получаваеш отговорите наготово, на други – сам си отговаряш, но има и такива, на които никой не знае отговора. Това не означава, че няма отговор, а просто, че или можеш да се откажеш, или да започнеш да търсиш отговора. Така започнах и аз...

Още като ученичка ми хрумна, че след като сравнително точно може да се изчисли кога ще се роди един човек, то би трябвало да може да се изчисли и колко време ще живее този човек. Бях добра по математика и започнах с изчисленията. За целта посетих местното гробище и записах стотици дати от надгробните камъни. Наивната ми идея беше да достигна до някакъв обобщаващ коефициент, чрез който да се изчислява продължителността на живота. Това се оказа голяма глупост, защото бях пренебрегнала факта, че не знаех нищо за тези хора, както и за причината на смъртта им – естествена, насилствена, следствие на болест или злополука. Разбира се, получих някои кое-

фициенти, но те отразяваха по-скоро средната продължителност на живота при мъжете и жените, отколкото отговорът на въпроса, който ме вълнуваше: „Колко точно ще живее даден човек?“. Този първи неуспех не ме отчая, а ми даде нови сили в търсенето, хвърляйки ме в друга посока.

Издирих и систематизирах десетки родословни дървета на познати и непознати с единствената цел да открия някаква зависимост и пропорционалност между членовете от едно родословно дърво и най-вече някаква закономерност помежду им. Определено имаше доста точни попадения и наистина се появи някакъв лъч в тунела, но той беше толкова слаб и размит, че скоро изоставих и тази „прекрасна“ идея. Във времето постепенно преминах през още няколко напълно безуспешни опита, но това ме направи само по-силна, защото съм доста упорита по природа. Вече бях учителка по математика и физика, когато свързах следващото си „велико“ хрумване с всеизвестната формула на един от моите кумири – Алберт Айнщайн. Както всички знаем, енергията „Е“, която аз приех като продължителност на живота, е равна на масата на тялото (в случая нашето тегло), по скоростта на квадрат (брой на ударите на сърцето в минута, т. е. пулса). След математическо преобразуване на еквивалентните величини и допълнително включване към изчисленията на стойността на земното притегляне и коефициентите за пол, се получи една наистина обещаваща формула. Резултатите от нея се оказаха повече от добри, но за съжаление относително точни към реалността. Казвам относително, защото, макар и достоверни, тези данни трудно можеха да бъдат проверени при починалите, а някои от параметрите при живите – като пулс и тегло, се променяха във времето. Това означаваше, че макар и моето изчисление в повечето случаи да беше много точно, все пак беше вярно само към момента на изчисляването. С времето човек се променяше, параметрите му също, а това водеше естествено след себе си и до друг резултат. С други думи, тази нееднозначност на отговора не ме устройваше. Налагаше се да продължа да търся...

През годините преработих доста формули и използвах различни методи, като се опитах да създам алгоритъм, подходящ или по-точно отразяващ в някаква степен човешкия живот като ритъм. Опитах да се абстрахирам от наложените рамки на живота и започнах да го разглеждам като биологичен цикъл без типичната човешка емоцио-

налност. Това ме накара да се спра за по-дълго на една друга формула, открита от друг мой кумир – Леонардо да Винчи – формулата за „златното сечение“ или, т. н. божествена пропорция. Същността ѝ е следната – две числа са в зависимост златна пропорция, ако отношението на по-голямото към по-малкото е равно на отношението на сбора им към по-голямото. Това отношение в числена стойност е приблизително равно на 1,618. Тази числена стойност при мъжете е приблизително 1,625, а при жените е малко по-неточна – 1,6. Доказано е, че златното сечение се среща в природата навсякъде и има своята невероятна визия. За отговора на въпроса, който търсех, нещата стояха така: Представете си една отсечка. Нека тя е разделена на две неравни части. Ако бележим началото на отсечката с рождената си дата, средната отметка, дележа отсечката на две неравни части в момента на изчисление, а края на отсечката – с края на живота си и отношението между тях е в златна пропорция, то вече знаем отговора на въпроса. Не е трудно да се досетите, че след като направих нужните изчисления за хора, вече приключили земния си път, добих представа как да намеря търсената „дата“ за живите. Всичко това на теория се оказа твърде лесно, но и тук имаше един малък недостатък – ние не знаем къде точно се намира средната отметка към момента на изчислението, за да я „придвижим“ до отношението „златно сечение“. Ето, тази малка подробност в последиствие ми отне години изчисления. Няма да разказвам колко пъти съм променяла това отношение за различните индивиди и колко пъти съм повтаряла това пресмятане, за да съм сигурна, че не съм допуснала грешка в изчисленията си. Имаше моменти, когато бях на ръба да се откажа, но вродената ми упоритост в крайна сметка надделяваше...

Един ден просто се случи. Най-после формулата доби завършен вид и можех с точност да изчисля и предскажа „датата“. Както се казва: „Слънцето изгря и в моя прозорец“ – получих желанния резултат! Оставаше ми само да направя необходимия брой изчисления, за да мога статистически да подкрепя твърдението си. Вярвах, че ще се справя – все пак по-трудното беше отминало. Изчислих „датата“ за всички мои роднини, колеги, познати – всички, за които се сетих и имах нужната информация. Но съзнавах, че не беше достатъчно – статистиката искаше още. Странна наука е статистиката – точна и безкомпромисна – и да искаш, и да не искаш – трябва да се съобразяваш с нея. Последният напън – използвах цялото си въображение и свободно време, но кол-

кото по-малко оставаше, толкова по-трудно ставаше. Защо ли? Ами не можеш просто да срещнеш някого на улицата и уж между другото да го попиташ: „Колко килограма си и какъв е пулсът ти?“, а в добавка да поискаш информация на колко години са починали родителите му, както и техните родители...

Времето минаваше – навърших петдесет и седем. Все по-често се питах: „Ще успея ли?“ Питах се, не защото не бях убедена в правотата си, а защото ми оставаха само две години и три месеца. Бях сигурна в „датата“ си – бях си я изчислявала стотици пъти. Не грешах – аз знаех точно какво ме очаква – по-точно, мислех, че съм разгадала бъдещето си...

Това, което не знаех и не можех да предположа, се оказа масивен инсулт. От три месеца съм парализирана изцяло. Не мога да движа тялото, ръцете и краката си. Не мога да говоря, не мога да пиша, дори не мога да се усмихна, макар че не ми е до смях. Не зная дали ще се оправя някога и дали ще проговоря въобще. Зависа изцяло от грижите на роднините си... Всъщност, наистина ли успях? Зная нещо, което не мога да изрека, да напиша, да покажа. От три месеца дори вече не съм сигурна, че съм успяла, защото все повече осъзнавам факта: „Какъв успех е това да прекараш живота си в изчисления кога ще дойде краят ти и с какво въобще ми помогна това и заслужаваше ли си целият този труд, цялата тази посветеност?“

Остават ми още две години. Може би най-късите на теория, но най-дългите на практика...

Каква ирония – години наред изследвах теорията, а ме победи практиката...

ТЕРАПИЯТА

Беше един от онези безлични съботни дни, които тя отделяше за шопинг-терапия, а аз – аз мразя всякакъв вид терапии. Не мисля, че имам нужда от тях и не виждам защо друг трябва да ти казва какво трябва да направиш, какво си искал да кажеш и как си щял да се почувстваш по-добре, ако се разтовариш например с една шопинг-терапия. Да, ама не. Влизаме от магазин в магазин, ходим от щанд на щанд в търсене на нещо. За себе си аз не съм сигурен, че зная какво търсим и все по-често се питам: „А дали тя знае?“

Беше един от онези прекрасни съботни дни, в които се чувствах свободна, щастлива и окрилена. Имах нужда от тази шопинг-терапия и съм сигурна, че и той също имаше нужда от нея. Влизахме от магазин в магазин, ходехме от щанд на щанд и търсехме идеалното допълнение за мига. От време на време поглеждах към него. Отнесения му поглед се плъзгаше по витрините и щандовете, но не се спираше на нищо: „Какво ли се крие във въображението му? Само ако можех да погледна за миг...“

Мислех си за онзи ден, преди седмица, когато терапевтът ни каза да правим нещата заедно – да споделяме и общуваме повече помежду си. На колко ли двойки го е казвал преди нас – сигурно на стотици. Може би на всички казва едно и също, прибира им парите, а будалите продължават да се пържат в собствен сос. Този човек е мошеник. Сякаш го виждам и сега пред себе си – слуша спокойно, драска нещо в тетрадката си, а после прави „откритието на века“ – „Вие имате проблем!“

Мислех си за онзи ден, преди седмица, когато терапевтът ни каза да правим нещата заедно – да споделяме и общуваме повече помежду си. Прав беше. Откакто започнах да говоря, се чувствам по-добре – мислите сами се подреждат в главата ми, а нещата стават сякаш от само себе си. Това ме разтоварва и ме кара да вярвам, че сме тръгнали в правилната посока. Този човек е невероятен. Сякаш го виждам и сега пред себе си – слуша спокойно, пише нещо в тетрадката си, а после намира решението. Как ли го прави?

Поглеждам с крайчеца на окото си към нея. Прекрасна е – чаровна, стилна, грациозна. Сякаш не върви, а се плъзга. В едната си ръка държи дамската си чанта, а другата е мушнала в моята ръка. Усещам то-

плината ѝ, усещам дръзките преценяващи погледи на мъжете, с които се разминаваме: „Гледайте, с това ще си останете!“

Поглеждам с периферното си зрение към него. Красив е – атлетичен, строен, елегантен. С едната си ръка небрежно е бръкнал в джоба на панталона си, а с другата държи моята ръка. Усещам топлината му, силата, увереността. Сигурна съм, че жените, с които се разминаваме, го изпиват с очи, но той е мой – нека ми завиждат...

От известно време само говори – не сварва да си поеме въздух. Какво ѝ става? Кой, какво, на кого и как го е казал. Гримасите се сменят една след друга в имитация на поредната приятелка. Лицето ѝ е одухотворено и ведро – явно това ѝ доставя удоволствие...

От известно време мълчи. Какво му става? Не ми отговаря, а само кима от време на време с глава, най-вече откакто заговорих за Ели. Зная, че не я харесва особено. Какво пък – не е длъжен да харесва всичките ми приятелки. По-добре да сменя темата...

Тук трябва да се разделим. Всеки ще търси подарък за другия. Ще се изненадваме взаимно – още една приумица на терапевта...

Тук трябва да се разделим. Всеки ще търси подарък за другия. Ще се изненадваме взаимно – още една от невероятните идеи на терапевта...

Не е лесно. Уж я познавам, а не зная какво да ѝ купя. По-лошо, дори нищо не ми хрумва. Погледът ми блуждае безмислено. Що за идиотска задача – „нещо за мига“. Само психясал психоаналитик може да измисли подобна глупост. Дано да намеря нещо – нещо за мига. Моля те, господи, нека намеря нещо...

Не е лесно. Уж го познавам, а не мога да реша какво да му купя. Има толкова много неща, които мога да взема. „Нещо за мига“ – отлично казано. Само професионалист-психоаналитик може да даде такава великолепна идея. Това е шансът ни – дано да се справя...

Не сме правили секс близо пет месеца. Скарахме се. Дори не си спомням за какво. Тя ми обърна гръб, аз ѝ обърнах гръб. Никой не се извини. Това продължи и на другия ден, и на по другия ден, и през цялата седмица. Стана месец, после втори и така до днес. Не мога да повярвам, че се съгласих да ходим на психоаналитик...

Не сме правили секс от пет месеца и два дни. Скарахме се. Може би не бях напълно откровена тогава, но жените имат право на своите малки тайни, нали? Не заслужавах такава реакция. Аз му обърнах

гръб, той ми обърна гръб. Никой не се извини. Това продължи и на другия ден, и на по другия ден, и през цялата седмица. Стана месец, после втори и така до днес. Добре, че се съгласи да идем на психоаналитик...

Минавам през щанда за дамско бельо. Идеята само изглежда добра. Все нещо няма да „оцеля“ – я цвета; я номера или модела – сега не е време за експерименти. Ако ъ е малко – ще каже, че не я познавам; ако ъ е голямо – ще каже, че я мисля за дебела. Ще се прецакам във всички случаи. Продължавам нататък...

Минавам през щанда за мъжко бельо. Идеята само изглежда добра. Познавам вкуса му и мисля, че ще се справя отлично, но се спирам навреме. Мъжете не обичат да им подаряват „парцали“ – сега не е време за експерименти. Ще се усмихне, дори ще благодари, но съм сигурна, че няма да се впечатли. Продължавам нататък...

Обиколих целия МОЛ и все не мога да реша. Хрумна ми – ще ъ купя колие! Златно, за да ъ покажа колко много означава за мен. Дори да е скъпо – парите нямат значение. Ще бъде малко, но фино, за да не си помисли, че откупувам грехове (не съм виновен). Ще бъде красиво и нежно – също като нея. Ще бъде нещо като „троянски кон“ – ще я плени завинаги, но ще ъ напомня защо се наложи да стигнем до психоаналитик. Ще бъде... Стига! Купувам го!. Решено.

Обиколих целия МОЛ и все не мога да реша. Хрумна ми. Ще си купя бельо. Ще го сложа за „мига“, а подаръкът ще бъде самата аз. Ще бъде хубаво и само за него, за да му покажа колко много означава за мен. Дори да е скъпо – парите нямат значение. Ще бъде деликатно и съблазняващо, за да види какво губи, но и да усети колко много го желая. Ще бъде нещо като „троянски кон“ – изрязано, за да провокира желание и загадъчно, за да не може да ми устои. Тогава ще видим трябва ли ни психоаналитик. Ще бъде... Стига! Купувам го! Решено.

Отивам към изхода. Нея още я няма. Чакането за първи път не ме дразни. Когато се появява в далечината, осъзнавам, че ми е липсвала. Оглеждам я. Нищо не носи, освен дамската си чанта. Сигурно е вътре – „нещото за мига“. Какво ли е?

Отивам към изхода. Той вече е там. Дали съм закъсняла? Не изглежда ядосан. Гледа към мен, чака ме – осъзнавам, че ми е липсвал. Оглеждам го. Нищо не носи в ръка. Сигурно е в джоба на самото му – „нещото за мига“. Мисля, че се досещам какво е...

Излизаме от МОЛ-а. Ръката ѝ отново е в моята. Чувствам се уверен и изпълнен с енергия, но интуицията ми подсказва да не повдигам темата за подаръка. Ще изчакам до довечера...

Излизаме от МОЛ-а. Ръката му държи моята. Чувствам се сигурна и защитена. Любопитна съм, но интуицията ми подсказва да не повдигам темата за подаръка. Ще изчакам до довечера, а може би ще започне той?

Лежим един до друг. Не зная колко време е минало, а уж трябваше да усетя мига. Опаковката от подаръка ѝ, лежи забравена на пода. Тя е до мене. Обсипва лицето ми с целувки. Косата ѝ нежно ме гъделичка, а гърдите ѝ потрепват над моите. Притискам я плътно до себе си. Вече няма да я изпусна. Усещам нов порив на възбуда. Тя също го усеща. Навлизам отново в тайнството на женския свят. Затварям очи и политам. Постепенно всичко губи очертание и бързо се отдалечава нанякъде. Тя е всичко за мен. В този миг ставаме едно цяло...

Лежим един до друг. Не зная колко време е минало, а уж трябваше да усетя мига. Изящното колие блести на врата ми. Той е до мене. Обсипвам лицето му с целувки. Косата ми е разпиляна, а гърдите ми нежно докосват неговите. Притиска ме до себе си. Усещам мускулестото му тяло, усещам и още нещо. Усещането ми харесва – желае ме. Тялото ми сякаш се разтапя. Мъжкото начало навлиза в женската ми същност. Затварям очи и политам. Светът губи очертание и бързо се отдалечава нанякъде. В този миг ставаме едно цяло...

Мигът се слива в едно, едно ново начало...

ТОЧКАТА

Юлиана Точкова оглеждаше лицето си всяка сутрин. Изучаваше го търпеливо, като обръщаше внимание на всеки един детайл поотделно. По изграден и отработен ежедневен навик обръщаше увеличителното огледало към себе си и първо бавно изследваше гладката кожа на челото си. Засега нямаше от какво да се притеснява. Следваха веждите – от време на време някое косъмче, своеволно тръгнало в погрешната посока, изхвърчаше безкомпромисно. После погледът ѝ се спираше върху клепачите, миглите, очите и все още незабележимите бръчици около тях. Следваше въздишка, и ... толкова. Ако нещо наистина дразнеше Юлиана, това бяха „точките“ – както ги наричаше тя. Всъщност, точките бяха най-обикновени лунички – множество жълто-кафяви петънца, осеяли като звезди лицето ѝ. Тези малки пигментации не само, че не намаляха през пубертета, но като че ли се групираха в причудливи съзвездия, променяйки местоположението си, в зависимост от гримасите, когато се смееше, сърдеше или просто разговаряше. В действителност, „точките“ ѝ отиваха – правеха я по-чаровна и интересна, а в комбинация с живите ѝ закачливи очи, лицето ѝ изглеждаше още по-одухотворено. „Уф, тия точки...“ – завършваше обикновено разходката по лицето си Юлиана и се потапяше в делничните си занимания.

Дали заради луничките, или заради фамилията си (а по-вероятно заради комбинацията от двете), но всички съученици още от прогимназията я наричаха Точката. Вярно, че в класа им имаше още едно момиче с името Юлиана и трябваше някак да ги различават, но това не променяше факта, че нея я наричаха „Юлето“, а тя си остана „Точката“. Ех, ако не бяха луничките по лицето ѝ, може би никой нямаше да обръща такова внимание на фамилията ѝ, а оттам и на доста неприятния за нея прякор.

Своята неприязън към луничките, породили обидното ѝ прозвище, Юлиана прехвърли и на понятието „точка“ във всичките му аспекти, а те не бяха никак малко и съпътстваха целия ѝ съзнателен живот: В детската градина за награда – червена точка; в математиката – начална и крайна точка, пресечна точка, отправна точка; във физиката – опорна точка, точка на пречупване; в химията – точка на топене, на кипене, на замръзване и какви ли още не точки. По всичко изглежда-

ше, че няма тема, която да се подхване и да не присъства поне една проклетата точка! Някои от точките дори си имаха собствени имена; в повечето случаи идентични с това на откривателя им, например точка на Лагранж... Медицината също не оставаше назад – изобилстваше от точки, чиито наименования звучаха направо абсурдно. Как ви звучи: ПМ57 – точка за облекчаване на състоянието при хемороиди, намираща се на задната част на прасеца, точно където се свързват мускулът и сухожилието?! Ужас! Сякаш е кодово название с гриф „Строго секретно“, а всъщност – една нищо и никаква точка. А когато за пръв път чу за акупунктурата – алтернативното лечение с точкова терапия – Юлиана направо онемя... Уф, пак тия точки...

Ако не бяха точките по лицето ѝ може би нямаше да се сепва постоянно при произнасянето на тази омразна дума в случайните разговори с приятелите си. Може би нямаше да сънува точки във всички цветове, размери и ситуации – просто щяха да я оставят на мира. Но не. Кошмарите сякаш нямаха край. Като излезли от „матрьошка“, точките постепенно се смаляваха и аха-аха да се изтърколи и последната, но това никога не ставаше, а поредната пръкнала се точка сякаш се появяваше от нищото и ѝ се надсмиваше беззвучно. Понякога тези малки противни петънца приемаха такива размери, сякаш искаха да я притиснат и дори смажат. Тя се събуждаше потна и задъхана с пресъхнали устни и застинал в гърлото ѝ вик.

Юлиана искаше да забрави за луничките си, да забрави фамилията си, да забрави за всички точки, които ѝ напомняха най-вече за грозния прякор. Но как да стане това, когато дори в новините ежедневно се споменаваше поне по една „гледна точка“ или някоя „гореща точка“ от планетата Земя. Ден след ден точките се наслагваха като многотоchie в съзнанието ѝ, което макар да ги филтрираше и отсяваше, винаги ги подреждаше в някаква причудлива точкова система без начало и без край, водеща до ... точкофобия...

Един ден просто се случи. Запозна се с Исмаил Ноктанов – състудент от университета. Младежът явно я хареса от пръв поглед, защото не изчака дори два дни и я покани на среща. Неговият весел нрав, непринуден смях и безкраен ентузиазъм в комбинация с изключително позитивното отношение към житейските проблеми я плениха тотално. Дори малките съмнения, които таеше към момчетата още от детските си години и най-вече към техните неуместни шеги и обиди, се

изпаряваха веднага, щом видеше неизменната му усмивка, а фактът, че беше готов да преобърне света, но да я накара да се усмихне, я караше да се чувства специална. Юлиана се влюбваше, макар че все още не го признаваше дори пред себе си...

След три седмици вече бяха неразделни. Излизаха заедно по купони, на дискотека или кино, а най-често просто си говореха, усамотени на някоя пейка. След едно студентско парти Исмаил я изпрати до квартирата. Не бързаше да си тръгва както обикновено и сякаш събрал смелост я прегърна. Юлиана усети целувката му върху устните си. После още една и още една, и още една. Вече не ги броеше. Целувките му заваляха като дъжд от дълго задържан дъждовен облак. Целуваше я по устните, бузите, очите и върха на нослето. Целуваше я навсякъде, сякаш искаше да целуне всяка луничка поотделно. Юлиана за първи път осъзна, че луничките-точки вече не са онзи кошмар, онзи надвиснал Дамоклев меч, който тровеше всеки миг от живота ѝ, а бледа следа, пометена от премаляващата топла вълна на възбудата...

Тази нощ Юлиана забрави за точките, за комплексите, за фамилията си, за целия точкуван свят. Нищо нямаше значение... Всичко беше ново и различно... Но, когато беше сигурна, че всички точки ще останат в миналото, че се е освободила завинаги от неприятната точкофобия, се появи една нова точка – още по-гореща, по-завладяваща, скрита в нея, ниско долу – точката Же...

Точката Же преобрази, не! направо преобърна представите ѝ – накара я да изпита такова щастие и удоволствие, каквото до момента не беше усещала... „Значи все пак между всички ужасни точки имало и една прекрасна...“ А когато след време Исмаил коленичи пред нея и я попита, дали иска да се омъжи за него, Юлиана осъзна, че скоро ще се освободи и от последната кошмарна точка – „омразната“ си фамилия...

Някои неща стават само по филмите и само там има щастлив край. Понякога съдбата си прави странни шеги. Когато в навечерието на сватбата, Юлиана с усмивка заяви, че с радост ще промени фамилията си от Точкова на Ноктанова, Исмаил я погледна някак и странно, и невярващо:

– Не съм ли ти казвал? „Нокта“ на турски е точка... Така че... до тук с промените...

ЦЕНАТА

- Всеки човек има цена – прекъсна тишината Боян.
- Какво точно искаш да кажеш? – не се стърпя Петя.
- Ами това, което казвам – всеки човек си има цена – като стоките в магазините, т.е. може да бъде купен. Остава само да му прочетем „етикетчето“, а после естествено да заплатим определената цена... и край.
- Не можеш да разглеждаш хората като стока. Те са живи същества...
- Живи, но продажни... за повечето дори можеш да се пазариш за цената – отново я прекъсна Боян.
- Не слагай всички под един знаменател. Не всички се продават за пари.
- Пари ли? Не съм споменавал пари, а само цена... Да видим – едно малко дете можеш да купиш с бонбон или шоколад, по-голямото можеш да купиш с някаква играчка. Има ли нужда да продължавам? Може би трябва само да спомена, че играчките стават по-скъпи с годините...
- Това, за играчките, важи основно за мъжете... Жените имат своите приоритети, затова често мъжете трудно ги разбират.
- Да бе, вие сте от друго тесто – все вие сте неразбраните и в повечето случаи мъжете са ви виновни за всичко – не се стърпя Витали.
- Нека не се заяждаме кой е по-по-най – мъже, жени – народът го е казал: „всяко стадо си има мърша“. Нека уточним конкретно темата на спора ни – цената като средство за влияние и какво може да накара един здравомислещ човек да промени мнението си на 180 градуса, било то и пряко волята му. Правилно ли съм разбрала?
- Добре го каза, остава и да защитиш позицията си.
- Парите. На първо място парите, както каза Петя – обади се отново Витали. – Но аз бих се изразил така – човек променя мнението си или заради някакъв вид лична облага – най-вече финансова, или по принуда, или когато сам осъзнае и признае (поне пред себе си), че по някаква причина е сгрешил в преценката си. Последното се случва значително по-рядко по обясними причини, по-известни като: его, самочувствие (с или без покритие), гордост и самонадеяност в някаква степен.
- И все пак аз мисля, че цената, която си определяме, е свързана с

конкретно решение за конкретна ситуация и е преди всичко въпрос на избор – обади се отново Боян.

– Бъди малко по-точен!

– Ще ви дам пример, за да ме разберете правилно – знаете, че аз ненавиждам крадците (особено откакто ми обраха апартамента за втори път). Мразя крадците. Това най-общо означава или поне би трябвало да означава, че самият аз не бих откраднал за нищо на света. При сегашните обстоятелства със сигурност, но я да видим, ако ситуацията се промени. Представете си, че детето ми е болно и гладно... Много болно и много гладно и единственият начин да оцелее е да му намеря храна – обаче храна няма. Използвам всички почтени начини, които се сещам, за да се сдобия с храна, но не намирам. Детето ми вече е толкова слабо и изтощено, че залита и губи съзнание – храна няма... Зная къде мога да „намеря“ храна, но трябва да я открадна, да лиша другото. Знам, че така не е почтено. Аз не съм крадец; аз мразя крадците. Съвестта ми известно време се опитва да заглуши желанието за посегателство, но и това е временно, защото виждам, че детето ми умира. Съпротивата ми е обречена и аз съм „узрял“ да открадна. И докато съвестта ми все още се гърчи: „Аз да открадна!? – Никога!“, вече крада – при това напълно съзнателно... Да! Крада! Какво ли? Има ли значение какво? – две филии хляб, варен картоф... нещо друго за ядене – важното е, че детето ми има храна! Съвестта и принципите да вървят по дяволите – нали никой не ме видя, пък и да ме е видял – нали детето ми ще живее?! Но ето, че един ден се намира някой с категорично мнение или претенции като мен и ме пита: „Колко струват съвестта и думата ти и каква точно е цената им?“... и тогава, (независимо колко добрини съм направил) се сещам за кражбата – две филии хляб, варен картоф... какво значение има какви са били обстоятелствата и какво съм откраднал – аз съм крадец – продал съм съвестта си, нарушил съм думата си. Има ли значение цената!?...

– Това са екстремни ситуации и форсмажорни условия. Това не е кражба, а борба за оцеляване – парира Петя.

– Не! Това са само оправдания. Няма такова понятие „полу-крадец“. Или си крадец, или не си. Разликата между двете е именно цената; цената за която всъщност спорим и за която си продал душата си – останалото са подробности.

– Подробности? На това ли казваш подробности? Понякога се пи-

там, защo въобще спорим с теб. Всичко обръщаш в крайности и на-
блягаш на философската страна на въпроса. Животът не е само чер-
но и бяло. Няма идеални хора, както няма и две абсолютно еднакви
мнения по даден въпрос. Всеки трябва да взема сам решенията си, а
после да си „носи кръста“. Зад всяка цена, както и в търговията, стои
пазарният принцип: „търсене – предлагане“ и така се формира цена-
та... Всичко има цена... дори етикетчето с цената си има цена! И аз ще
ти дам пример, за да ме разбереш правилно: Представи си, че детето
ми е болно и гладно... Много болно и много гладно, и единственият
начин да оцелее е да му намеря храна – храна обаче няма. Използ-
вам всички почтени начини, които се сещам, за да се сдобия с храна
– храна няма! Знам как да намеря храна, но трябва да се продам. Не да
открадна, а да продам тялото си, да го продам в буквалния смисъл на
думата, примерно на теб, без значение дали те харесвам, или не. Знам,
че това не е почтено, но нямам друг избор. Трябва да платя цената,
ако искам детето ми да живее. Съпротивата ми е обречена от обсто-
ятелствата и аз съм готова да го направя. Има ли значение за колко
продавам плътта си? Цената няма значение – две филии хляб, варен
картоф... нещо за ядене! Важното е, че детето ми ще живее. Съвестта
и принципите да вървят по дяволите! Но един ден се намира някой
като теб, който се е възползвал от тези обстоятелства, а сега ме съди
и ме пита ехидно: „Колко струва думата ти и каква е цената ти?“. Нещо
ме бодва под лъжичката. Трябва ли да се чувствам виновна? Колко ви-
новна и кое е по-доброто: да открадна или да се продам? Замислям се
за цената – цената, която съм платила, за да живее детето ми... Какво
значение има дали си продал плътта си, или си откраднал? Платил си
цената. И в двата случая си продал нещо: съвестта си, доброто си име,
ценностната си система, а защо не и спокойствието си и дори радост-
та в очите си. Цената си е цена. „Пазарът“ определя проклетата цена,
а дали е малка или голяма – всичко е много относително, но истината
е, че цената, която съм платила, е същата тази цена, която ти си приел
да получиш...

– Мисля, че с тези примери се издигнахте над пиедестала на хума-
низма и себеотрицанието. На някого от вас да му никнат крила? Неща-
та са доста по-прости и като започнахме с примери – и аз ще ви дам
един – обади се Витали. – Представете си, че детето ми е болно и глад-
но... Много болно и много гладно и единственият начин да оцелее, е

да му намеря храна – храна обаче няма. Използвам всички почтени начини, които се сещам, за да се сдобия с храна – храна няма. Детето ми е толкова слабо и изтощено, че залита и губи съзнание... Мисля, че знам как да намеря храна, но... ето това „но“ е цената, това „но“ е изборът. Самият факт, че имаш избор – е избор! Съвест, съпротива, почтеност – дрън-дрън! Приказни определения за оправдание, а това значи вина. Виновни ли сте? За вина ангелски крила не дават... Цената е друго. Цената е крачка: Или правиш крачката, или не я правиш. Ако направиш крачката, „участваш“ – няма значение на чия страна. Няма значение дали някой те е видял, или не, но истината е, че ако не направиш крачката, детето ти може би няма да научи тази история... Ето, това е истинската цена – цената на живота! Останалото попада в графата шопинг... А-а, да – един ден се намира някой, който те пита: „Колко струва думата ти и каква е цената ти?“. И тогава ти би трябвало да си зададеш въпроса: „За какъв ценоразпис става въпрос и кой съм аз, че да определям цена? Да не би да съм нещо повече от другите или съм си платил, за да се родя на този свят?“... Цената, всъщност е твоята оценка на ситуацията. Цена!? Пред живота всички са равни – няма ниски и високи цени; няма промоции... Човек се ражда на този свят с една-единствена „задача“ – да остави поколение, за да продължи и съхрани живота на Земята. Всичко останало са банални истории, съзливни романчета и трогателни филмчета, с които можеш да се сдобиеш на нищожна цена и дори да не оставиш бакшиш...

ЦИКЪЛ

Всички хора са добри. Е, може би не всички, но вярвам, че повечето хора са добри. По-точно хората трябва да са добри или поне повечето от тях сами се определят като такива. От друга страна може би на нас ни се иска хората да са еднакво добри, но не са и затова ги сравняваме – добри, по-добри, най-добри... Добри по природа или само добри, но в какво?

Защо въобще сравняваме хората? Само защото искаме да са еднакво добри ли? Или защото ние самите не сме достатъчно добри и като ги сравняваме, оправдаваме донякъде себе си?

Защо смятам, че не сме достатъчно добри? Защото всеки от нас има своето тъмно кътче някъде там в съзнанието си. Може и да не е толкова тъмно, но със сигурност никой от нас не би искал някой друг да погледне в него. Мисля, че точно отношението ни към това кътче, определя колко сме добри... Вие имате ли такова кътче? Не?! А сега честно – не е толкова страшно да си признаеш. Аз си признавам – имам такова кътче... и проблемът ми не е в това, че го имам, а в това, че го използвах и най-вече в това, че човек започне ли да го използва, не може да спре...

Внимавайте какво си пожелавате. Аз исках да съм добра. Пожелах си го на глас: „Аз искам да съм добра, най-добрата“ – оттук започна всичко.

Наистина съм добра и може би станах най-добрата. Не ме разбирате погрешно – не защото съм нещо повече от другите, а защото обмислях всичко и не оставях нищо на случайността. Бях сръчна, бърза, наблюдателна и бях добра актриса. Оставаше само да разбере дали бях решителна. Не се колебах дълго и един ден просто скочих в мътната вода. Скочих с главата надолу: „Да става каквото ще!“. Стори ми се лесно, а с времето „скоковете“ ми зачестиха...

След първия обир еуфорията беше голяма. След втория – самочувствието ми порасна, след третия укрепна. След четвъртия вече усещах, че съм добра и по-добра, и по-добра... бях най-добрата. След седемнадесетия обир дори аз си повярвах, че съм наистина добра, най-добрата – неувимата.

Когато си наистина добър в някаква професия, това не те променя. При мен не беше точно професия, но бях добра. Не оставях нищо

на случайността. Подготвих се и проверявах всичко по няколко пъти, толкова пъти, колкото е необходимо – без да бързам. Не че времето нямаше значение, важна беше крайната цел. Само когато осъзнаеш това, ставаш наистина добър, най-добрият, и не защото си застрахован от грешки, а защото ги свеждаш до минимум, поне предсказуемите... Случайността обаче е нещо наистина непредсказуемо...

И този път всичко стана, както го бях предвидила – разпитаха ме и ме освободиха. Вече си тръгнах. Бях стигнала до изхода на салона и извадих ръка от джоба на суичъра си, за да отворя вратата, която ме делеше от свободата. Естествено, не бързах, за да не предизвикам дори и най-малкото съмнение. Бях сигурна, че ще се измъкна отново и вътрешно вече ликувах. Вадейки ръката си от джоба на суичъра, някаква опаковка изпадна случайно на пода. Можеше да бъде всичко друго. В джоба ми имаше монети, фибите, които доскоро придържаха косата ми, пакетче дъвки и още няколко дреболии, но падна точно тази опаковка – късмет! Младият полицаи, който охраняваше изхода, реагира естествено при вида на момиче в напреднала бременност – наведе се услужливо и ми я подаде с усмивка:

– Заповядайте... и приятен ден... – пожела ми той.

– Благодаря. Много сте мил – усмихнах му се и аз с най-чаровната си усмивка, а той дори посегна да ми отвори вратата. Миг след това чух гласа на следователката зад себе си:

– Вие, бременната, върнете се... – Можех да побягна, но да сте виждали бременна да бяга? Не е професионално. Обърнах се към нея и направих заучената измъчена гримаса:

– Моля ви... Изморена съм и не се чувствам добре...

– Сигурна съм – усмихна се тя. А бях само на крачка от свободата...

Внимавайте какво си желавате. Аз си пожелах да бъде добра, най-добрата, а може би трябваше да си пожелаая да бъде добра и свободна...

В килията времето тече бавно и можеш да „върнеш“ събитията многократно. Да потърсиш грешката си. Понякога грешка няма. Има просто случайност.

Всичко беше поредния добре изигран театър. Влязох в пощенския клон, дегизирана като момче. Сив панталон, сив суичър с вдигната качулка на главата, малки мустачки и очила. Носех елипсовидна раничка на гърба си. В нея имаше само три неща: малък пистолет, дамска чан-

тичка и обикновен валчест камък. Отидох чак в дъното, до крайната каса. Знаех, че само там нямаше видимост от залата. Извадих пистолета и като го прикривах с тялото си поисках с възможно най-груб глас парите от касиерката. Наблюдавах я внимателно. Жената ми даде без съпротива няколко пачки с банкноти, но при едно от движенията ѝ видях как ръката ѝ се плъзна за миг под плота на гишето. Беше натиснала „паник“ бутона. Нямаше смисъл да тръгвам към изхода – алармата беше задействана. Видях как на входа охраната вече говореше по радиостанцията с някого. Оставаше план „Б“...

Бързо влязох в тоалетната. Познавах разположението ѝ отлично – бях идвала на оглед преди време. Трябваше ми само минута. Свалих панталона и суичъра и ги обърнах обратно – бяха с две лица – сиво и розово. Беше ред на розовото. Сгънах на две раничката с пачките и я привързах към кръста си, така че да изглеждам бременна. Разпуснах косата си и вдигнах тъмните очила над челото като диадема. Счупих пистолета на три (беше камуфлажен, изработен от захаросано тесто и боядисан в черно) и го изхвърлих заедно с мустачките в тоалетната. Пуснах водата да отмие и се огледах в огледалото; сложих малко повече червило на устните. Всичко беше наред, оставаше само камъка. Хвърлих го с премерен удар по малкото прозорче на помещението. Камъкът излетя навън, а парчета стъкло се посипаха навсякъде. Обърнах обратно, с дъното нагоре, кошчето за боклук и го поставих за заблуда под зеещия отвор на счупения прозорец. Излязох от тоалетната с тежката походка на бременна жена и се смесих с останалите в салона...

Минута и пет секунди – отличен резултат. След още две минути дойдоха ченгетата. Следователка на средна възраст раздаваше командите. Изглеждаше опитна. „И по-опитни съм виждала“ – помислих си аз. Действаха точно като по учебник: Първо отцепиха района и блокираха изходите, после направиха оглед на залата и спомагателните помещения и накрая разпитаха злощастната касиерка...

– Измъкнал се е през прозореца на тоалетната – дочух да казва един от полицаите... Трябва да е бил доста дребен на ръст.

Следователката вече беше си импровизирала малък офис зад една от масите в салона и ни привикваше един по един. Дойде и моят ред. Станах тромаво от стола си като дори се подпрях умишлено на облегалката му, за да привлека вниманието ѝ към корема си. Взех дамската

си чантичка и се затътрих бавно към нея. След като записа данните от личната ми карта, следователката ме изгледа изпитателно и попита:

– Къде бяхте по време на обира?

– Там – посочих стола си. – Не съм мърдала от мястото си. Чаках си реда.

– Нещо направи ли ви впечатление?

– По едно време като че ли чух шум откъм тоалетните, но не съм сигурна – споделих, колкото се може по-искрено аз.

– Нещо друго да сте видели или чули... каквото и да е...

– Не...

– Благодаря... Свободна сте... можете да си тръгвате...

Бях стигнала до изхода на салона, когато извадих ръка от джоба на сиучъра си, за да отворя вратата, която ме делеше от свободата. Естествено не бързах, за да не предизвикам дори и най-малкото съмнение. Бях сигурна, че ще се измъкна отново и вътрешно вече ликувах. Извадих ръката си от джоба на дрехата си и някаква опаковка изпадна случайно на пода. Младият полицаи, който охраняваше изхода, реагира естествено при вида на момиче в напреднала бременност – наведе се услужливо и ми я подаде с усмивка:

– Заповядайте... и приятен ден... – пожела ми той.

– Благодаря. Много сте мил – усмихнах му се и аз с най-чаровната си усмивка, а той дори посегна да ми отвори вратата, вратата към свободата. Миг след това чух гласа на следователката зад себе си:

– Вие, бременната, върнете се... – Можех да побягна, но да сте виждали бременна да бяга? Обърнах се към нея с измъчена гримаса:

– Моля ви... Изморена съм и не се чувствам добре...

Следователката демонстративно поднесе опаковката пред очите ми. Беше кутийка с тампони за месечен цикъл. Последното нещо, което би носила бременна жена със себе си...

– Сигурна съм – усмихна се тя, докато закопчаваше белезниците на китките ми.

А бях само на крачка от свободата...

Внимавайте какво си желавате. Аз си пожелах да бъда добра, най-добрата, а може би трябваше да си пожелаая да бъда добра и свободна...

ВЪПРОСЪТ

Мария погледна в душата си. Взя се дълбоко в нея. Струваше ѝ се, че вижда дъното, а там, най-отдолу, сякаш имаше нещо. Нещото губеше очертанията си като в мъгла – някаква странна червена мъгла, но макар и размазано, то определено ѝ наподобяваше на везна, аптекарска везна. На основата ѝ личаха, изписани в черно, разкривени букви. Мария мислено напрегна очите си: „To be, or not to be?“ – прочете тя... Странно – **никога не беше учила английски, а „Хамлет“ на Шекспир познаваше** бегло от часовете по литература.

Мария трепна, но тежките клепащи не се предаваха лесно. Надписът и везната избледняха постепенно, сякаш потънаха по-дълбоко в червената мъгла. Сънят ѝ изтече като последните капки на чешма и отстъпи мястото си на събуждането. Чувстваше тялото си сковано, изтръпнало и само съзнанието ѝ продължаваше да пулсира с Хамлетовата дилема: „Да бъдеш или да не бъдеш – туй е въпросът“. Вече полуотворените ѝ, но все още невиждащи очи, се опитаха да фокусират тавана над леглото ѝ, докато търсеше еднозначен отговор на въпроса: „Да бъда или да не бъда?“. Отговорът не се появи нито на тавана, нито в съзнанието ѝ...

Завито с одеало, тялото на Мария беше в покой, но умът ѝ продължаваше да разсъждава над спорната дилема, над вечното съмнение и илюзорния избор, докато клепащите ѝ бавно се отпуснаха отново...

От материално-физическа гледна точка въпросът беше безсмислен: „Да бъда или да не бъда?“. Но **как да не бъда, когато аз вече съм!** Съществувам – факт! Този въпрос може би е стоял пред родителите ми, но не и пред мен. Явно в този аспект въпросът отпаднаше. От философска гледна точка обаче въпросът стоеше отворен – беше необозрим и граничеше с безкрайността. Определено му липсваше конкретика. Всъщност, този въпрос предполагаше избор, но така зададен, той само създаваше илюзия за лесен и еднозначен отговор. Истината е, че този въпрос пораждаше поредица от нови подвъпроси, които като ехо кънтяха в главата ѝ: „Каква да бъда? Кога да бъда? Къде да бъда? Как да бъда? Защо да бъда? Трябва ли на всяка цена и мога ли въобще да бъда, или да не бъда?“... Въпроси, въпроси, но един от тях ѝ се изплъзваше. Един въпрос, свързан с решение, въпрос, на който трябваше да отговори – окончателно и недвусмислено.

Мария дишаше равномерно и нищо не подсказваше, че зад нежния

овал на челото ѝ спокойствието вече го нямаше. Нещо беше провокирало въпрос и това сега беше най-важното – трябваше непременно да разбере защо го задаваше и какво го предизвикваше. Клепачите ѝ трепнаха отново, но съзнанието ѝ си остана като мътна вода, от която бавно започнаха да изплуват спомените.

„Каква да бъда?“

Сякаш се виждаше в мечтите на малко момиченце: отначало Снежанка, после Пепеляшка, принцеса, балерина... – детските мечти следваха една след друга. После мечтите се сляха в една – красива жена, съпруга, майка...

„Кога да бъда?“

Този въпрос сякаш нямаше нужда от отговор – разбира се, когато порасне и стане голяма като мама... Нещо ѝ подсказваше, че вече е голяма, но толкова – пелената беше все още плътна и непрогледна...

Като че ли по-труден беше въпросът: „Къде да бъда?“

Местата, където искаше да бъде, бяха много. Всяко имаше своето очарование, всяко я примамваше, влечеше я неудържимо и по някакъв начин беше свързано с любимите ѝ хора; кои точно – не ѝ беше ясно, но интуитивно усещаше, че без тях тя е дърво без корен, перушинка, рееща се във въздуха... Трябваше да се върне при тях...

„Как да бъда?“

Мария не разбираше напълно смисъла на този въпрос, но знаеше, че, като в анкетна карта, рано или късно трябваше да отговори и на него. Реши да го остави за по-късно. Премина нататък.

„Защо да бъда?“

Имаше нещо особено в този въпрос, нещо неясно, нещо, което не си спомняше, нещо, което... Червената мъгла бавно се разсея и светлината блесна в очите ѝ. Да! Вече виждаше ясно! Появи се пътят, осевата линия... Беше минавала десетки пъти по този път – познаваше го отлично. Веднага след завоя следваше тунелът, след него мостът, а от гърба на хълма градчето се виждаше като на длан. Като мирис на парфюм изплува онова усещане, което я беше обзело тогава – опиянението от младостта, надеждите, свързани с бъдещето, смехът на приятелите ѝ, нашумелият хит... Мария отпусна педала на газта и погледна към ключа, за да включи късите светлини, преди да влезе в черната утроба на тунела. Когато след секунда отново вдигна поглед към пътя, видя само стремглаво приближаващите се червени стопове и тревожно мигащи-

те жълти светлини на аварирала кола. Кракът ѝ рязко натисна спирачката, но с всяка стотна от секундата стоповете ставаха все по-големи и по-големи. Червенината им сякаш я теглеше с невидими въжета, влечеше я все по-неудържимо и я поглъщаше, поглъщаше поглъщаше, докато се превърна в непрогледна кървава мъгла, която изцяло я обви...

Въпросът, който ѝ се изплъзваше, изненадващо изплува от всеобхватната червенина и ясно се открии в съзнанието ѝ: „Искам ли да бъда? Искам ли... и какво съм готова да направя, „за да бъда“?...

Мария напрегна всички сили, за да отговори и на този въпрос. Тежките клепащи пак потрепнаха, но усетили прилив на сила, бавно последваха желанието. Червената мъгла се стопи, а ярката светлина я изстреля за миг от тунела. Мария инстинктивно стисна очи. Пръстите на ръката ѝ трепнаха леко, сякаш искаха да прикрият заслепението, но ръката си остана неподвижна и само една дълго задържана въздишка наруши тишината в стаята...

Дежурната сестра се стресна от неочаквания звук и обърна изненаданото си лице към лежащата млада жена. После бързо остави книгата, стана от стола и се надвеси с тревожно-любопитно лице:

– Събуди се?! Господи, събуди се след цели две години... – извика тя, после прехапа виновно устни и с пламнали от възбуда страни, вдигна телефонната слушалка:

– Докторе, пациентката от трета излезе от кома... В съзнание е... – извика на един дъх тя, а после се обърна към Мария:

– Как се чувстваш?... Как си?...

Сякаш свеж планински вятър издуха окончателно мъглата на летаргията ѝ. Спомените буквално я заляха като придошла река в старото си корито – малки и големи бързеи, водовъртежи, водоскоци в луда надпревара прескачаха от миналото в настоящето, събуждайки живота в нея. Тя не беше вече безличната пациентка от трета стая. Имаше си име – Мария. Без да се колебае, взе окончателното си решение – беше ѝ даден живот, който трябваше да изживее и за който щеше да се бори докрай...

– Добре... – изхриптя гласът ѝ...

В същия момент съзнанието ѝ прозря, че току-що беше дала отговор и на последния въпрос от „анкетната карта“: „Как сте?“

– Добре. По-добре...

Беше се върнала. Беше избрала: „Да бъда!“

ВЕТО

Лежах на плажа. Слънцето припичаше и сякаш всеки негов лъч разтапяше костите ми, освобождавайки натрупаната умора и придавайки онова блаженство на тялото, което те кара да си мислиш, че няма нищо по-хубаво от този миг. Лежах по корем, забил чело в хавлията си и единствено малкото чадърче предпазваше олисяващата ми глава от слънчевите ласки. Струва ми се, че съм задрямал. Събудих се от фалцетите на няколко млади жени, които явно си разстилаха хавлиите в близост до мен. Две от тях говореха една през друга и може би нямаше да им обърна внимание, ако не спореха по тема, която отдавна ме интересуваше...

– Мисля, че Вихър е подходящият – каза едната. Имаше писклив и неприятен фалцет, примесен с носов говор – отвратителна комбинация за мъжките уши.

– Ти и за Симо каза същото – вметна иронично другата.

– Признавам, Симо се оказва много костелив орех. Трябваше ми време, за да го осъзная, но пък затова как реагирах? Нека друга си троши главата с него... – после двете се изхилиха съзаклятнически, а третата само мъдро констатира:

– Няма мъж, който да не може да бъде пречупен. Трябва им само време, женска хитрост и настоятелност... Така де, докато втаса, а после можеш да го месиш цял живот.

– Не и при Симо – отвърна първата – Той наистина е тежък случай. Гледа те влюбено, слуша така захласнато, сякаш твоят глас е единственият на света, дори понякога участва типично по женски в разговора, като възторжено подкрепя идеята ти и когато си убедена, че си постигнала целта, следва изненадата – прави, каквото си е наумил, сякаш никога не сме говорили на тази тема и не сме обсъждали въпроса в подробности... Безнадежден случай. Казвам ви: без-на-деж-ден случай!... Затова го заряхах.

– Ще повторя – обади се отново третата – Няма мъж, който да не може да бъде променен и пречупен. Трябва ви само време, хитрост и настоятелност, докато втаса, а после...

– Можеш да го месиш цял живот! – изрецитираха трите заедно с рекламен патос...

„Изключих“ за миг сетивата си така, както само мъжете могат да го

правят, когато не искат да бъдат обезпокоявани. Всъщност, продължаваха да чувам пискливите гласове на трите жени, но вече не възприемах казаното от тях. Звуците минаваха през ушите ми, но не достигаха до съзнанието ми. Възприемах гласовете на дамите досущ като граченето на чайките по плажа – познато, но не ангажиращо – просто безличен околн шум. Вместо това мозъкът ми се концентрираше в анализа на думата „подходящият“. Винаги съм се питал защо жените използват точно тази дума и какво точно разбират под „подходящият“?

Опитах се да си спомня синоними на думата подходящ – целесъобразен, удобен, сгоден, благоприятен, подобаващ, отговарящ на... сходен... Оказа се, че това прилагателно име може да бъде заменено сравнително лесно от много синоними, но все пак аз търсех съдържанието, изпълващо точно тази дума с определен женски подтекст. Вече си мислех, че съм изброил всички възможности, когато се сетих за приспособим и пригодим за случая, т.е. такъв, какъвто трябва... Това, последното, пасваше най-много, но определено не ми вършеше работа: „Подходящият“ е наистина точно такъв, какъвто трябва да бъде, но какъв трябва да бъде? Май се върнах в началото. Задънената улица, до която стигнах, превърна от само себе си граченето отново в говор:

– Най-важното е да го накараш да си мисли, че идеята е негова, че сам го е измислил, че сам е стигнал до решението и, разбира се, че това е единственото правилно решение. В никакъв случай не му давай зор, а само го води в правилната посока. Не бързай и бъди търпелива – решението ти трябва да узрее в него. Помни – ти си „правителството в сянка“, а за едно такова „правителство“ най-важни са две неща – да остане в сянка и да постигне крайната си цел.

– Пробвах, но със Симо така и не се получи – въздъхна полупримирено и полуобидено „набедената неудачница“. – Този човек нито се води, нито се кара – повтори като ехо тя – а не е лошо момче... При други обстоятелства бих казала дори, че е момче-мечта.

– Време, хитрост, настоятелност – кое от трите правила не спази? – не се предаваше опитната. – Какво пропусна и какво подцени?

– Като се замисля-я... – прозвуча отново носовият фалцет.

– Глупости!... „Като се замисля-я“ – имитира я пренебрежително. – За тези работи не се мисли. Тези работи се чувстват – използвай интуицията си. Време, хитрост, настоятелност – това е подходът, а с интуицията си решаваеш само на какво и кога да наблегнеш. Толкова е прос-

то... „Като се замисля-я“ – повтори отново иронично тя. – Никога не мислиш за него, а само за себе си и естествено – следиш реакциите му и, ако правилно си изиграеш картите, се появява той – подходящият. Аз, например...

Отново игнорирах слуха си. Предусетих, че ще разкаже някоя от онези банални и скучни истории, каквито бях чувал в изобилие през годините и които, дори и да искаш, не можеш да запомниш, просто защото няма нищо съществено в тях. Някоя от тези историйки, които служат само за убиване на времето в нескончаемата каскада от безсмислено женско дърдорене. Бях се женил четири пъти и имах достатъчно опит в тези звукоизолиращи бягства от реалността. Нещо повече, бях си изградил щит срещу тези умопомрачителни словесни нашествия, които почти винаги сякаш започваха от нищото, но затова пък нямаха край...

„Бях се женил четири пъти“ – повторих мисълта си на ум. Това означаваше, че четири пъти съм бил „подходящият"... е, нека го кажем поскромно – предпочетен. Дали „подходящият“ е „предпочетен“ – определено, но дали е предпочетен, защото е подходящ, или защото няма друг избор? Споменът ме върна в началото:

С Жана всичко беше повече от ясно. Бяхме млади, влюбени и неопитни. Трудно контролирахме чувствата си. Не знаех за нея, но аз не исках и да си помисля, че мога да я загубя, камо ли да я отстъпя на друг. Направих всичко възможно, за да я спечеля и успех. Оженихме се след седем месеца. Дали бях подходящият – предполагам, иначе защо ще се омъжи за мене?

Жана почина при раждането. И до сега не разбирам какво точно се случи – може би лекарска грешка или лошо стечение на обстоятелствата, но този брак продължи едва година и половина. Загубих я. Остана ми само споменът за нещо красиво, но недовършено и една малка руса красавица, почти точно копие на майка си...

С Мира беше друго. Запознахме се на пейката на детската площадка. Докато децата ни строяха своите пясъчни замъци пред нас, ние споделяхме трудностите, които изпитва самотният родител. Мира беше самотна майка. Сама отглеждаше сина си – плод на бурна, но кратка връзка, както сама я определяше тя. Оказал се женен. Когато му казала, че е бременна, не само престанал да се обажда, но сякаш потънал вдън земя. След няколко безуспешни опита, Мира спряла да

го търси – и без това нямала нужда от страхливец и лъжец до себе си...

Мира беше силна жена. Живях с нея на семейни начала почти четири години (живяхме като семейство) и може би щяхме да стигнем до там, ако имахме общо дете и-и... ако не беше толкова упорита и непреклонна. Жените не разбират, че мъжете не обичат да бъдат притискани – може би и аз не правех изключение. Както и да е. Не сме се карали. След четири години се изнесе със сина си от дома ми поради „несходство в характерите“ (такива бяха думите ѝ). Това, последното, все още не съм сигурен, че го разбирам напълно. Нима ти трябва четири години, за да разбереш, че характерите ви не са сходни? Мисля, че тогава доста се обидих от внезапното ѝ решение. Е, знаеше къде да ме намери – аз не се обадох първи, тя не се обади повече и – с това приключи всичко...

За Валя се ожених, въпреки разликата във възрастта ни. Твърдеше, че харесва по-улегнали мъже, а и обожаваше дъщеря ми. Беше от жените, отдадени на професията, които все не са готови да имат свое дете, но нямат нищо против да се грижат за чуждо, ако им се наложи. Живяхме заедно девет години. Бяха хубави години. През тези девет години тя се дипломира и изкара магистратура, преподава в университета, който беше завършила, написа няколко монографии и поредица от статии, които в крайна сметка ѝ донесоха жадуваната докторска степен. На десетата година ѝ предложиха щатно професорско място, но имаше една „малка“ подробност – университетът се намирал в Бразилия. Човек не се мести току-така от един континент в друг. Мислех, че ще го обсъдим и ще поговорим за бъдещето. Нищо такова – за нея работата беше на първо място. Беше го решила. Щеше да замине сама – само пробно да видела дали ще ѝ хареса. В началото си пишехме и се чувахме често, после по-рядко, а в края на втората година получих документите с молба за развод. Като на приятелка ми признаваше, че се е влюбила в местен колега, който се оказал любовта на живота ѝ. Писмото ѝ, полуизвинително, полуобяснително и доста трогателно, в началото ме вбеси, но след няколко прочита осъзнах, че е права. Беше ми дала най-хубавите години от живота си, при това безусловно. Беше се грижила за дъщеря ми като за свое дете и макар че от две години живеехме разделено, говореше по-често с нея, отколкото с мене. Трябваше и аз да призная пред себе си, че всеки от нас

беше поел по пътя си, а в нейният беше науката. Времето ни заедно беше отминало безвъзвратно. Нямаше смисъл да упорствам – подписах документите – нека бъде щастлива. Заслужаваше го...

Защо се ожених за четвърти път – трудно мога да кажа. Може би липсата на жена в къщата (дъщеря ми имаше вече свой живот) или позабравеното мъжко самодоказване, новите хоризонти на емоцията срещу съпътстващото ежедневно еднообразие, а защо не и надеждата, че не всичко е свършило, че животът продължава...

Оженихме се набързо, без шум и пукотевица в присъствието само на дъщеря ми, кумовете и две приятелски семейства.

Още, докато се нанесе, Мария започна с промените. Отначало козметични, по-късно интериорни и накрая тотални. Дъщеря ми не издържа дълго на темпото или на стила ѝ – какво значение има причината. По-важното е, че наложи вето над стаята си: "Никакви промени! Точка! Не и в моята стая!". Така постепенно се оказах между „чука и наковалнята“. Трябваше да запазя „старите традиции“ от една страна, като подкрепям дъщеря си, както и да „уважавам“ мнението на жена си – новата господарка на дома. Лавирах успешно известно време (поне така си мислех), докато един ден не осъзнах, че всъщност бях изправен пред дилемата да избирам непрекъснато между мненията на две жени...

За секунда изплувах от мислите си и се „върнах“ на плажа и обкръжението си. Бях дочул нещо наистина важно:

– Нужен е подход, скъпа. Нужен е подход, както и доза търпение! – веднага познах гласа на опитната.

Направих връзката веднага – „подход-подходящият“. Отново се върнах към темата – Мария се омъжи за мен, следователно бях „подходящият“, по-точно предпочетен пред другите... А имало ли е други? Ако е имало, значи все пак съм бил предпочетен. Ако не е имало, това означава, че съм единственият. Единственият, който отговаря на критериите ѝ или единственият, който ѝ е предложил брак. Но ако отговарям на критериите ѝ и съм предпочетен (съгласи се да се омъжи за мен), тогава възниква въпросът: „Защо иска промени, защо иска да ме промени; нали съм „подходящият“, т.е. такъв, какъвто трябва да бъде според собствените ѝ представи?

„Нужен е подход... нужен е подход...“ – сякаш чувах като ехо гласът на опитната.

Подход... подходящ... – така вече всичко се връзваше – подходящ, защото се поддава на въздействие... Откритието ме отрезви. Почувствах се използван, излъган и манипулиран. Бракът дава равни права и всяка страна би трябвало да се съобразява с другата, да поеме пасивите и активите на съвместния живот и ако е нужно да промени приоритетите си и дори подхода си в името на общото... Май само аз правех компромиси?

Мъжете вземат бързо решения. Изправих се енергично. Все още потънал в мислите си, погледнах бегло към триото грациозни създания, които до момента за мен нямаха визия – бяха просто гласове, но без да подозират, бяха участвали задочно в дискусиата в главата ми. И трите бяха по „монокини“ – нежни, грациозни и миловидни, но само привидно изглеждащи беззащитни. Те бяха ловците и го знаеха отлично. Погледът ми галеше формите им. Имаха прекрасни тела. Дори по-възрастната не им се даваше – още хващаше око – предположих, че е опитната?

Не ми обръщаха внимание, обсебени от разговора си. Наведох се и започнах да се приготвям за тръгване. В този миг усетих, че някой ме гледа. Обърнах рязко глава. Трите дами явно бяха изчакали да сведа поглед към плажната си чанта и хавлията, за да огледат най-безцеремонно все още атлетичното ми тяло. Стори ми се дори, че долових интерес от страна на по-възрастната. Обърнах се и тръгнах бавно към изхода. Май беше време да наложа вето на матриархата в къщи. Как щях да го направя ли? С нужния подход – тактично! Трябваше ми само малко време, хитрост и настоятелност, докато всичко... втаса!

ВРЕМЕТО

Чувам две жени да спорят от известно време. Чувам дори мислите им. Чувам ги в главата си. Колкото повече остарявам, толкова повече ги чувам, въпреки че слухът ми определено отслабва.

Не помня от колко време ги чувам, но ги чувам все по-ясно. Понякога гласовете им се губят за известно време, но после пак започват. Всъщност, чувам ги от много време, но май не съм намирала време да им обърна сериозно внимание досега. Като се замисля, откакто се помня все спорят. Спорили са за много неща. Днес спорът им е за времето. Всяка защитава своята теза и мисля, че и двете имат своите аргументи. Този път се питам: „Трябва ли да вземам страна и как можеш да си губиш времето, като спориш за времето?“ Въпреки това се заслушвам:

– Според един афоризъм: „Времето може да бъде: хубаво, лошо и... загубено!“ – цитира едната.

– Донякъде съм съгласна, с една забележка, че първите две определения се отнасят за метеорологичното време, докато третото се отнася по-скоро за астрономическото – за нещо пропуснато или безвъзвратно изчезнало, за нещо, което не можеш да върнеш назад – времето си.

– Грешиш! „Хубаво и лошо“ не са определения за метеорологичното време! Тези думи показват само нечие отношение към него – ако ни устройва – значи е хубаво, ако не ни устройва – е лошо, а що се отнася до „загубено“ – тук по скоро се визира друг афоризъм: „Времето е пари“ – оттам, нещо пропуснато, т.е. загубено.

– Да. „Времето е пари, но с пари време не можеш да си купиш!“ – цитира философски нов афоризъм другата. – Ето, например, ние двете: какво не сме преживели и в бедност и в богатство? Толкова време сме заедно, а понякога ми се струва, че не говорим и не мислим по един и същи начин. Сякаш не живеем в едно време, сякаш сме разделени от времето.

– Така е. Времето е доста разтегливо понятие. То няма форма и размери, и следователно зависи с какво го сравняваме – значи зависи от мерната единица. Всяка от нас е вид мерна единица. Затова понякога казваме, че времето ни е малко и не ни стига, а друг път, че имаме „цялото време на света“. Всъщност, времето едва ли променя облика си във времето. Промяната е с нас и в обстоятелствата.

– Като каза „промяна“ се сещам, че винаги съм си задавала въпроса: „Ние ли се променяме, или времето ни променя?“

– Какво значение има? Променяме се и нищо не можем да направим. Времето е крадец. Тотален крадец. Краде всичко и от всеки. Времето поглъща всичко. Времето ни посреща на този свят и времето ни изпраща от него... И точно там, между посрещането и изпращането, се вмести това, което наричаме живот. Това е нашето време. И тук е парадоксът – смятаме, че „времето е наше“. Каква илюзия? Истината е, че всичко, с което разполагаме, е момент от времето. Някои разбират този факт и използват времето си рационално (според разбиранията си), други го игнорират и не му обръщат никакво внимание, погълнати от ежедневните си занимания, а трети се опитват да удължат живота си, т.е. времето си, спазвайки всякакви (понякога доста съмнителни) правила и норми на поведение... А, що се отнася до времето – времето мисля, че просто ни се надсмива...

– Защо? Защо да се надсмива?

– Как защо? Ето например, всяка година си пожелаваме: „За много години!“, а ни остават все по-малко... Не ти ли звучи иронично и дори цинично?

– Все пак някои от нас остават в историята.

– Историята!? Глупости! Каква история? Според разбиранията, историята – това би трябвало да е изминалото време. Но историята, както и всичко останало, също е подвластна на времето. Някои неща се помнят с дни, други с години, трети се помнят стотици, дори хиляди години, но в края на краищата времето заличава всичко. За каква история говорим? История на времето или някаква временна историйка? Човек и до ден-дневен не знае нищо дори за произхода си – само жалки предположения и то, обвити в мъгла от догадки и съмнения. Неслучайно Софокъл казва: „Времето разкрива всичко скрито и прикрива всичко ясно“. Ето, такова е времето – всепоглъщаща бездна. То заличава всичко по пътя си, дори и пътя си...

– Значи смяташ, че времето има посока, щом казваш, че се движи по пътя си?

– Посока, скорост, изкривяване... Наистина, малко абстрактни понятия не са излишни, особено когато са обвързани с времето и пространството. Само че, ако приемем, че времето се движи, тогава би трябвало да се попитаме: „Какво точно означава изразът: „Времето е спряло“ и може ли наистина „времето да спре“?... А ако спре, в каква посока ще тръгне после и ще тръгне ли изобщо?

– За последното мисля, че нямам никаква идея... Звучи ми точно като тази превзета, снобска фраза: „Спри Земята, за да спя!“

– Ами много е просто... Всъщност излъгах, въобще не е просто, защото все нещо се променя с времето – ние също, докато дойде един ден и възкликнем уморено: „Ех, друго беше едно време!“ – това последното обикновено означава, че времето ни е на привършване и каквото и да означава това, краят наближава.

– Краят?

– Край, смърт, преминаване в друго измерение, промяна... – какво значение има как го наричаме помежду си? Отношението на времето към нас се е променило. Ние сме „аут“ и може би това би трябвало да олицетворява изреча: „Времето е спряло“ – спряло е за нас, защото го сравняваме с и за себе си...

– В последно време и на мен ми се въртят такива мисли: „Времената ли се менят? Ние ли се променяме? обстоятелствата ли се променят?“ – не знам, но ако всичко това става с една и съща скорост, всичко би трябвало да е постарому, а като се огледам – май нищо не е същото. И не само това. Днешният ден по нищо не се различава от вчерашния, вчерашният от онзи ден – ужким няма видима разлика, а все пак оставаме с времето. Да не би времето все пак да забавя ход или просто се движи в обратната посока на живота ни?

– Не мисля. Чувала ли си за „парадокса на близнаците“?

– Разбира се – единият остава на Земята, а другият лети в космоса и когато се връща – се вижда разликата! Единият...

– Остави близнаците и космоса – това всеки го знае. По-важното е да се знае, че колкото скоростта на движение на тялото е по-близка до скоростта на светлината, толкова времето забавя своя ход. А това значи, че достигне ли се скоростта на светлината, времето би трябвало да спре...

По ирония на съдбата точно в този момент нещо спира да отмерва времето. Усещам рязка болка. Гласовете в главата ми замлъкват внезапно. Болката се усилва, присвива ме лявата страна. Вече не ми се спори и не ми се слуша, но все още сякаш се опитвам да осмисля казаното и да асимилирам чутото. Не съм сигурна в нищо – дори в очевидното. Типично по човешки търся логиката, но не я намирам. Колкото повече мисля, толкова повече се оплитам и сякаш се изгубвам във времето. Не мога да реша коя от двете ни е права. Май, че не е и нужно вече. Всъщност, винаги съм се питала: „Ние две ли сме? Може би сме две... или пък три,

но в едно – нещо като времеви близначки”...

Губя представа за времето. Миналото изплува пред очите ми – минало свършено време – това е целият ми досегашен живот и минало несвършено време – всички мечти, събрани в една голяма вяра. Тази вяра, която аха-аха да опре в настоящето, т.е. сегашното време, странно вплетено в надеждата на бъдещето време, което определям като бъдеще предварително време. Стана доста сложно. Осъзнавам, че това са само глаголни времена за изразяване, а единственото време, което наистина реално съществува – няма нищо общо с граматическите времена. Това е настоящият момент, който включва в себе си паралелно миналото на спомените и бъдещето на очакванията...

Болката постепенно отшумява. Следва последна конвулсия и една от нас замира... Астралното ми тяло се отделя от времевата си близначка. Странно е. Усещам как се разделяме на две. Ставам лека и някак безкрайно свободна. Вече нямам дори спомен за болката. Поглеждам надолу. Виждам другата част от себе си – прилича ми на опаковка – празна опаковка. Изглежда ми чужда и ненужна. Все повече ми харесва лекотата и свободата на движението. Тук вече нищо не ме задържа. Плахо политам. Посоката няма значение. Не усещам гравитация. Увеличавам скоростта си. Още, още и още... Красиво е! Около мен проблясват светлинки – много светлинки. Не мога и не искам да спра – увеличавам още скоростта. Светлинките се сливат в една поредица, в една безкрайна светлинна поредица – всепоглъщаща ярка светлина. Примамава ме. Оставам се да ме увлече. Аз ставам част от нея...

Имаше един афоризъм за светлината и времето? „Имаше... афоризъм”? – не мога да си спомня дори значенията на тези думи – размиват ми се. Всички спомени сякаш са потънали във времето...или може би времето наистина е забавило своя ход?

Достигам пределна скорост. Остава само светлината. Няма минало, няма бъдеще, има едно непрекъснато настояще. Настоящият миг съдържа цялото време на света и същевременно само този миг е извън времето. Останалото извън времевото настояще представлява безвремието. Безвремието е навсякъде, а това, разбира се, е вечността...

Последното, което осъзнавам е, че Вечността не започва от никъде и не свършва никъде... Тогава как може да е някъде?... Тя е навсякъде...

Всъщност, има ли някакво значение?

ЗНАКЪТ

Нели се приготи да духне двете пламъчета, греещи над тортата. Змиевидните им глави трепкаха, борейки се да разтопят восъка на шестницата и осмицата – двете свещи-цифри, забодени в глазурата на празничния сладкиш. Нели още не беше си поела въздух, когато пламъчетата загаснаха сами. Някой от присъстващите услужливо поднесе веднага запалката си към димящите фитили. Последните пламнаха отново, а насъбралите се роднини заръкопляскаха с нова сила и подеха отново: „Хепи бърд дей ту ю, Нели“... Пламъчетата отново изгаснаха едновременно от само себе си. В този момент Нели сякаш замръзна на мястото си. Светът сякаш се срина, а съзнанието ѝ изключи – не чуваше и не виждаше нищо, само споменът за знака изплува от миналото...

Както повечето хора и Нели имаше мечти и желания. Някои от тях бяха реални, други – по-малко възможни, а трети – направо абсурдни, но... какво толкова? Нали затова ги наричаме мечти. Разбира се, Нели не беше безплодна фантазюрка. Дори в детските си години тя не вярваше, че всички желания могат да се сбъднат, но това не ѝ пречеше да си мечтае, да живее в очакване и да се пренася с лекота в розовите хоризонти на бъдещето си. В това бъдеще винаги имаше място и за Нат.

С Нат бяха приятелки от деца. Впрочем, Нат беше Наталия за другите, но за Нели тя си остана Нат, нейната Нат. Не само, защото живееха през една къща, не само защото бяха връстнички, а защото всички важни неща в живота си до този момент бяха правили и споделяли заедно. Е, разбира се, не всички в буквалния смисъл на думата, но определено ги свързваше дългогодишна дружба, вяра и разбирателство. Досега...

Нат или Наталия Коева напусна този свят преди седем месеца. Напусна го тихо и ненадейно така, както впрочем беше преминал и живота ѝ. „Починала в съня си“ – така казаха лекарите, просто заспала и не се събудила повече. Нели не искаше да си спомня този ден – най-черния в живота си. Беше шокирана, невярваща, потресена. Никога не беше усещала смъртта толкова близо до себе си. Нейната Нат вече я нямаше. Поне да се бяха сбогували – имаха да си казват още толкова много неща. Беше закъсняла – Нат вече я нямаше...

Нели преживя раздялата много тежко. Първите дни и нощи бяха

кошмарни за нея. Заспиваше и се събуждаше с мисълта за Нат. Движеше се като в сън, като в гъста мъгла. Вяла и неадекватна, вършеше всичко машинално, а мислите ѝ непрекъснато я връщаха в спомените ѝ. Та нали бяха прекарвали повече от половин век заедно. Виждаха се или се чуваха всеки ден и ако някоя от тях не се обади, унесена в ежедневието си, то другата непременно я търсеше. Детската им дружба постепенно прерасна в приятелство, което укрепна с годините и се превърна в най-святата връзка – вяност и отдаденост. „Вяност и отдаденост до гроб“ – такава беше тийнейджърската им клетва.

Веднъж, когато си говореха за приятелството, за пълното доверие, което имаха помежду си и за бъдещето си, в което, естествено, се виждаха винаги заедно, Нат каза като на шега:

– Ще бъда винаги до тебе. Обещавам! Никой и нищо няма да ни раздели. Винаги ще ти бъда приятелка – най-добрата.

– И аз – отвърна Нели, после двете се прегърнаха и тази прегръдка сякаш сложи началото на нещо още по-силно от обещание – взаимна себеотдаденост в името на приятелството.

От години двете знаеха всичко една за друга. Споделяха най-хубавите и най-тежките моменти от живота си, за което говореха недвусмислено няколкото албума, пукащи се по шевовете от стотиците снимки. От някои надничаха усмихнатите лица на Нат и Нели, запечатали определен миг от изминалите години, от други – посетени от тях природни забележителности, а трети – увековечавайки всеки пореден рожден ден на едната или другата. Всъщност, тези албуми съхраняваха живота им...

„Първият ми рожден ден без Нат. Първият ми рожден ден...” – повтори Нели беззвучно, с все още прикован и невярващ поглед в изгасналите свещи. Споменът я беше сварил неподготвена – беше върхлетял като вихрушка, която своеволно и безредно разпиля ненужното и извади на показ нещо забравено във времето – отдавнашно обещание за знак, което да преодолее дори времето и смъртта...

Беше преди двадесет и три години. Току-що се бяха върнали от погребение. Нели беше погребала майка си. Тогава, в желанието си да я разтуши, да я откъсне поне за малко от тъжните мисли и траура, Нат я прегърна и каза:

– Може пък там да е по-хубаво...Знае ли човек?

Разговорът естествено се завъртя около смъртта, неизбежното,

краят, който винаги идва... Тогава, изведнъж Нели съкрушено изстена:

– Тази неизвестност направо ме убива! Днес те има, а утре – пуф! – няма те... Не е честно, нали?! – и не дочакала отговор, продължи – Обещавам, че ако аз си тръгна първа от този свят и ако има друг живот, ще намеря начин да ти дам знак... – после се замисли и допълни – Ще „дойда“ на първия ти рожден ден и ще угася свещите на тортата ти два пъти последователно... Обещавам! Запомни го. Нека това е знакът ни...

... Нели се приготви за трети път да духне двете пламъчета, осветяващи тортата. Змиевидните им глави трепкаха, борейки се за надмощие в опита си да разтопят восъка и оголят достатъчно от фитила на свещите-цифри, забодени в глазурата на сладкиша. Беше сигурна, че този път няма да угаснат сами! Беше категорично убедена, че това, преди малко, беше знак – техният знак...

Нели пое дълбоко въздух, задържа за миг и издиша струята изведнъж. Двете пламъчетата първо залитнаха назад, а после, усетили силата на въздушния поток, загаснаха победени. Нели не можеше да откъсне поглед от тънките струйки дим над восъчните цифри. После тръсна глава и се усмихна щастливо, оглеждайки присъстващите – днес всички любими хора бяха с нея, дори и Нат...

СЪДЪРЖАНИЕ

Човешки ресурси	5
Ангели.....	10
Бумеранг.....	15
Четенето	20
Дрехи	24
„И“ като истина.....	27
Изстрадани закони	32
Камък	36
Казино	40
Кутията	45
Мнението	48
Обратен завой	51
Огледалото	55
Опозиция	59
По.....	62
Рога	67
Съвместимост	71
Шоколад.....	75
Следи.....	79
Сол.....	82
Спирка	87
Теория на практиката	93
Терапията	97
Точката.....	101
Цената.....	104
Цикъл	108
Въпросът	112
Вето	115
Времето.....	121
Знакът	125

След първите си два сборника с разкази – „Парченца от пъзела“ и „Лабиринт“, авторът Юрий Панайотов ни поднася и трети – „Теория на практиката“.

Сами по себе си понятията „теория“ и „практика“ са думи антагонисти, но свързани в едно, те вече са всеотварящ ключ на вратите по житейския ни път. Как героите му отключват съмнения, колебания, страхове и болка, надежди, мечти и любов, и дали преминавайки през тях, се извисяват или падат, ще научим от третата порция разкази с очакван и неочакван край.

Ключът е в ръката ни, а вратите са пред нас, читателите. Да ги отворим!